

REPUBLIKA SLOVENIJA

***PROGRAM REFORM ZA
IZVAJANJE LIZBONSKE
STRATEGIJE V SLOVENIJI***
POROČILO O URESNIČEVANJU PROGRAMA
2006

Ljubljana, 12. oktober 2006

UVOD

Izvajanje reform za uresničevanje Lizbonske strategije je v Sloveniji vpeto v celovit strateški razvojni okvir. Strategija razvoja Slovenije iz leta 2005 je postavila glavne razvojne cilje, ki so skladni s cilji lizbonske strategije, ter prednostne naloge za njihovo uresničevanje. Tudi poraba evropskih strukturnih in kohezijskih sredstev se načrtuje tako, da bo podprla izvajanje teh prednostnih nalog. Konkretni ukrepi za izvedbo strategije so predstavljeni v Okviru gospodarskih in socialnih reform za povečanje blaginje v Sloveniji. Posamezni koraki so predmet dogovarjanja s socialnimi partnerji pri pogajanjih o novem socialnem sporazumu in se politično usklajujejo v okviru Partnerstva za razvoj, ki vključuje tudi večino opozicijskih strank. Čeprav soglasje o vseh ukrepih ni mogoče in mora Vlada RS po usklajevanju sprejeti odgovornost za rešitve, ki jih predlaga, pa tako širok pristop, podprt tudi z ustrezno informacijsko kampanjo, pomembno prispeva k zavedanju ljudi, da so za strukturne reforme nujne za hitrejši razvoj. Pri tem kot cilj razvoja ne izpostavljam le ekonomskega bogastva, temveč celovito povečevanje blaginje oziroma izboljšanje kakovosti življenja ljudi ob spoštovanju načel trajnostnega razvoja.

V prvem letu izvajanja reform so bili sprejeti pomembni ukrepi na davčnem in socialnem področju, ki bodo povečali pripravljenost ljudi za sprejemanje dela in spodbudili podjetja k večjemu zaposlovanju in vlaganju v razvoj. Že konec leta 2005 je bil sprejet zakon, s katerim se postopno odpravlja davek na izplačane plače, ki deluje izrazito distorzivno in omejuje zlasti zaposlovanje visoko kvalificiranih strokovnjakov. Uvedba cedularne obdavčitve leta 2005, oziroma obdavčitev dividend, obresti in kapitalskih dobičkov z dokončnim davkom v višini 20 %, kot jo med drugimi poznajo tudi nekatere skandinavske države je imela za cilj zmanjšati obdavčitev in posledično preprečiti selitev kapitala v druge države. Jeseni 2006 je Vlada RS sprejela predlog sprememb pri davku od dohodka pravnih oseb, s katerim se bo stopnja davka postopno znižala s 25 na 20 odstotkov, ohranjena pa je široka olajšava za raziskave in razvoj, kar bo oboje spodbudilo večja vlaganja podjetij v razvoj. Hkrati je Vlada RS predlagala tudi precejšnje znižanje progresivnosti dohodnine, kar bo povečalo spodbude za aktivnost visoko kvalificiranih oseb. Ocenjuje se, naj bi bila zaradi teh ukrepov gospodarska rast v letu 2007 višja za 0,3 odstotne točke, dolgoročni učinek pa bo odvisen predvsem od kakovosti zasebnih naložb in dejanskega povečanja zaposlenosti.

Učinke davčne reforme na zaposlovanje bodo podprle letos sprejete zakonodajne spremembe, ki pravico do prejemanja nadomestila za brezposelnost in denarnih socialnih pomoči strožje kot do zdaj vežejo na pripravljenost za sprejemanje ponujenega dela. Skupaj z vladnim predlogom zakona, po katerem bi se vsi socialni transferi usklajevali samo še z rastjo cen življenjskih potrebščin in ne več tudi glede na rast plač, bo to ustvarilo dodatne spodbude za delovno aktivnost manj kvalificiranih oseb. Ker se je z zakonskimi spremembami znižala tudi rast minimalne plače, bo tudi strošek zaposlovanja teh oseb za podjetja nekoliko nižji. V prihodnjem letu nas na tem področju čakajo predvsem povečanje preglednosti in enostavnosti sistema socialnih transferjev, izboljšanje delovanja aktivne politike zaposlovanja ter nadaljevanje pogajanj s socialnim partnerji o predlogu zakona o delovnih razmerjih, s katerim se želi Vlada RS približati sistemu varne fleksibilnosti.

Pomembni novi ukrepi so bili sprejeti tudi na področju raziskav in razvoja. Na podlagi sprejetega nacionalnega programa se izvajajo ukrepi za povečanje števila raziskovalcev, ki delujejo v poslovnem sektorju oziroma za njihovo prehajanje iz javnega v poslovni sektor, povečuje se delež financiranja aplikativnih in razvojnih raziskav, spodbuja se delovanje posrednikov znanja med raziskovalnimi institucijami in podjetji, podpira se ustanavljanje novih visokošolskih zavodov. Predvideni znesek javnih sredstev za raziskave in razvoj v državnem proračunu se povečuje, za doseganje zastavljenega cilja pa bo potrebno v naslednjih letih nameniti še dodatna sredstva. Pri tem je pomembna tudi olajšava za raziskave in razvoj pri davku od dohodka pravnih oseb, ki pomeni posredno proračunsko financiranje zasebnih izdatkov za raziskave in razvoj. Na področju izobraževanja pa je bila za

gospodarstvo pomembna predvsem prenova višjega strokovnega ter srednjega strokovnega in poklicnega izobraževanja.

Vlada RS si je v prvem letu reform prizadevala tudi za oblikovanje spodbudnejšega poslovnega okolja za podjetja. Sprejet je bil program odpravljanja administrativnih ovir ter predpisana metodologija izjave o odpravi administrativnih ovir in sodelovanju zainteresirane javnosti, ki mora biti priložena vsakemu predlogu predpisa in je prvi korak k celoviti presoji vpliva regulacije. Napredek je bil dosežen tudi pri zmanjševanju sodnih zaostankov. Pri mrežnih dejavnostih se je konkurenca opazno povečala predvsem v telekomunikacijah. V naslednjem letu bo treba pripraviti tudi vse potrebno za uspešno delovanje trga električne energije po liberalizaciji prodaje gospodinjstvom sredi leta 2007. Glede na stopnjo razvitosti Slovenije pa so za povečanje gospodarske rasti pomembna tudi visoka vlaganja v infrastrukturo na področju prometa, zlasti železnic, pa tudi vlaganja v izobraževalno in informacijsko infrastrukturo. Tudi na teh področjih Slovenija računa na podporo sredstev EU in večjo vlogo javno-zasebnega partnerstva. Izziv za prihodnje leto ostaja nadaljevanje privatizacije ter pritegnitev več neposrednih tujih investicij.

Strukturne reforme potekajo v stabilnem makroekonomskem okviru. Ustreznost makro ekonomskih politik je potrdila tudi odločitev o sprejemu Slovenije v evrsko območje z začetkom leta 2007. Na področju javnih financ je Vlada RS za leti 2007 in 2008 predlagala proračuna, ki pomenita glede na oceno realizacije 2006, skupno upadanje deleža javnofinančnih odhodkov v BDP za 1,6 odstotne točke in postopno zmanjševanje javno finančnega primanjkljaja. Že sprejeti dogovori o plačah za prihodnje leto v zasebnem in javnem sektorju zagotavljajo, da bo rast plač tudi v teh letih zaostajala za rastjo produktivnosti in s tem prispevala h konkurenčnosti Slovenije v evrskem območju. V pripravi so tudi ukrepi za večje zaposlovanje starejših oseb (strategija aktivnega staranja) in za spodbujanje njihovega čim daljšega, vsaj delnega ostajanja v aktivnosti, pripravljajo pa se tudi dodatne spodbude za individualno pokojninsko zavarovanje. Ti ukrepi bodo prispevali tudi k izboljšanju slike o dolgoročni vzdržnosti javnih financ.

Prepričani smo, da so predvideni in že izpeljani ukrepi, ki so podrobno opisani v poročilu, prava pot k doseganju ciljev Lizbonske strategije v Sloveniji in so tudi ustrezen odziv na mnenje Evropske komisije o našem programu reform ter na prednostna področja delovanja, ki jih je sprejel pomladanski Svet EU.

KAZALO

I POVZETEK POROČILA	1
II PREGLED STRATEŠKIH USMERITEV	3
III UKREPI ZA URESNIČEVANJE LIZBONSKE STRATEGIJE V SLOVENIJI	5
III.A PRVA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: KONKURENČNO GOSPODARSTVO IN HITREJŠA GOSPODARSKA RAST	5
III.A.1 USMERITVE IN UKREPI NA MAKROEKONOMSKEM PODROČJU	5
III.A.2 ODPRT NOTRANJI TRG IN KONKUREČNOST GOSPODARSTVA	8
III.A.2.1 Razširiti in poglobiti notranji trg	8
III.A.2.2. Povečanje prilivov razvojno spodbudnih domačih in tujih naložb	10
III.A.2.3 Zagotoviti odprte in konkurenčne trge	12
III.A.2.3.1 Politika konkurence	12
III.A.2.3.2 Privatizacija	13
III.A.2.3.3 Javne gospodarske službe in mrežne industrije	14
III.A.2.3.3.1 Elektronske komunikacije in pošta	14
III.A.2.3.3.2 Javne službe varstva okolja	16
III.A.2.3.3.3 Električna energija in zemeljski plin	17
III.A.2.3.3.4 Prometna politika	18
III.A.2.3.5 Razširiti in izboljšati infrastrukturo	20
III.A.2.3.5.1 Železniška infrastruktura	20
III.A.2.3.5.2 Cestna infrastruktura	21
III.A.2.3.5.3 Pomorska infrastruktura	21
III.A.2.3.5.4 Infrastruktura zračnega prometa	21
III.A.3 POSLOVNO OKOLJE IN RAZVOJ PODJETNIŠTVA	22
III.A.3.1 Izboljšanje poslovnega okolja in zmanjšanje administrativnih ovir	23
III.A.3.2 Spodbujanje podjetniškega razvoja in inovatorstva	24
III.A.3.3 Izobraževanje za podjetništvo	24
III.A.3.4 Dostop do finančnih virov za mala in srednja podjetja	25
III.A.3.5 Spodbujanje internacionalizacije podjetij	25
III.B. DRUGA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UČINKOVITO USTVARJANJE, DVOSMERNI PRETOK IN UPORABA ZNANJA ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN KAKOVOSTNA DELOVNA MESTA	26
III.B.1 RAZISKAVE, INOVACIJE IN TEHNOLOGIJA	26
III.B.1.1 Spodbujanje raziskovalno-razvojne dejavnosti in inovacij	26
III.B.1.2 Spodbujanje uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije in prehod v informacijsko družbo	30
III.B.2 ZNANJE ZA RAZVOJ IN RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV	31
III.B.2.1 Spodbujanje razvoja človeških virov in vseživljenjskega učenja	31
III.B.2.2 Prilagodljivi sistemi izobraževanja in usposabljanja	34
III.C TRETJA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UČINKOVITEJŠA IN CENEJŠA DRŽAVA	35
III.C.1 IZBOLJŠANJE INSTITUCIONALNE KONKURENČNOSTI DRŽAVE	35
III.C.1.1 Kakovost regulacije in poenostavitve zakonodaje	37
III.C.1.2 Povečanje učinkovitosti države in vodenja javne uprave	37
III.C.1.2.1 Cenejša država	38
III.C.1.3 Javno-zasebno partnerstvo	38

III.C.1.4 Boljše delovanje pravosodnega sistema	39
III.C.2 DRŽAVNE POMOČI	40
III.C.3 RAZVOJNO PRESTRUKTURIRANJE JAVNIH FINANC	41
III.D ČETRTA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: SODOBNA SOCIALNA DRŽAVA IN VEČJA ZAPOSLENOST	43
III.D.1 ZAPOSLOVANJE, POVEČANJE PONUDBE NA TRGU DELA IN POSODOBITEV SISTEMOV SOCIALNE VARNOSTI	43
III.D.1.1 Horizontalni cilji in ukrepi	43
III.D.1.2 Spodbujanje pristopa k delu kot pristopa življenjskega cikla	45
III.D.1.2.1 Spodbujanje zaposlovanja mladih	45
III.D.1.2.2 Aktivno staranje in ukrepi za reševanje problematike zaposlovanja starejših	47
III.D.1.2.3 Posodobitev sistemov socialne zaščite	48
III.D.1.2.4 Enake možnosti spolov	50
III.D.1.2.5 Usklajenost med poklicnim in zasebnim življenjem	52
III.D.1.3 Zagotavljanje vključujočih trgov dela	54
III.D.1.3.1 Aktivni in zaščitni ukrepi za nezaposlene in neaktivne ter ustvarjanje novih delovnih mest	54
III.D.1.3.2 Diskriminacija na trgu dela	54
III.D.1.3.3 Položaj invalidov na trgu dela	55
III.D.1.3.4 Položaj Romov v Sloveniji	56
III.D.1.4 Ugotavljanje potreb na trgu dela	56
III.D.1.4.1 Posredovanje na trgu dela, delovanje in posodabljanje ZRSZ in agencije	56
III.D.1.4.2 Odpravljanje ovir za mobilnost delavcev po Evropi	58
III.D.1.4.3. Delo na črno	59
III.D.2 SPODBUJANJE PRILAGODLJIVOSTI IN MOBILNOSTI NA TRGU DELA	59
III.D.2.1. Spodbujanje prožnosti, prilagodljivosti in mobilnosti na trgu dela	59
III.D.2.2 Zdravje in varnost pri delu	61
III.D.2.3 Povečanje privlačnosti dela	61
III.E. PETA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UKREPI ZA DOSEGANJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA	62
III.E.1 BOLJŠE GOSPODARJENJE S PROSTOROM IN STANOVANJSKA POLITIKA	62
III.E.2 POLITIKA VARSTVA OKOLJA	63
III.E.3 REGIONALNI RAZVOJ	68
IV. POVEZAVA PROGRAMA REFORM S KOHEZIJSKO POLITIKO	69
PRILOGE	72
PRILOGA 1 – Pregled strukturnih kazalnikov	72
PRILOGA 2 – Pregled odhodkov po prednostnih razvojnih nalogah, skupno proračun in sredstva iz EU	73
PRILOGA 3 - Posvetovanje z zainteresiranimi javnostmi	75
PRILOGA 4 – EK Ocena programa reform za izvajanje lizbonske strategije v Sloveniji	78
PRILOGA 5 - Odziv na sklepe Evropskega sveta marca 2006	80

I POVZETEK POROČILA

Poročilo o uresničevanju Programa reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji je prvi letni pregled spremljanja uresničevanja prednostnih nalog, ukrepov in ciljev programa reform sprejetega oktobra leta 2005. Poročilo je strukturirano po prednostnih nalogah določenih v Strategiji razvoja Slovenije in povzetih v Programu reform za izvajanje Lizbonske strategije. Ukrepi, vsebovani v programu reform obsegajo vse integrirane smernice za rast in zaposlovanje ter tudi odgovarjajo na dosedanja priporočila EU, oceno Evropske komisije o programu reform ter sklepe marčnega Evropskega sveta.

Prva prednostna razvojna naloga: konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast

Usklajene ekonomske politike po vstopu v EU in sistem ERMII so omogočile, da je Slovenija izpolnila pogoje za prevzem evra v predvidenem roku in s tem dosegla najpomembnejši kratkoročni cilj makroekonomskih politik. Neposreden vpliv vstopa v ERM II se je kazal v stabilizaciji tečaja in ugodnem vplivu na inflacijo, za nosilce makroekonomskih politik pa je bila pomembna predvsem zaveza za usklajeno delovanje in zagotavljanje pogojev za vstop v EMU. Na področju javnofinančne politike je pomembna davčna reforma, ki se je začela v 2005 s postopno ukinitvijo davka na izplačane plače (do leta 2009) in uvedbo cedularnosti obdavčitve pasivnih dohodkov. V septembru 2006 je Vlada RS sprejela predlog sedmih novih davčnih zakonov, ki poleg poenostavitve davčnega sistema med drugim prinašajo tudi zmanjšanje davčnih razredov pri dohodnini, ohranitev leta 2006 uvedene cedularne obdavčitve pasivnih dohodkov z enotno 20-odstotno stopnjo ter postopno znižanje stopnje davka na dohodek pravnih oseb na 20%.

Ugodno makroekonomsko okolje je bilo tudi dobra podlaga za sprejemanje odločitev na mikroekonomskem področju. Sprejeti ukrepi, npr. uvedba e-VEM, program za odpravo administrativnih ovir, ustanovitev Javne agencije za podjetništvo in tuje investicije ter drugi naj bi spodbudili hitrejši razvoj podjetništva, oblikovali prijaznejše poslovno okolje ter tudi okrepili razvojno spodbudne domače in tuje naložbe. Za njihovo okrepitev so pomembna predvsem povečana vlaganja v izboljšanje ponudbe industrijskih con ter sistematično odpravljanje administrativnih ovir za poslovanje in investiranje.

Varstvo konkurence je normativno in vsebinsko v večjem delu usklajeno s pravnim redom EU. Urad za varstvo konkurence je funkcionalno neodvisna institucija z ustreznimi pooblastili, kar mu omogoča učinkovito nadziranje omejevalnih sporazumov, zlorabe prevladujočega položaja in koncentracij podjetij. Zakonodaja na področju mrežnih dejavnosti je bila v zadnjih letih usklajena z evropsko, zato je ob določenih izjemah dostop na trg prost. Konkurenca se vzpostavlja v večini mrežnih dejavnosti, kljub temu pa je napredek počasen, tržni delež prevladujočega operaterja razmeroma visok. Vlada RS je pripravila tudi spremembe Energetskega zakona s katerimi bo poenostavljen dostop tujih ponudnikov do slovenskega trga z električno energijo, predvsem pa do slovenske borze elektrike.

V preteklem letu so se tudi začele aktivnosti za umik države iz lastništva gospodarstva, saj je bil pripravljen program umika paradržavnih skladov iz gospodarskih družb. Poleg tega sta bila že potrjena predloga strateških usmeritev za privatizacijo Telekom Slovenije, d.d., ter NKBM.

Druga prednostna razvojna naloga: učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta:

Slovenija še naprej krepi dejavnike na področju znanju temelječe družbe. Konec leta 2005 je bil sprejet osrednji razvojni dokument za raziskave in razvoj. Predvideni znesek javnih

sredstev za raziskave in razvoj se v državnem proračunu do leta 2008 povečuje na več kot 0,7 %, za doseganje zastavljenega cilja pa bo v prihodnjih proračunih treba nameniti več sredstev.

V letih 2005 in 2006 so se povečala tudi sredstva za program Mladi raziskovalci za gospodarstvo, poleg tega pa je bil vzpostavljen nov instrument za spodbujanje prehoda naravoslovno-tehničnih raziskovalcev iz javnih raziskovalnih organizacij v poslovni sektor. Ukrepi za boljše sodelovanje visokošolskega in poslovnega sektorja pa so predvideni tudi v novi resoluciji o nacionalnem programu visokega šolstva 2006–2010, ki je trenutno v pripravi.

Izobrazbena struktura prebivalstva se izboljšuje in se počasi približuje povprečju EU po deležu zaposlenih s terciarno izobrazbo. Celotni izdatki za izobraževanje so visoki, vendar pa Slovenija zaostaja po izdatkih na udeleženca v terciarnem izobraževanju. V letih 2005 in 2006 se je nadaljevala prenova univerze in visokošolskega študija, poleg tega pa je bilo ustanovljenih sedem novih samostojnih visokošolskih zavodov.

V pripravi je nova strategija vseživljenskega učenja poleg tega pa so v preteklem letu potekale številne dejavnosti za širjenje zaposlitvenih možnosti z vrednotenjem in priznavanjem neformalnega in priložnostnega učenja ter zagotavljanjem preglednosti vseh postopkov v zvezi s tem.

Tretja prednostna razvojna naloga: učinkovita in cenejša država

V preteklem letu so se izvajali številni ukrepi v zvezi s povečanjem učinkovitosti države. Za učinkovitejše izvajanje razvojne funkcije je bila ustanovljena Služba za razvoj. Na področju kakovosti regulacije in poenostavitve zakonodaje pa je bil sprejet Program ukrepov za odpravo administrativnih ovir, Vlada RS pa je nadaljevala aktivnosti v zvezi z uvedbo obvezne predhodne presoje učinkov predpisov. Vzpostavljen je bil tudi portal elektronskih storitev javne uprave, ki na enem mestu zbira obrazce ustanov javne uprave, nadaljevale pa so se aktivnosti v zvezi z vzpostavitvijo registra nepremičnin in vzpostavitve enotne centralne evidence na področju zagotavljanja socialnih pravic. Učinkovitost pravosodja se povečuje, kar se kaže predvsem v zmanjševanju sodnih zaostankov. Ukrepi so omogočili prihranke tako na strani države kot na strani potrošnikov.

Na področju razvojnega prestrukturiranja javnih financ je cilj Vlade RS zniževanje javnofinančnih odhodkov in javnofinančnega primankljaja. Delež javnofinančnih odhodkov v BDP se bo v letih 2007 in 2008 skupaj znižal za 1,6 odstotne točke, medtem ko se bo javnofinančni saldo v enakem obdobju znižal za 0,3 odstotne točke na 0,8 % BDP. Celovita davčna reforma bo omogočila oblikovanje pogojev za večjo konkurenčnost Slovenije.

Četrta prednostna razvojna naloga: sodobna socialna država in večja zaposlenost

Gibanja na trgu dela so pozitivna. Stopnja zaposlenosti se povečuje in se približuje 66 %, stopnja brezposelnosti pa ostaja sorazmerno nizka. Prilagodljivost dela se povečuje, saj se nadaljujejo aktivnosti za spodbujanje brezposelnih oseb in prejemnikov socialnih transferjev za aktivno iskanje dela in razvijanje njihovih sposobnosti, še posebno pri sprejemanju občasnih in začasnih zaposlitev.

Problem še naprej ostaja strukturna brezposelnost, zlasti pri starejših, še vedno razmeroma visoka nefleksibilnost v povezavi z varovanjem zaposlitve v delovni in drugi zakonodaji ter premajhen obseg vseživljenskega učenja. Pri zaposlovanju invalidov je korak naprej uvedba kvotnega sistema, ki je omogočil, da se je v prvi polovici leta 2006 zaposlilo kar 38 % invalidov več kot v istem obdobju predhodnega leta.

Sistemi socialne zaščite so precej prilagojeni potrebam prebivalcev in omogočajo razmeroma dobro zaščito in še ne pomenijo nesprejemljivih javnofinančnih obremenitev. Vpeljane so bile sistemske rešitve, ki poleg javnih virov in javnopravnih izvajalcev omogočajo vključitev zasebnih virov in zasebnih izvajalcev, deleža zasebnih sredstev in izvajalcev pa naraščata. V septembru 2006 sprejet Zakon o socialnem varstvu prinaša pomembne novosti pri denarnih socialnih pomočeh. Za hitrejše in kakovostnejše odločanje, večjo preglednost in lažjo izpeljavo sprememb v postopkih za odločanje o upravičenosti do socialnih pravic se pripravljajo rešitve v ustreznem povezovanju evidenc, s katerimi bo mogoče učinkoviteje uveljavljati različne pravice na enem mestu skozi t.i. sistem »ene vstopne točke«.

Peta prednostna razvojna naloga: povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja

Pri tej prednostni nalogi želimo zagotoviti, da bodo ukrepi različnih usmeritev poleg uresničevanju sektorskih ciljev namenjeni tudi zagotavljanju trajnostnega razvoja Slovenije.

Na področju gospodarjenja s prostorom je več znamenj, da se dogajajo pozitivne spremembe. Dejavnosti države so bile pospešene pri prostorskem načrtovanju, še vedno pa primanjkuje komunalno opremljenih zemljišč za gradnjo.

Prilagajanje gospodarstva in poselitve pričakovanim podnebnim spremembam, uveljavljanju trajnostne rabe naravnih virov, zmanjševanju energetske in snovne intenzivnosti ter zmanjševanju nastajanja odpadkov se razmeroma počasi izboljšuje. Poleg tega je potrebno ugotoviti, da okoljska politika še ni dovolj vključena v nekatere razvojne usmeritve. Kljub temu Slovenija dosega sorazmerno visoko raven okoljske razvitosti. V tem okviru je bila sprejeta Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja.

II PREGLED STRATEŠKIH USMERITEV

Strateški pristop

Po vstopu v Evropsko unijo se je Slovenija znašla na razvojnem razpotju in pred novimi izzivi. Po eni strani je del razvitega sveta in kot del EU deli evropske razvojne vrednote. Po drugi strani pa v EU spada v njen manj razviti del, kar pomeni da je njen cilj tudi gospodarsko dohitevanje razvitejših držav. Slovenija se zato dejavno vključuje v evropske tokove tudi s sodobno strategijo razvoja. Evropska komisija je v oceni slovenskega programa reform potrdila slovenski program in izbor prednostnih nalog.

Strategija razvoja Slovenije, sprejeta v juniju 2005, je krovni razvojni dokument, ki opredeljuje vizijo in cilje razvoja Slovenije ter pomeni temeljne usmeritve za delovanje Slovenije v naslednjem desetletnem obdobju. Svojo reformno politiko Slovenija gradi na štirih temeljnih ciljih razvoja Slovenije: (i) gospodarski razvojni cilj je v desetih letih preseči povprečno raven gospodarske razvitosti EU (merjeno z BDP na prebivalca v pariteti kupne moči) in povečati zaposlenost v skladu s cilji Lizbonske strategije; (ii) družbeni razvojni cilj je izboljšati kakovost življenja in blaginjo vseh posameznikov, merjeno s kazalniki človekovega razvoja, zdravja, socialnih tveganj in družbene povezanosti; (iii) medgeneracijski in sonaravni razvojni cilj je uveljavljati načela trajnosti kot temeljnega kakovostnega merila na vseh področjih razvoja, vključno s ciljem trajnostnega obnavljanja prebivalstva; (iv) razvojni cilj Slovenije v mednarodnem okolju je, da bo s svojim razvojnim vzorcem, kulturno identiteto in zavzetim delovanjem v mednarodni skupnosti postala v svetu prepoznavna in ugledna država.

Po sprejetju Strategije razvoja Slovenije je Vlada RS za izvajanje strategije imenovala Odbor za reforme, delovno skupino okoli 150 strokovnjakov z univerz, gospodarstva in državne uprave, in mu naložila, naj predlaga konkretne ukrepe za izvedbo strategije na področju konkurenčnosti, višje gospodarske rasti in zaposlenost. Novembra 2005 je Vlada RS sprejela

okvir reform na podlagi predloga zasnov gospodarskih in socialnih reform za povečanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. V januarju 2006 je bila ustanovljena Služba Vlade RS za razvoj, katere naloga je usklajevanje priprave konkretnih zakonskih sprememb in drugih ukrepov za uresničevanje reform ter spremljanje njihovega izvajanja.

Vlada RS je sprejela tudi izhodišča za socialni sporazum in vanje vključila vse bistvene sestavine predvidenih reform. Njihova dokončna oblika bo zato znana po končanih pogajanjih o socialnem sporazumu in posvetovanju z zainteresirano javnostjo v postopku priprave sprememb ustrezne zakonodaje. Prek socialnega dialoga in pogajanj o novem socialnem sporazumu ter prek drugih oblik sodelovanja javnosti so socialni partnerji in druge zainteresirane skupine vključeni v pripravo zakonskih sprememb za izvedbo predvidenih reform. Socialni partnerji (delodajalci in delojemalci) bodo po presoji in potrebi sprejeli in izvajali tudi lastne operativne programe za izvajanje Programa reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji. Gospodarska zbornica Slovenije je tako pripravila svoj načrt aktivnosti za leto 2006, ki je skladen s programom reform. Vlada RS se v zvezi s predvidenimi reformami na področju visokega šolstva aktivno pogovarja tudi s predstavniki študentskih organizacij Slovenije.

Za doseganje soglasja pri uveljavljanju reform na politični ravni je bil v aprilu med večino parlamentarnih strank sprejet sporazum Partnerstvo za razvoj. Stranke so se s podpisom sporazuma zavezale k iskanju za vse sprejemljivih rešitev in ukrepov v sklopu že sprejete strategije razvoja ter predvidenih socialnih in gospodarskih reform. Ob tem je treba poudariti, da sporazum podpisnic ne zavezuje k vnaprejšnjemu soglasju k posameznim reformnim ukrepom. Pomen sporazuma je predvsem v sporočanju nujnosti reform in pridobivanju širšega družbenega soglasja.

V podporo izvajanja razvojne strategije je Vlada RS sprejela tudi ustrezno komunikacijsko strategijo. Njen temeljni cilj je seznanitev slovenske javnosti s predlaganimi reformami in njihovimi posledicami/učinki na življenje vsakega posameznika in na slovensko gospodarstvo. Z njo želi Vlada RS odpreti prostor dialogu in pridobiti zaupanje v predlagane ukrepe. Osnovne aktivnosti komunikacijske strategije so javne razprave, spletno mesto »Slovenija jutri!«, publikacije in drugi dogodki na državni, regionalni in lokalni ravni.

Program reform za izvajanje Lizbonske strategije, ki je bil pripravljen na podlagi sprejete Strategije razvoja Slovenije, je Vlada RS sprejela 28. oktobra 2005. Program po Strategiji razvoja Slovenije povzema pet prednostnih razvojnih nalog: (i) konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast; (ii) učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta; (iii) učinkovita in cenejša država; (iv) sodobna socialna država in večja zaposlenost; (v) povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.

Program odgovarja na izzive lizbonske strategije z ukrepi za spodbujanje prestrukturiranja in nadaljevanje liberalizacije gospodarstva, konkurenčnosti gospodarstva, izboljšanja učinkovitosti države ter z ukrepi za spodbujanje gospodarske rasti in zaposlenosti. Veliko ukrepov na področju trajnostnega razvoja, ki niso vključeni v program reform, je predvsem nacionalne narave in niso neposredno povezani z izvajanjem Lizbonske strategije, izvajajo pa se v skladu s Strategijo razvoja Slovenije. To so na primer ukrepi na področju trajnostnega obnavljanja prebivalstva, izboljšanja zdravja, pa tudi ukrepi na področjih razvoja narodne identitete in kulture.

Evropska komisija je januarja 2006 pripravila oceno slovenskega Programa reform za izvajanje Lizbonske strategije, kjer je potrdila izbiro slovenskih prednostnih nalog, hkrati pa opozorila na nevarnosti. Slovenija se v veliki meri strinja z identificiranimi izzivi in ugotovitvami navedenimi v oceni. Sprejeti so bili nadaljnji ukrepi, ki odgovarjajo tudi na opozorila Komisije.

III UKREPI ZA URESNIČEVANJE LIZBONSKE STRATEGIJE V SLOVENIJI

III.A PRVA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: KONKURENČNO GOSPODARSTVO IN HITREJŠA GOSPODARSKA RAST

III.A.1 USMERITVE IN UKREPI NA MAKROEKONOMSKEM PODROČJU

Prednostni ukrepi (smernice št. 1–6):

- 1/ nadaljnje usklajeno delovanje makroekonomskih politik za izpolnitev maastrichtskih konvergenčnih kriterijev in prevzem evra leta 2007,
- 2/ postopna ukinitvev davka na izplačane plače in poenostavitev davčnega sistema,
- 3/ povečanje prilagodljivosti javnih izdatkov in postopna odprava primanjkljaja,
- 4/ sprejetje novega socialnega sporazuma,
- 5/ spodbujanje daljšega ostajanja v aktivnosti in individualnega pokojninskega zavarovanja.

1/ nadaljnje usklajeno delovanje makroekonomskih politik za izpolnitev maastrichtskih konvergenčnih kriterijev in prevzem evra leta 2007

Slovenija je 16. maja 2006 kot prva in edina med novimi članicami EU dobila pozitivno oceno Evropske komisije in Evropske centralne banke o pripravljenosti na uvedbo skupne evropske valute in priporočilo za sprejem v EMU 1. januarja 2007. Na podlagi ocene v konvergenčnih poročilih je bila politična odločitev o vstopu Slovenije v evrsko območje sprejeta na zasedanju Evropskega sveta 15. in 16. junija, formalna odločitev, vključno z uradno določitvijo nepreklicnega tečaja menjave tolarjev v evre (239,64 tolarja za evro¹), pa na zasedanju Sveta EU v sestavi finančnih ministrov 11. julija 2006.

Slovenija izpolnjuje fiskalni kriterij glede višine primanjkljaja države že od leta 2002, višina dolga države pa je ves čas precej nižja od maastrichtskega kriterija. V letu 2005 se je ob ugodnih makroekonomskih razmerah javnofinančni položaj države v primerjavi s predhodnim letom izboljšal, primanjkljaj države je znašal 1,4 % BDP (2,3 % BDP leta 2004), dolg države pa 28,0 % BDP (28,7 % BDP leta 2004). Kriterij dolgoročne obrestne mere izpolnjuje že od februarja 2004. Marca 2006, ko je bila pripravljena ocena, je maastrichtski kriterij glede obrestne mere znašal 5,9 %, dvanajstmesečno povprečje donosnosti do dosvetja desetletnih državnih obveznic v Sloveniji pa je bilo nižje za 1,9 odstotne točke. Maastrichtski kriterij glede cenovne stabilnosti je Slovenija prvič izpolnila novembra 2005, ko se je povprečna (HICP) inflacija znižala na 2,5 %, kolikor je v tem mesecu znašal tudi maastrichtski kriterij. V naslednjih mesecih se je zaostajanje harmoniziranega indeksa cen življenjskih potrebščin, ki se uporablja kot konvergenčno merilo, v Sloveniji za maastrichtskim kriterijem postopoma povečevalo in je marca 2006 znašalo že 0,3 odstotne točke, kar je bil tudi podatek, ki se je upošteval pri oceni izpolnjevanja maastrichtskih kriterijev v konvergenčnem poročilu. Tudi po podatkih za avgust 2006 je bila povprečna inflacija v Sloveniji (2,7 %) za 0,1 odstotne točke nižja od maastrichtskega kriterija. Po dveletnem bivanju v ERM II je Slovenija 28. junija 2006 izpolnila še kriterij stabilnosti tečaja in s tem izpolnila tudi peti konvergenčni kriterij.

Izpolnitev maastrichtskih konvergenčnih meril je omogočilo usklajeno izvajanje ukrepov ekonomskih politik vlade in Banke Slovenije, opredeljenih v Programu za vstop v ERM II in prevzem evra (november 2003) in je bilo zlasti pomembno za vzdržno znižanje inflacije. Banka Slovenije je že ob pripravah za vstop v ERM II od konca prvega četrtletja 2003 postopno zniževala obrestne mere, od vstopa v ERM II pa je ohranjala stabilen tečaj tolarja,

¹ V poročilu NRP je paritetni tečaj uporabljen pri vseh izračunih tolarjev v evre, kjer je govor o predvidenih izdatkih in prihrankih.

kar je pomembno prispevalo k vzdržnemu zniževanju inflacije. Vlada RS je ukrepe denarne politike podpirala z izvajanjem restriktivnega načrta uravnavanja reguliranih cen, blaženjem nihanj cen nafte in izvajanjem dohodkovne politike v skladu s socialnim sporazumom. Z izpolnitvijo pogojev za prevzem evra, ki je bila dosežena ob stabilni gospodarski rasti brez večjih makroekonomskih neravnotežij, je bil tako uresničen glavni kratkoročni cilj ekonomskih politik in potrjena pravilnost odločitve za hiter vstop Slovenije v mehanizem deviznih tečajev ERM II junija 2004.

Po vstopu v EMU se vloga posameznih ekonomskih politik trajno spreminja, predvsem se povečuje pomen fiskalne in dohodkovne politike pri zagotavljanju in ohranjanju vzdržnosti makroekonomskih ravnotežij. Hkrati se krepi vloga makroekonomskih politik pri zagotavljanju pogojev za izboljšanje konkurenčnosti gospodarstva. Vse to pred nosilce ekonomskih politik postavlja nove izzive in potrebo po prilagoditvah nekaterih kratkoročnih usmeritev ekonomskih politik. Ob visoki gospodarski rasti in zniževanju javnofinančnih odhodkov se bo v letih 2007 in 2008 skupno za 0,3 odstotne točke znižal tudi ocenjeni strukturni primanjkljaj, kar bo povečalo prilagodljivost javnih financ v skladu s Paktom stabilnosti in rasti. Ob racionalizaciji javnofinančnih odhodkov pa se bo na drugi strani nadaljevala davčna reforma, da bi se znižala davčna obremenitev dela, povečala zaposlenost ter krepila gospodarska rast. Za zmanjšanje tveganja poslabšanja konkurenčnosti menjalnega sektorja bo Vlada RS ohranila protiinflacijsko naravnost makroekonomskih politik, saj bi sicer lahko prišlo do sorazmerno višje rasti cen kot v naših ključnih trgovinskih partnericah.

2/ postopna ukinitve davka na izplačane plače in poenostavitev davčnega sistema

V skladu s ciljem povečevanja konkurenčnosti gospodarstva in gospodarske rasti ter spodbujanjem podjetništva je najpomembnejši ukrep na področju javnofinančne politike postopna ukinitve davka na izplačane plače. V letu 2006 je stopnja davka na izplačane plače že znižana za 20 %, v letu 2007 pa bo znižana za 40 %, v letu 2008 za 70 %, v letu 2009 pa bo davek v celoti ukinjen.

Pomembna novost v dohodnini, uvedena leta 2005 pomeni, da se dohodki fizične osebe, glede na njihovo naravo, obravnavajo različno. Aktivni dohodki se v načelu še vedno obdavčujejo preko letne davčne osnove, sintetično preko progresivnih davčnih stopenj, pasivni dohodki pa se obdavčujejo z dohodnino po proporcionalni stopnji v višini 20 %. Med dohodke, ki se obdavčujejo po proporcionalnih stopnjah sodijo dohodek iz obresti in dividend ter dobiček iz kapitala. Stopnja obdavčitve kapitalskih dobičkov se zmanjšuje glede na rok imetništva kapitala vsakih pet let, in sicer tako, da po dvajsetem letu imetništva znaša 0 %.

V septembru 2006 je Vlada RS sprejela predlog sedmih novih davčnih zakonov. Poleg poenostavitve prinašajo predvsem: (i) zmanjšanje števila davčnih razredov pri dohodnini s petih na tri in znižanje mejne stopnje s 50 na 41 %; (ii) ohranitev leta 2006 uvedene cedularne obdavčitve pasivnih dohodkov (dohodkov iz premoženja) z enotno in dokončno stopnjo 20%; (iii) postopno znižanje stopnje davka na dohodek pravnih oseb s 25 % na 20% in odprava splošne investicijske olajšave z ohranitvijo olajšav za vlaganje v raziskave in razvoj z regijsko sestavino.

V povezavi z ukrepi na trgu dela, zlasti za spodbujanje aktivnosti bo davčna reforma spodbudila podjetniške naložbe, zlasti v raziskave in razvoj, ter zaposlovanje. Izpad davčnih virov bo pokrit z zvišanjem nekaterih trošarin, učinki hitrejše gospodarske rasti in znižanjem deleža javnofinančnih izdatkov v BDP. (glej tudi III.C.3 Razvojno prestrukturiranje javnih financ, ukrep 3, str. 42)

3/ povečanje prilagodljivosti javnih izdatkov in postopna odprava primanjkljaja

Na področju javnih financ je cilj Vlade RS zniževanje javnofinančnih odhodkov in javnofinančnega primanjkljaja.

Delež javnofinančnih odhodkov v BDP bo v letu 2006 predvidoma znašal 44,9 % BDP, kar je 0,5 odstotne točke več kot leto prej, nato pa bo v naslednjih dveh letih upadel za 1,6 odstotni točki, v letu 2007 na 44,1 % BDP, v letu 2008 pa na 43,3 % BDP. Delež javnofinančnih prihodkov v BDP bo v letu 2006 predvidoma znašal 43,7 % BDP, v letu 2007 bo upadel na 43,2 % BDP in v letu 2008 na 42,5 % BDP. Tako se bo javnofinančni saldo v letu 2007 glede na leto 2006 (ocena 1,1 % BDP) znižal na 0,9 % BDP, v letu 2008 pa na 0,8 % BDP.

K znižanju deleža odhodkov integralnega proračuna v deležu BDP so največ prispevali transferji posameznikom in gospodinjstvom ter restriktivna politika plač v javnem sektorju. Razlogi za znižanje deleža transferjev posameznikom in gospodinjstvom so: (i) zniževanje brezposelnosti, (ii) spreminjajoča se zakonodaja, ki zastruje pogoje za prejemanje denarnih nadomestil za primer brezposelnosti in denarnih socialnih pomoči; (iii) zniževanje števila upravičencev žrtev vojne. Dogovor o politiki plač v javnem sektorju določa, da se bodo plače v letu 2007 povečevale manj kot predvidena inflacija, razlika do inflacije pa se bo uporabila za odpravo plačnih nesorazmerij v javnem sektorju. Vlada bo nadaljevala z restriktivno politiko zaposlovanja v javnem sektorju.

4/ sprejetje novega socialnega sporazuma

Pogajanja med socialnimi partnerji o vsebini Socialnega sporazuma za obdobje 2006–2009 so se začela januarja 2006. Ob sprejetju predlaganega okvira reform oktobra 2005 je Vlada RS sprejela tudi sklep, da imajo tisti ukrepi iz svežnja gospodarskih in socialnih reform, ki so vsebina socialnega dialoga med socialnimi partnerji, status predloga oziroma stališč Vlade RS pri pogajanjih za sklenitev socialnega sporazuma. Predlagane usmeritve dohodkovne politike, ki so pomembne za ohranjanje makroekonomske stabilnosti in povečevanje konkurenčnosti po prevzemu evra, predvidevajo ohranjanje smernice o zaostajanju rasti realne bruto plače za rastjo produktivnosti s tendenco postopnega zmanjševanja zaostajanja, vendar v okviru, ki ne bo pomenil pritiska na rast stroškov dela na enoto proizvoda in morebitno poslabšanje konkurenčnosti. Srednjeročno mora plačna politika zagotavljati makroekonomsko stabilnost in ravnotežje tako, da uravnava rast povprečne nominalne plače na zaposlenega skladno z rastjo cen in produktivnosti dela ob upoštevanju strukturnih sprememb v zaposlovanju po strokovni usposobljenosti in drugih pogojev zaposlovanja. Taka opredelitev je skladna z integriranimi smernicami za rast in zaposlovanje (integrirani smernici št. 4 in št. 22).

Dosežena dogovora o plačni politiki v javnem in zasebnem sektorju sta skladna s predlaganimi usmeritvami. Pri dogovarjanju o politiki plač v zasebnem sektorju so se socialni partnerji na državni ravni prvič dogovorili o mehanizmu usklajevanja plač brez sodelovanja Vlade RS. Namesto dosedanjih tristranskih dogovorov o politiki plač so socialni partnerji sklenili Kolektivno pogodbo o načinu usklajevanja plač, povračil stroškov v zvezi z delom in regresu za letni dopust, v kateri so se dogovorili za odstotek usklajevanja plač z rastjo cen za leti 2006 in 2007. Plače naj bi se letos in v naslednjem letu vsakič povečale za 2 %. Uskladitev izhodiščnih plač v javnem sektorju je za leto 2006 določena z Zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o sistemu plač v javnem sektorju (junij 2006). Izhodiščne plače se bodo povečale za 1,3 %, 1,05 % mase plač pa se bo namenilo za odpravo nesorazmerij med plačami v javnem sektorju. Zakon tudi natančneje določa povečanje plač iz naslova uspešnosti in iz naslova povečanega obsega dela. Tudi za prihodnja tri leta so se socialni partnerji v javnem sektorju v Dogovoru o višini in načinu splošne uskladitve osnovnih plač in višini sredstev za odpravo plačnih nesorazmerij za obdobje 2007–2009 dogovorili, da bodo del skupnega uskladitvenega odstotka, ki je vezan na višino predvidene inflacije, namenili za odpravo nesorazmerij med plačami javnega sektorja. Poraba teh sredstev je povezana z uveljavitvijo novega zakona o sistemu plač v javnem sektorju.

Vlada RS je julija 2006 sprejela predlog Zakona o določitvi minimalne plače, ki je določil minimalno plačo za leti 2006 in 2007. Minimalna plača se bo usklajevala s pričakovano inflacijo (do zdaj se je usklajevala tudi s polovico realne rasti BDP), kar bo pomembno vplivalo na znižanje stroškov podjetij pri zaposlovanju oseb z najnižjimi dohodki. Veljavna minimalna plača se je s 1. avgustom 2006 tako povečala za pričakovano rast cen, to je 2,0 %, avgusta leta 2007 pa se bo povečala za 2,1 %.

5/ spodbujanje daljšega ostajanja v aktivnosti in individualnega pokojninskega zavarovanja

Po oceni Evropske komisije je Slovenija v skupini z visokim tveganjem dolgoročne fiskalne vzdržnosti predvsem zaradi izrazitega poslabšanje fiskalne perspektive po približno desetletnem obdobju, računanim od leta 2005. Ukrepanje za zmanjšanje teh tveganj mora biti zato usmerjeno v zagotavljanje pogojev za daljšo aktivnost in spodbujanje posameznikov, da ostanejo aktivni dalj časa ter da se v aktivnost vključijo čimprej, da bolj skrbijo za svoje zdravje in da s spremembo življenjskega sloga manj obremenjujejo javna sredstva, namenjena za zdravstvo.

Učinki reforme pokojninskega sistema, ki je bil uzakonjen leta 1999 in je začel učinkovati leta 2000, dajejo pozitivne rezultate, saj bi bil sedanji in prihodnji fiskalni položaj brez teh učinkov bistveno slabši. Za fiskalno vzdržnost ključne spremembe pokojninske reforme iz leta 1999, ki se v enem delu uveljavljajo postopno, obsegajo: (i) postopno poviševanje polne upokojitvene starosti (na 61 let ženske in 63 moški). Upokojitev pred to starostjo ima za posledico zmanjšanje pokojnine, upokojitev po tej starosti pa povišanje pokojnine. Starost, pri kateri kljub še nedoseženi polni upokojitveni starosti ne bo zmanjševanja pokojnin, se bo v prehodnem obdobju od leta 2000 do 2013 za ženske, ki bodo imele zadostno zavarovalno obdobje (ki se tudi povečuje od 35 na 38 let), postopno povečevala s 53 let leta 1999 na 58 let leta 2014 in se bo s tem izenačila z enakim pogojem, ki velja za moške. Drugih pogojev, pod katerimi bi se zavarovanci lahko upokojili pred polno upokojitveno starostjo, ni več. S tem je praktično izničena možnost predčasnega upokojevanja; (ii) postopno znižanje skupnega obsega odmernih stopenj kot posledica njihovega znižanja z 2,0 % na 1,5 % letno od 2000 naprej; (iii) postopno podaljšanje referenčnega obdobja za izračun pokojnine z 10 na 18 najboljših zaporednih let zavarovalne dobe; (iv) zmanjševanje vsakoletne valorizacije pokojnin za stare upokojence zaradi izenačevanja njihovih pokojninskih prejemkov z novimi upokojenci, ki imajo slabše upokojitvene pogoje.

Od leta 2006 dalje se najnižja pokojninska osnova usklajuje s celotnim količnikom rasti plač v preteklem obdobju,² kar je podobna indeksacija kot tista izpred reforme leta 2000. Dolgoročno bo to povečalo izdatke za pokojnine, medtem ko se bo v srednjeročnem obdobju postavka za izdatke Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ) ustalila na 13,2 % BDP³ pri čemer bo raven pokojnin v BDP ostala nespremenjena v obdobju 2005–2010 na 11,2 %.

III.A.2 ODPRT NOTRANJI TRG IN KONKUREČNOST GOSPODARSTVA

III.A.2.1 Razširiti in poglobiti notranji trg

Prednostni ukrepi (smernica št. 12):

- 1/ krepitev institucij nacionalne tehnične infrastrukture kakovosti,
- 2/ prenos zakonodaje EU s področja notranjega trga v slovenski pravni red in vzpostavitev spremljanja izvajanja te zakonodaje,

² Do leta 2005 se je minimalna pokojninska osnova usklajevala s količnikom, ki je bil nižji od količnika rasti plač v preteklem obdobju, vendar nikoli manj, kot je bil količnik rasti cen življenjskih potrebščin v istem preteklem obdobju.

³ Ta delež vključuje vse izdatke ZPIZ (pokojnine, nadomestila in dodatki), neodvisno od njihove narave (povezani in nepovezani z zasluzki). Samo izdatki za dobrobiti, ki so povezani z zasluzki, trenutno dosegajo 11,2 % BDP.

- 3/ širitev institucionalne mreže za varstvo potrošnikov in vpetost v obstoječe mreže za varstvo potrošnikov v EU,
4/ širitev znanja o notranjem trgu v gospodarstvu in javnosti.

1/ krepitev institucij nacionalne tehnične infrastrukture kakovosti,

Za nemoteno in učinkovito izvajanje prostega pretoka blaga je zelo pomembno področje tehnične infrastrukture kakovosti. Temeljne institucije nacionalne tehnične infrastrukture kakovosti⁴ trenutno zagotavljajo sorazmerno učinkovit sistem izvajanja nalog tehnične kakovosti, ki je primerljiv z razvitimi praksami v državah članicah EU.⁵ Ministrstvo za gospodarstvo skupaj z javnim zavodom Slovenska akreditacija načrtuje primerno okrepitev izvajalske sposobnosti nacionalne akreditacijske dejavnosti z ustanovitvijo gospodarske družbe, katere edini ustanovitelj bo javni zavod Slovenska akreditacija. Namen ustanovitve omenjene gospodarske družbe je omogočiti povečanje opravljanja akreditacijskih dejavnosti, saj bi lahko tako ob ustreznem številu usposobljenih ocenjevalcev bistveno povečali število izvedenih akreditacijskih postopkov.

2/ prenos zakonodaje EU s področja notranjega trga v slovenski pravni red in vzpostavitev spremljanja izvajanja te zakonodaje

Slovenija si prizadeva za pravočasen in pravilen prenos direktiv v slovenski pravni red. Do junija 2006 Sloveniji ni uspelo notificirati 20 od skupno 1620 direktiv, kar je 1,2-odstotni primanjkljaj pri njihovem prenosu v slovenski pravni red. Skupaj z Litvo to uvršča Slovenijo na četrto mesto v EU, za Dansko, Ciprom in Madžarsko.⁶

Slovenija je že uvedla številne dobre prakse,⁷ ki prispevajo k pravočasnemu in pravilnemu prenosu direktiv v notranjepravni red. Služba Vlade RS za zakonodajo, pristojna za postopek notifikacije, spremlja postopek od priprave izjav o skladnosti notranjih predpisov s pravnimi akti EU do notifikacije sprejetih predpisov ter skrbi za pravočasen in vsebinsko ustrezen prenos direktiv.⁸ Vzpostavljena je posebna podatkovna zbirka⁹ o vseh postopkih Evropske komisije zoper RS, sproženih zaradi prepočasnega prenosa direktiv v notranjepravni red, kar omogoča redno spremljanje ter ustrezna obveščenost Vlade RS in pristojnih organov. Prav tako je s tem zagotovljeno, da se ustreznost prenosa direktive, ki je predmet postopka ugotavljanja kršitve pravnega reda EU, nemudoma ponovno preuči in da se ob ugotovljenih vsebinskih nepravilnosti pri prenosu te čim prej odpravijo.

3/ širitev institucionalne mreže za varstvo potrošnikov in vpetost v obstoječe mreže za varstvo potrošnikov v EU; zagotovitev enake ravni varnosti proizvodov oziroma zaščite potrošnikov pred nevarnimi proizvodi na celotnem notranjem trgu EU

V letu 2006 je bil objavljen javni razpis za sofinanciranje vzpostavitve in delovanja Evropskega potrošniškega centra v okviru nevladnega sektorja v Sloveniji, za vzpostavitev in delovanje katerega so v letu 2006 namenjena sredstva v višini 5 mio SIT (20.864 EUR). S tem Slovenija zagotavlja nacionalno sofinanciranje vzpostavitve in delovanje Evropskega potrošniškega centra, ob nacionalnem sofinanciranju pa vzpostavitev teh centrov finančno

⁴ Slovenski inštitut za standardizacijo, Slovenska akreditacija, Urad za meroslovje, laboratoriji za ugotavljanje skladnosti.

⁵ Z revizijo »Novega pristopa« bodo vse institucije tehnične infrastrukture dobile še večjo veljavo, kar nakazujejo dokumenti Komisije EU, pri čemer bo predvsem sistem akreditacije, z željo po pravno trdnejši formalni umestitvi akreditacije v Evropi, postal še pomembnejši in za državo bolj zavezujoč.

⁶ Internal market scoreboard, št. 15, 18. julij 2006.

⁷ Slovenija je uvedlo številne dobre prakse v skladu s Priporočilom Komisije z dne 12. julija 2004 o prenosu direktiv, ki vplivajo na notranji trg v notranjo zakonodajo.

⁸ Služba vlade za zakonodajo od 1. julija 2005 redno spremlja novo sprejete in v Uradnem listu EU objavljene pravne akte. Vse pomembne podatke o teh aktih vnaša v centralno podatkovno zbirko Register predpisov Slovenije.

⁹ Podatkovna zbirka je vzpostavljena pri Registru predpisov Slovenije. Služba vlade za zakonodajo pa je pristojna tudi za spremljanje postopkov ugotavljanja kršitev pravnega reda EU, sproženih zaradi nenotifikacije notranjih predpisov, potrebnih za prenos direktiv v notranjepravni red.

podpira tudi EU. Evropski potrošniški centri so že ustanovljeni v večini starih in novih članic EU. Njihova vloga je dati potrošnikom različne informacije v zvezi z nakupovanjem blaga in storitev na notranjem trgu, da bi tako notranji trg potrošnikom čim bolj približali oziroma ga naredili čim dostopnejšega.

Glede zagotovitve enake ravni varnosti proizvodov oziroma zaščite potrošnikov pred nevarnimi proizvodi na celotnem notranjem trgu EU je v letu 2006 Slovenija uveljavila sistem ICSMS¹⁰ za izmenjavo informacij o proizvodih.¹¹ Zaprti del sistema omogoča izmenjavo informacij o oceni nevarnosti, nevarnih proizvodih, preskusnih metodah in rezultatih med pristojnimi nadzornimi organi, carino in drugimi vladnimi organizacijami v Sloveniji in v drugih članicah, ki sistem uporabljajo. Do sistema je omogočen tudi javni dostop, ki je namenjen potrošnikom in proizvajalcem ter vsebuje podatke o nevarnih proizvodih, prostovoljne odpoklice proizvajalcev, opozorila proizvajalcev o piratskih kopijah in druge pomembne podatke, povezane s proizvodom.

4/ *širitev znanja o notranjem trgu v gospodarstvu in javnosti*

Glede obveščanja podjetij o priložnostih, ki jih ponuja skupni trg EU, Ministrstvo za gospodarstvo načrtuje organizacijo dnevov notranjega trga v sodelovanju s področnimi gospodarskimi zbornicami. Poudarek takih srečanj bo na konstruktivnem dialogu med podjetji in predstavniki Ministrstva za gospodarstvo, predstavljene bodo priložnosti za slovensko gospodarstvo, ki jih omogoča notranji trg EU.

III.A.2.2. Povečanje prilivov razvojno spodbudnih domačih in tujih naložb

Prednostni ukrepi (smernica št. 13):

- 1/ izboljšanje ponudbe stavbnih zemljišč in industrijskih con,
- 2/ sistematično odpravljanje administrativnih ovir za poslovanje in investiranje (prostorsko urejanje, gradbena in obratovalna dovoljenja, sklepanje delovnih razmerij),
- 3/ zniževanje vstopnih stroškov za začetne investicije v povezavi s prenosom visoke/srednje visoke tehnologije in ustvarjanjem kakovostnih delovnih mest,
- 4/ ofenzivno trženje Slovenije kot primerne lokacije za NTI.

Delež stanja vhodnih neposrednih tujih investicij (NTI) v BDP se je v obdobju 2000–2004 povečal s 15,1 % na 21,2 %, delež stanja izhodnih NTI v BDP pa s 4,0 % na 8,5 %. Konec leta 2004 je bilo od vseh NTI v Slovenijo 66,4 % (1,970) novih naložb,¹² 29,8 % (833) pa je bilo naložb v obstoječa podjetja. V letu 2004 se je število novih naložb povečalo za 63, naložb v obstoječa podjetja pa za 15. Vrednostno gledano, prevladujejo naložbe v obstoječa podjetja, saj je konec 2004 nanje odpadlo kar 63,3 % vrednosti lastniškega kapitala tujcev.

Po podatkih Banke Slovenije se je število zaposlenih v podjetjih s tujim kapitalom¹³ povečalo od 49.960 v letu 2000 na 61.853 v letu 2003 in 63.080 v letu 2004. S tem se je povečal delež zaposlenih v podjetjih s tujim kapitalom v celotnem številu zaposlenih v slovenskem podjetniškem sektorju z 10,7 % leta 2000 na 13,4 % leta 2004. V okviru programa spodbujanja neposrednih tujih investicij je Vlada RS v obdobju 2000–2004 z 1.961,1 mio SIT državnih pomoči sodelovala v kreiranju 2.700 novih zaposlitev v podjetjih s tujim kapitalom, od tega 908 v letu 2004.

¹⁰ ICSMS - Information Communication System for Market Surveillance. Vrednost projekta ICSMS je 30,63 mio SIT (127.835 EUR), od tega je Slovenija prispevala 4,79 mio SIT (20.000 EUR), ostalo so sredstva EU (projekt Phare). Od leta 2007 naprej se bo plačevala letna pristojbina za uporabo sistema v višini pribl. 2,39 mio SIT (10.000 EUR) na leto (iz slovenskega proračuna).

¹¹ Trenutno ga uporablja deset držav članic EU in Švica. Dolgoročni cilj je uporaba sistema v vseh državah članicah EU.

¹² Nove naložbe pomenijo ustanovitev oziroma soustanovitev novih podjetij.

¹³ Podjetja s tujim kapitalom so podjetja z 10% ali višjim tujim deležem v kapitalu.

Po velikem povečanju prilivov NTI v Slovenijo v letu 2002 (386,6 mrd SIT (1.700,2 mio EUR)), ki so bili posledica nekaterih večjih tujih prevzemov, so se prilivi v letih 2003–2005 spet znižali na raven pred letom 2002 in so leta 2005 znašali 102,23 mrd SIT (426,6 mio EUR). V prvih 5 mesecih leta 2006 so prilivi NTI v Slovenijo znašali skromnih 15,95 mrd SIT (66,5 mio EUR), kar pa je še vedno precej več kot leto poprej (-3,74 mrd SIT (-14,5 mio EUR)). Odlivi NTI iz Slovenije se stalno povečujejo tako da je bila Slovenija v letih 2003 in 2005 neto neposredna investitorica v tujino.

Vlada RS je avgusta 2005 sprejela Program Vlade RS za spodbujanje tujih neposrednih investicij za obdobje 2005–2009, ki se že izvaja. Z izvajanjem aktivnosti za spodbujanje NTI naj bi bili doseženi letni cilji: (i) povečanje prilivov NTI v povprečju od 1 % - 1,5 % BDP (brez prevzemov in privatizacij); (ii) 1000-1500 novih delovnih mest; ter (iii) vsaj 1 NTI v visoko tehnologijo in vsaj 3 začetne NTI v storitveni sektor.

1/ izboljšanje ponudbe stavbnih zemljišč in industrijskih con

Položaj na področju ponudbe industrijskih lokacij se v zadnjih letih izboljšuje. Investicija v razvoj industrijskih lokacij je za občine, ki so tudi največji investitorji, veliko breme, saj dolgoročno veže velika sredstva. V obdobju od 2004 do 2006 je bilo tako realiziranih 21 projektov¹⁴ s skupno vrednostjo 13,245 mrd SIT (55,25 mio EUR), od tega so sredstva strukturnih skladov znašala 5,76 mrd SIT¹⁵ (24,03 mio EUR).

Za izboljšanje ponudbe stavbnih zemljišč se izvajajo oziroma se bodo izvajali naslednji ukrepi: (i) evidentiranje vseh zemljišč in objektov, ki so neposredno in posredno v javni lasti in jih je mogoče nameniti za investicije oziroma jih je kot vložek države mogoče vložiti v skupno naložbo; (ii) pomoč Ministrstva za gospodarstvo in JAPTI lokalnim skupnostim pri ustanovitvi in delu upravljavcev industrijskih con ali tehnoloških parkov; (iii) sofinanciranje prostorske zaokrožitve in komunalne opreme industrijskih con in tehnoloških parkov iz evropskih skladov in proračuna.

2/ sistematično odpravljanje administrativnih ovir za poslovanje in investiranje (prostorsko urejanje, gradbena in obratovalna dovoljenja, sklepanje delovnih razmerij)

Administrativne ovire za poslovanje in investiranje se postopoma zmanjšujejo, v skladu s Programom ukrepov za odpravo administrativnih ovir. Vzpostavljen je bil sistem e-VEM (v skladu z Zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah), ki omogoča spletno registracijo samostojnega podjetnika. Glavne ovire za investitorje pa so postopki v zvezi s pridobivanjem zemljišč za investicijske namene, pridobivanje različnih dovoljenj za gradnjo, pridobivanje delovnih dovoljenj za tujce. Postopki pridobivanja dovoljenj za posege v prostor se že poenostavljajo, predvideva pa se predvsem poenostavitev dokumentacije, ki jo bo potrebno priložiti vlogi za poseg v prostor. V pripravi je Pravilnik o postopkih in dokazilih za izdajo delovnih dovoljenj, ki bo bistveno zmanjšal število dokazil in skrajšal čas za pridobitev delovnih dovoljenj.

(glej tudi III.A.3.1 Izboljšanje poslovnega okolja in zmanjšanje administrativnih ovir, ukrep 2, str. 23 in III.C.1.1 Kakovost regulacije in poenostavitve zakonodaje, ukrep 3, str. 36)

3/ zniževanje vstopnih stroškov za začetne investicije v povezavi s prenosom visoke/srednje visoke tehnologije in ustvarjanjem kakovostnih delovnih mest

S pomočjo ukrepa finančnih spodbud za tuje investicije, ki se dodeljujejo na podlagi javnega razpisa, se znižujejo vstopni stroški za začetne investicije. V letu 2006 je bil objavljen Javni razpis za spodbujanje neposrednih tujih investicij v tem letu, ki je že zaključen. Odziv tujih investitorjev na razpis je bil letos ugoden.

¹⁴ Od opremljanja ima korist 3.588.606 m² industrijskih lokacij.

¹⁵ Znesek znaša 96,58 % od programiranega obsega sredstev na instrumentu EPD 1.4.1. za obdobje 2004-2006.

4/ *ofenzivno trženje Slovenije kot primerne lokacije za neposredne tuje investicije*

Z dejavnostmi ofenzivnega trženja Slovenije kot lokacije za NTI, osredotočene na pritegnitev projektov višje tehnološke zahtevnosti in regionalnih upravnih centrov multinacionalk, se uspešno zasleduje letne cilje. V sklopu teh aktivnosti se izvaja udeležba na specializiranih sejmih, obveščanje mogočih investitorjev preko portala Invest Slovenia in preko strokovnjakov Javne agencije za podjetništvo in tuje investicije, pripravljajo pa se tudi nove posodobljene publikacije in podatkovne zbirke za tuje investitorje.

III.A.2.3 Zagotoviti odprte in konkurenčne trge

III.A.2.3.1 Politika konkurence

Področje varstva konkurence je normativno in vsebinsko v večjem delu usklajeno s pravnim redom EU, Urad za varstvo konkurence pa je v skladu z zakonom opredeljen kot funkcionalno neodvisna institucija z ustreznimi pooblastili, kar mu omogoča učinkovito delovanje na področju nadzora nad omejevalnimi sporazumi, zlorabo prevladujočega položaja in koncentracijami podjetij. Poleg Urada za varstvo konkurence, ki je pristojen za izvajanje splošnih pravil konkurence, obstajajo še sektorski regulatorji, ki imajo z zakonodajo določene pristojnosti predvsem pri uvajanju in pospeševanju konkurence na področju mrežnih sektorjev, omenjenih v poglavju o javnih o javnih gospodarskih družbah in mrežnih industrijah.

Prednostni ukrep (smernica št. 13):

- 1/ prenova zakonodaje za zagotovitev večje preglednosti, poenotenja postopkov, ustrežnejših preiskovalnih pooblastil in učinkovitejši nadzor nad koncentracijami,
- 2/ postopno večji poudarek presoji zahtevnejših kršitev konkurenčne zakonodaje (kartelni sporazumi, zlorabe prevladujočega položaja),
- 3/ okrepitev Urada za varstvo konkurence.

1 prenova zakonodaje za zagotovitev večje preglednosti, poenotenja postopkov, ustrežnejših preiskovalnih pooblastil in učinkovitejši nadzor nad koncentracijami

Na področju normativne ureditve je v pripravi predlog novega zakona, ki bo poslan v državnozborsko obravnavo do konca leta 2007. Namen prenove zakonodaje je večja preglednost in poenotenje postopkov, kar lahko omogoči boljšo medsebojno usklajenost s pozitivnimi predpisi na drugih področjih,¹⁶ zagotovitev ustrežnejših preiskovalnih pooblastil in učinkovitejših sankcij ter učinkovitejši nadzor nad koncentracijami.

2/ postopno večji poudarek presoji zahtevnejših kršitev konkurenčne zakonodaje

Pri izvajanju je pretežni del postopkov še vedno namenjen presoji koncentracij podjetij, vendar se struktura obravnavanih primerov postopno spreminja, zaslediti je upadanje obravnavanih koncentracij. Postopno bo tako večji poudarek namenjen presoji zahtevnejših kršitev konkurenčne zakonodaje, kot so kartelni sporazumi in zlorabe prevladujočega položaja.¹⁷

Na področju ukrepov za reformo sektorja svobodnih poklicev je Urad za varstvo konkurence organiziral skupni posvet predstavnikov Evropske komisije in resornih ministrstev ter posameznih zbornic, ki združujejo svobodne poklice. Posvet je prvi korak k projektu ustrežnejšega urejanja svobodnih poklicev, pri katerih se izvajajo visoko specializirane

¹⁶ Zakon o splošnem upravnem postopku, Zakon o prevzemih, Zakon o trgu vrednostnih papirjev in Zakon o prekrških.

¹⁷ V letu 2005 je bilo izdanih 59 odločb, pri 54 se je presojalo o koncentracijah, 3 o zlorabi monopolnega položaja in pri 2 o omejevalnih sporazumih. V prvih 6 mesecih leta 2006 pa je bilo izdanih 17 odločb, 15 o koncentracijah in 2 o omejevalnem sporazumu.

storitve, ki so v skladu s širšim javnim interesom, zato je potrebna temu ustrezna ureditev področja.

3/ okrepitev Urada za varstvo konkurence

Odločbe Urada so dokončne, podjetja, ki so obravnavana v postopku, pa imajo možnost pravnega varstva pred Upravnim sodiščem. V funkcionalnem smislu ima urad možnosti samostojnih preiskovalnih dejanj in samostojnega sprejemanja končnih odločitev. Z uveljavitvijo novega Zakona o prekrških je urad prevzel tudi funkcijo izrekanja sankcij, ki je omejena na pravico izrekanja najnižje mogoče globe, vendar pa so predpisane sankcije v izrazitem nesorazmerju s sankcijami, kot veljajo v večini držav članic EU. Glede na nove vsebinske in funkcionalne pristojnosti urada je povečanje administrativne in s tem povezane finančne usposobljenosti ena od izhodiščnih prednostnih nalog¹⁸. Pri ukrepih za povečanje administrativne usposobljenosti je predvideno postopno povečanje števila zaposlenih,¹⁹ ki bi lahko optimalno raven doseglo do konca leta 2008.

III.A.2.3.2 Privatizacija

Prednostni ukrep (smernica št. 13):

1/ pospešitev umika države iz lastništva gospodarstva (privatizacija).

1/ pospešitev umika države iz lastništva gospodarstva (privatizacija)

Država je še vedno pomembna neposredna lastnica nekaterih družb, posredno pa ima deleže v večini pomembnih podjetij. Skladno s sprejetim okvirom reform je bila za preoblikovanje paradržavnih skladov Kapitalna družba (KAD) in Slovenska odškodninska družba (SOD) v portfeljska vlagatelja ustanovljena svetovalna skupina KAD in SOD za umik države iz aktivnega lastniškega upravljanja podjetij in za njuno preoblikovanje v portfeljska vlagatelja. Program umika države iz gospodarskih družb je Vlada RS potrdila v juliju 2006. Družbe, v katerih ima država lastniške deleže, so bile razdeljene v tri skupine. V prvo spadajo netržne naložbe, iz katerih naj bi se država umaknila v 30 mesecih, v drugo naložbe, ki kotirajo na borzi - zanje je predviden umik v 24 mesecih, v tretjo pa pomembnejše družbe, za katere pa časovno omejevanje prodaje ni ustrezno.

Za štiri velike gospodarske družbe (Telekom, Zavarovalnica Triglav, NLB, NKBM) so bile podobno kot pri KAD in SOD oblikovane svetovalne skupine, ki so pripravile privatizacijske programe. Predloga strateških usmeritev za privatizacijo Telekoma Slovenije (glej tudi III.A.2.3.3.1 Elektronske komunikacije in pošta, ukrep 4, str. 15) in NKBM sta bila potrjena na Vladi RS 11. maja 2006. Skladno z Uredbo o prodaji in drugih oblikah razpolaganja s finančnim premoženjem države in občin sta se oblikovali privatizacijski komisiji, ki bosta usklajevali izvedbo privatizacije NKBM in Telekoma Slovenije skladno s sprejetimi strateškimi usmeritvami.

Pri izvedbi privatizacije NLB je prišlo do zapleta, saj se je obstoječi tuji strateški lastnik, ki ima v lasti 34 % banke, odločil, da v prihodnosti ne bo več nastopal kot strateški lastnik, temveč zgolj kot finančni investitor. Zaradi tega se je zavlekla tudi priprava privatizacijskega programa, ki je do zdaj izhajal iz predpostavke povečanja deleža obstoječega tujega investitorja.

¹⁸ Zagotavljanje ustreznih kadrovskih in finančnih virov je ena prednostnih nalog za učinkovitejše delovanja Urada RS za varstvo konkurence. V juliju 2006 je bilo v uradu 18 zaposlenih, ki se stalno strokovno izpolnjujejo. Glede na nove pristojnosti in obveznosti, bo za optimalno delovanje urada potrebnih vsaj 37 zaposlenih.

¹⁹ Glede na trenutno stanje je absorpcijska sposobnost urada za nova zaposlovanja ocenjena na 5 novih zaposlitev na polletni ravni, vendar je uresničitev cilja v tesni povezavi z usmeritvami in prednostnimi nalogami vladne kadrovske politike.

Končno poročilo je pripravila tudi svetovalna skupina za privatizacijo Zavarovalnice Triglav. Ena izmed ključnih težav pri privatizaciji Zavarovalnice Triglav je razrešitev problematike v zvezi z lastninjenjem preostalega deleža zavarovalnice, skrbnik katerega je po Zakonu o lastninjenju zavarovalnic KAD, saj naj bi pripadal fizičnim osebam kot zavarovancem Triglava iz leta 1990. Priporočila svetovalne skupine so še v vladni obravnavi.

III.A.2.3.3 Javne gospodarske službe in mrežne industrije

III.A.2.3.3.1 Elektronske komunikacije in pošta

Slovenski prostor elektronskih komunikacij še vedno zaznamuje velik tržni delež Telekoma Slovenije, d.d., saj so novi ponudniki elektronskih komunikacij v veliki meri še vedno odvisni od njegove infrastrukture. Konkurenca na področju fiksne telefonije se šele vzpostavlja, prav tako na trgu tretje generacije mobilne telefonije, kjer je bila licenca leta 2001 podeljena prvemu ponudniku, letos pa sta jo dobila še dva ponudnika. Na trgih mednarodnih klicev v fiksni telefoniji in mobilni telefoniji je konkurenca prisotna, a s sorazmerno visokim deležem največjih ponudnikov. Na področju fiksnih storitev prevladuje Telekom Slovenije d.d., vendar so v letu 2005 vstopili trije operaterji na trg fiksnih govornih storitev preko IP protokola, v celoti pa zagotavlja 17 operaterjev nacionalne in mednarodne telefonske storitve na fiksni lokaciji.²⁰ Na trgu mobilnih komunikacij je v preteklem letu delovalo 6 operaterjev²¹ pri čemer se delež vodilnega operaterja postopoma znižuje. Konec marca 2006 je delež vodilnega operaterja glede na število aktivnih uporabnikov znašal 72 %, glede na odhodne klice pa 77 %.

Cene telekomunikacijskih storitev so se v letu 2005 znižale za 0,6 %, v prvih osmih mesecih 2006 pa za 0,6 %, kar tudi kaže pozitiven vpliv konkurence na cene. Cene javno dostopnih telefonskih klicev na fiksni lokaciji Telekoma se v letu 2005 niso spreminjale, v letu 2006 pa so se zvišale za 9,5 %. Na drugi strani pa alternativni ponudniki klice znotraj lastnih omrežij ponujajo brezplačno, kar kaže na prehod na obračun s fiksnim plačilom ne glede na obseg klicev (flat rate).

Konkurenca na področju širokopasovnega dostopa do interneta obstaja med kabelskimi operaterji in ponudniki tehnologije xDSL (kabelski operaterji: 24-odstotni delež, ponudniki xDSL 76-odstotni delež). Pomemben korak naprej pri zagotavljanju konkurence je bila v letu 2005 izvedena razvezava lokalne zanke in odprava vezave ponudbe storitev ADSL na ISDN. Trenutno deluje na trgu več ponudnikov storitev xDSL, kar je prineslo nižje cene ob zagotavljanju visoke kakovosti storitev. Delež vodilnega ponudnika xDSL se postopoma zmanjšuje in je konec marca 2006 znašal 89 %.

Prednostni ukrepi (smernica št. 13):

- 1/ spodbujanje vstopa in razvoja novih telekomunikacijskih operaterjev,
- 2/ posodobitev predpisov in izboljšanje delovanja Agencije za pošto in elektronske komunikacije,
- 3/ gradnja širokopasovnih elektronskih omrežij ter zagotovitev pregledne in konkurenčne ponudbe že obstoječih zmogljivosti vodov za zakup,
- 4/ postopna privatizacija telekomunikacijskega operaterja (Telekom Slovenije, d. d.).

1/ spodbujanje vstopa in razvoja novih telekomunikacijskih operaterjev

²⁰ Na fiksni lokaciji ponuja storitve na svojem omrežju le Telekom Slovenije, zaradi novih tehnologij pa se je povečalo število operaterjev, ki ponujajo svoje storitve na omrežju Telekoma Slovenije, delno pa tudi prek kabelskih operaterjev in postopno tudi z gradnjo svojega omrežja v gosto naseljenih mestih (npr. T-2).

²¹ Mobitel (GSM, DCS, UMTS), Simobil (GSM, DCS), Vega oziroma v letu 2006 Tušmobil (DCS), Izimobil, Debitel in M-mobil (navidezni mobilni operaterji).

Uvajanje konkurence in zagotavljanje ustreznih cenovnih razmerij za telekomunikacijske storitve potekata preko neodvisnega regulatornega organa Agencije za pošto in elektronske komunikacije. Agencija z analizo upoštevni trgov in nalaganjem dodatnih obveznosti operaterjem s pomembno tržno močjo povečuje konkurenco na posameznih trgih elektronskih komunikacij. Za uspešen razvoj operaterjev in povečanje konkurence je pomembno odpravljanje morebitnih zlorab prevladujočega položaja Telekom Slovenije, d.d. Z ex ante urejanjem pa se krepi tržni delež operaterjev, ki ponujajo storitve klicev preko storitve predzbiere operaterja, povečuje se širokopasovni dostop do interneta, IP-telefonije in televizije preko razvezane lokalne zanke.

Dodaten ukrep za povečanje konkurence je prenosljivost števil. Prenosljivost števil pri mobilnih operaterjih je bila uvedena z začetkom leta 2006, maja 2006 pa je bila uvedena tudi prenosljivosti števil pri javno dostopnih telefonskih storitvah na fiksni lokaciji. Po zadnjih podatkih je bilo preneseno že več kot 5700 mobilnih števil, nemoteno pa poteka tudi prenos fiksnih števil.

2/ posodobitev predpisov in izboljšanje delovanja Agencije za pošto in elektronske komunikacije

Predpisi na področju elektronskih telekomunikacij se bodo posodobili z spremembami in dopolnitvami Zakona o elektronskih komunikacijah, katerega osnutek je bil predložen v javno obravnavo. Namen prenovljenega akta je: (i) odprava določenih pomanjkljivosti, ki so se pokazale pri izvajanju tega zakona ali prenosu direktiv regulacijskega okvira 2002; (ii) omogočiti uvajanje novih elektronskih omrežij in storitev; (iii) prenos Direktive 2006/24/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. marca 2006 o hrambi podatkov, pridobljenih ali obdelanih v zvezi z zagotavljanjem javno dostopnih elektronskih komunikacijskih storitev ali javnih komunikacijskih omrežij, in spremembi Direktive 2002/58/ES.

S spremembami posega Zakon o elektronskih komunikacijah tudi na delovanje Agencije za pošto in elektronske komunikacije, saj se povečuje samostojnost in pristojnosti agencije pri nadzoru ter pristojnosti v upravni izvršbi in možnosti ukrepanja ob ugotovljenih nepravilnostih pri operaterjih na trgih elektronskih komunikacij in poštnih storitev.

3/ gradnja širokopasovnih elektronskih omrežij ter zagotovitev pregledne in konkurenčne ponudbe že obstoječih zmogljivosti vodov za zakup

Podjetja v državni lasti (Družba za avtoceste RS, d.d., Slovenske železnice, d.o.o.) imajo zgrajena svoja hrbtenična optična omrežja ob trasah avtocest in železnic. Presežne zmogljivosti telekomunikacijskih vodov lahko ponudijo na trgu in s tem pripomorejo k povečevanju konkurence na trgu elektronskih komunikacij.

Vlada RS je sprejela ukrepe za razvoj in trženje telekomunikacijske infrastrukture, ki bodo prek potrjenih poslovnih načrtov trženja telekomunikacijske infrastrukture posameznih podjetij pripomogli k ustrezni izrabi presežnih zmogljivosti, med drugim tudi s povezovanjem s strateškimi partnerji.

Gradnja širokopasovnih elektronskih omrežij bo potekala v okviru nacionalnega projekta Informacijska avtocesta do vsakogar, da se tako slovenskemu prebivalstvu omogoči dostop do širokopasovnih storitev in interneta. Izvajala se bo s pomočjo več neodvisnih projektov, ki pa so glede učinkov medsebojno povezani. Ti projekti so sestavni del izvajanja strategije razvoja širokopasovnih storitev v Republiki Sloveniji.

4/ postopna privatizacija telekomunikacijskega operaterja (Telekom Slovenije, d. d.).

Državni delež v Telekomu Slovenija, d.d., najmočnejšem operaterju na trgu elektronskih telekomunikacij je 62,53 %, če upoštevamo še posredni državni delež preko Slovenske odškodninske družbe (SOD) in Kapitalske družbe (KAD) pa 74,14 %. V letu 2006 je Vlada RS pripravila strategijo odprodaje državnega deleža v prevladujočem operaterju. Predmet

prodaje je celoten delež v neposredni in posredni lasti države. Prodajala se bo družba kot celota s pripadajočimi hčerinskimi družbami.²² Prvi korak k privatizaciji je bila uvrstitev delnic na borzo s 1. oktobrom 2006.

Temeljni cilji odprodaje državnega deleža družbe Telekom Slovenije, d.d., so: (i) vzpostavitev lastniške strukture, ki bo dolgoročno zagotavljala učinkovito upravljanje, konkurenčnost in uspešen razvoj družbe Telekom Slovenije, d. d. in njenih hčerinskih družb; (ii) doseganje najvišje mogoče prodajne cene državnega deleža ob doseganju drugih ciljev; pozitiven vpliv na razvoj sektorja elektronskih komunikacij; (iii) preglednost vseh transakcij in s tem upoštevanje interesov in pravic vseh delničarjev in čimprejšnje izplačilo povračila upravičencem iz naslova Zakona o vračanju vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje.

Po končani privatizaciji naj bi država obdržala 25-odstotni lastniški delež in eno delnico, kar ji bo omogočalo vpliv na določene strateške odločitve podjetja. Pričakovani so razmeroma visoki proračunski prilivi, ki pa jih je v sedanjem trenutku še nemogoče natančno oceniti.

III.A.2.3.3.2 Javne službe varstva okolja

Storitve javnih služb varstva okolja so pomembne za zagotavljanje varstva okolja ter konkurenčnost in gospodarsko rast.

Prednostni ukrepi (smernica št. 13):

- 1/ vključevanje sedanjih izvajalcev občinskih javnih služb v večje organizacijske enote na regijski ravni,
- 2/ uvajanje sistema EMAS ali ISO 14011 v javne službe varstva okolja,
- 3/ okrepitev nadzora nad izvajanjem delovanja javnih služb varstva okolja, katerih položaj je poseben in monopolen,
- 4/ zagotavljanje enakosti med izvajalci javnih služb varstva okolja ne glede na njihovo organizacijsko obliko.

1/ vključevanje sedanjih izvajalcev občinskih javnih služb v večje organizacijske enote na regijski ravni

Razdrobljenost občinskih javnih služb v Sloveniji je velika, zato je vključevanje sedanjih izvajalcev občinskih javnih služb v večje organizacijske enote na regijski ravni prednostna naloga. Lokalne javne službe pogosto pokrivajo premajhna območja, da bi lahko bile gospodarsko učinkovite in strokovno usposobljene za vse zahtevnejše naloge na tem področju. Pri oskrbi s pitno vodo je Ministrstvo za okolje in prostor v operativnem programu oskrbe s pitno vodo predvidelo združevanje izvajalcev javnih služb po posebnem programu.²³ Ker je oskrba s pitno vodo podobna oskrbi odvajanja in čiščenja odpadne komunalne vode, so bili programi, vezani na strukturne in kohezijski sklad za obdobje 2007–2013, pripravljene tako, da bi se občine pri investicijah kar najbolj povezovale. S tem bi se znižali stroški investicije in njihovo poznejše upravljanje in posledično povzročilo združevanje izvajalcev javnih služb. Na področju odlaganja odpadkov so v gradnji zadnja odlagališča z zmogljivostjo nad 100.000 prebivalcev, s čimer se izvajanje javne službe odlaganja odpadkov že približuje končnemu cilju.

2/ uvajanje sistema EMAS ali ISO 14011 v javne službe varstva okolja

²² Hčerinski družbi sta na področju mobilnih komunikacij Mobitel, d. d., in interneta Siol, d. o. o.

²³ Povprečna velikost izvajalcev je vezana na 20.000 prebivalcev, pri čemer pa od 405 vodovodnih sistemov le nekaj večjih sistemov oskrbuje več kot 20.000 prebivalcev. Načrt je združevati izvajalce javnih služb, ki bodo skrbeli za več kot 20.000 prebivalcev v okviru enega izvajalca javne službe.

Vsi dosedanja predpisi povezani z izvajanjem javnih služb varstva okolja na področju odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda, področju zbiranja odpadkov in na področju oskrbe s pitno vodo in tisti, ki določajo programe oskrbe, že vsebujejo kot obvezno vsebino tudi program za obvladovanje kakovosti poslovanja izvajalca javne službe varstva okolja.²⁴ Za sistema upravljanja okolja, kot sta EMAS ali ISO 14001, pa se pričakuje, da bosta vzpostavljena šele v drugi fazi. S postopnim vključevanjem sedanjih izvajalcev občinskih javnih služb v večje organizacijske enote na regijski ravni bodo ustvarjene tudi razmere za uvajanje okoljskih sistemov v ta delovna okolja.

3/ okrepitev nadzora nad izvajanjem delovanja javnih služb varstva okolja, katerih položaj je poseben in monopolen

Ministrstvo za okolje in prostor je pri pregledu vlog za cene in investicije okrepilo nadzor nad izvajalci javnih služb in občin, saj veliko občin nima sprejetih vseh odlokov na podlagi Zakona o gospodarskih javnih službah ali pa imajo sprejet le krovni odlok brez odlokov o posamezni javni službi. Ključne aktivnosti bodo usmerjene v izdajo ustreznih odločb na podlagi 90a člena Zakona o lokalni samoupravi.

4/ zagotavljanje enakosti med izvajalci javnih služb varstva okolja ne glede na njihovo organizacijsko obliko

Enakost²⁵ izvajalcev javnih služb je že zdaj zahtevana v vseh predpisih o javnih službah varstva okolja. Aktivnosti so usmerjene v pripravo novega predpisa o ceni komunalnih storitev, prenos infrastrukture na občine in pripravo stroškovne analize izvajalcev javnih služb na državni ravni. V operativnem programu oskrbe s pitno vodo je že nakazana podrobnejša vsebina primerjalne analize stroškovne učinkovitosti ob upoštevanju zagotovitve enotnih standardov oskrbe s pitno vodo. Zato bodo izdelane ustrezne primerjalne analize na različnih področjih, kot so npr. učinkovitost izvajalcev javnih služb, raba naravnih virov pri opravljanju storitve, zadovoljstvo uporabnikov in stanje infrastrukture. Posebna skrb bo namenjena izboljšanju storitev, uvajanju novih tehnologij in prenosu znanja ter spodbujanju oblikovanja novih trgov sekundarnih surovin in izdelkov.

III.A.2.3.3.3 Električna energija in zemeljski plin

Prednostni ukrepi (smernica št. 13):

- 1/ dokončna sprostitev energetskega sektorja,
- 2/ ločitev in reorganizacija distribucijskih podjetij za električno energijo,
- 3/ nova, tržna pravila za razdelitev čezmejnih prenosnih zmogljivosti za prenos elektrike,
- 4/ ustvarjanje več domačih akterjev na trgu na debelo,
- 5/ ukrepi za gradnjo novih prenosnih in proizvodnih zmogljivosti.

Pomemben korak k boljšemu delovanju energetskega trga je bilo sprejetje prenovljene Uredbe o načinu izvajanja gospodarskih javnih služb organiziranje trga z električno energijo, kjer so bila na novo opredeljena predvsem pravila za bilančni obračun. Pristojnost za sklepanje bilančnih pogodb je bila prenesena s systemskega operaterja prenosnega omrežja na organizatorja trga, poenostavljen in skrajšan je bil postopek menjave dobavitelja. Za boljše delovanje trga je zelo pomembna tudi sprememba Energetskega zakona, ki jo je Vlada RS julija 2006 vložila v državnozborsko obravnavo, in v kateri je predvidena ukinitve licence za trgovanje na debelo na trgu z električno energijo v Sloveniji. Tako bo poenostavljen predvsem dostop tujih ponudnikov do slovenskega trga z električno energijo, predvsem pa do slovenske borze z elektriko.

²⁴ Zadnji predpis, ki je uvajal program zagotavljanja kakovosti poslovanja javnih služb, je bil v letu 2006 pripravljeni Pravilnik o oskrbi s pitno vodo.

²⁵ Ključna razlika se pojavlja zaradi upravljanja infrastrukture, zaračunavanja amortizacije v lastni ceni in različne kakovosti zagotavljanja storitve.

1/ *dokončna sprostitev energetskega sektorja*

Sektor bo skladno z evropskima direktivama za elektriko in plin dokončno liberaliziran 1. julija 2007. Takrat bo tudi zadnjih 25 % porabe elektrike, ki jo predstavlja okrog 700.000 gospodinjstev odjemalcev, dobilo pravico do izbire dobavitelja. Pri zemeljskem plinu porabi približno 150.000 gospodinjstev odjemalcev 10 % zemeljskega plina, tudi ti bodo imeli pravico do izbire dobavitelja. Zakonski roki so zapisani tudi v Energetskem zakonu.

2/ *ločitev in reorganizacija distribucijskih podjetij za električno energijo*

Pravna ločitev distribucijskih podjetij za električno energijo bo izvedena do 1. julija 2007. Trenutno že potekajo priprave za reorganizacijo distribucijskih podjetij.

3/ *nova, tržna pravila za razdelitev čezmejnih prenosnih zmogljivosti za prenos elektrike*

Nova tržna pravila za razdelitev čezmejnih prenosnih zmogljivosti za prenos elektrike so po slovenski zakonodaji predvsem v pristojnosti systemskega operaterja prenosnega omrežja električne energije in Javne agencije RS za energijo. V skladu z nedavno sprejetimi smernicami v okviru evropske čezmejne uredbe se bodo tržna pravila usklajevala v okviru regij. Slovenija pripada dvema evropskima regijama in še jugovzhodni Evropi. Trenutno potekajo pospešeni razgovori v okviru regij, pri katerih sodelujeta ELES in agencija, vključuje pa se tudi Ministrstvo za gospodarstvo. Pravila bodo predvidoma oblikovana že do konca leta, da bodo poslovni pogoji znani vsaj pol leta vnaprej. Velik del čezmejnih zmogljivosti, ki na razpisih pred letom dni še ni bil razdeljen, pa ELES že zdaj dodeljuje na avkcijah, ki jih zanj izvaja Borzen.

4/ *ustvarjanje več domačih akterjev na trgu na debelo*

Kot samostojen akter na trgu na debelo se je že vzpostavila Gen Energija. Vlada RS je podjetje ELES Gen, ki ima v lasti slovensko polovico krške jedrske elektrarne, in je bil v 100-odstotni lasti ELES-a, izločila iz ELES-a in ga prenesla v neposredno lastništvo države. Novo podjetje se imenuje Gen Energija in je že začelo samostojno delovati na trgu. Za zdaj je samostojno prodalo okrog 20 % slovenske polovice elektrike iz jedrske elektrarne, preostalih 80 % je še vezanih na srednjeročne pogodbe s Holdingom slovenskih elektrarn (HSE). Vlada RS je poleg tega sprejela predlog programa privatizacije, kjer predvideva še pripojitev Termoelektrarne Brestanica in celotne verige savskih elektrarn k stebru Gen Energije, ki bo tako postal bolj enak prvemu stebru, HSE. Za samostojni nastop z lastno bilančno skupino zunaj HSE se je odločil tudi Elektro Maribor, kar napoveduje večjo konkurenco predvsem za obdobje po 1. juliju 2007, ko bo z dokončno sprostitevjo čezmejnih prenosnih zmogljivosti omogočen večji prodor tujih ponudnikov na trgu na debelo na slovenski trg.

5/ *ukrepi za gradnjo novih prenosnih in proizvodnih zmogljivosti*

Vlada RS je sprejela predlog optimalne trase 400-kilovoltnega daljnovoda Cikovce – Hevitz, kar bo omogočilo začetek postopka za sprejetje državnega lokacijskega načrta pri izpeljavi povezave z Madžarsko. Podeljenih je bilo več energetskih dovoljenj za gradnjo novih proizvodnih objektov v Sloveniji, dejanska izgradnja teh objektov pa je predvsem odvisna od investitorjev. Za zdaj posebni ukrepi za spodbujanje investicij v proizvodne objekte še niso predvideni, saj je trenutno za vlaganje precej zanimanja.

III.A.2.3.3.4 Prometna politika

V juniju 2006 je bila sprejeta Resolucija o prometni politiki RS, ki na sodoben, kratek in enostaven način v izhodiščih, viziji, ciljnih in ukrepih določa temeljne usmeritve prometne politike za prihodnost. Glavni kazalniki zapisane prometne politike izhajajo iz mobilnosti, dostopnosti, varovanja okolja in varnosti, gospodarskega razvoja, optimalne izkoriščenosti virov, intermodalnosti in povezanosti ter uravnoveženosti med prometnimi sistemi. Glavni cilji prometne politike so tako doseganje družbenega optimuma v delu, ki se nanaša na prometni sektor, povečanje prometne varnosti in varovanja, učinkovita poraba energije ter zmanjšanje negativnih vplivov na okolje.

Prav tako junija 2006 je bil sprejet akcijski načrt za uvedbo elektronskega cestninskega sistema v prostem prometnem toku, ki uvaja nove tehnologije in rešitve na prometno področje. Do konca leta 2008 je v načrtu predvideno zapiranje cestninskega sistema na avtocestah in hitrih cestah z mikrovalovno tehnologijo DSRC v prostem prometnem toku ter do leta 2012 uvajanje satelitskega sistema za cestninjenje tovornih vozil nad 3,5 tone skupne mase na celotni cestni mreži.

Prednostni ukrepi (smernica št. 13):

- 1/ vzpostavitev integriranega sistema javnega potniškega prometa (enoten tarifni sistem, enotne vozovnice, usklajen vozni red in enoten informacijski sistem, intermodalni terminali),
- 2/ spodbujanje celovitih logističnih storitev ob vzpostavljanju arhitekture inteligentnih prometnih sistemov,
- 3/ deregulacija posameznih podsistemov prometa in prodaja državnih lastniških deležev, skladno z obstoječo zakonodajo, kjer ni ogrožen javni interes ter je z vidika konkurence, kakovosti in varnosti upravičeno,
- 4/ spremembe notranje zakonodaje na področju železnic v skladu z II. železniškim svežnjem,
- 5/ sprejetje novega zakona o pristaniščih, ki bo oblikoval pravne pogoje za upravljanje pristanišč, opravljanje pristaniških dejavnosti in rabo morskega dobra,
- 6/ poenotenje prometnotehnoloških, tehničnih in varnostnih predpisov na področju zračnega prometa in uvajanje liberalnejših postopkov v zvezi s komercialnimi vidiki prometa.

1/ vzpostavitev integriranega sistema javnega potniškega prometa

Na področju javnega potniškega cestnega in železniškega prometa se izvajajo aktivnosti v zvezi z vzpostavitvijo integriranega sistema javnega potniškega prometa, s katerim bo uveden nov sistem gospodarske javne službe potniškega prometa. Cilj novega sistema je z geografsko in cenovno dostopnostjo povečati kakovost in obseg javnega potniškega prometa. Pripravljen je bil osnutek zakona o javnem potniškem prometu, ki je v postopku usklajevanja in bo sistemsko urejal javni železniški in cestni potniški promet v Sloveniji. Prav tako je v pripravi projekt uvedbe sistema enotne vozovnice za javni potniški promet in obveščanje potnikov. V medresorski podskupini za ureditev enotnega financiranja javnega potniškega prometa se proučujejo možnosti uvedbe enotnega proračunskega financiranja. Sprejeti so bili splošni prevozniki pogoji ter standardi dostopnosti do javnega potniškega prometa.

2/ spodbujanje celovitih logističnih storitev ob vzpostavljanju arhitekture inteligentnih prometnih sistemov

V pripravi je vzpostavitev t. i. logističnih grozdov ter vzpostavitev sistema za izvajanje avkcij glede na elektronsko povpraševanje po prevozu blaga. Cilj je povezati centre za logistiko glede na geografske in modalne parametre, kar bo prispevalo h gospodarskemu razvoju, povečalo prepustnost sistema ter tako prispevalo k optimizaciji tovarnega prometa ter imelo pozitivne učinke na okolje.

3/ deregulacija posameznih podsistemov prometa in prodaja državnih lastniških deležev

Na področju deregulacije posameznih podsistemov prometa je v pripravi predlog novega zakona o prevozih v cestnem prometu, s katerim se bo notranja zakonodaja približala na tem področju manj strogi zakonodaji EU. To bo prineslo določene olajšave na posameznih področjih, kot so olajšave pri pogojih za podelitev licenc, podelitev javnega pooblastila za upravne naloge na področju izdaje licenc ter delitev dovolilnic na podlagi javnega razpisa. S tem bi se slovenskim prevoznikom izboljšal konkurenčni položaj na notranjem trgu EU, ob siceršnjem ohranjanju varnosti v prometu ter kakovosti prevoznih storitev.

4/ spremembe notranje zakonodaje na področju železnic v skladu z II. železniškim svežnjem

V skladu z II. železniškim svežnjem so v pripravi spremembe nacionalne zakonodaje na področju železniškega prometa. Pripravljen je predlog Zakona o spremembah zakona o železniškem prometu, ki je v postopku usklajevanja, poleg tega pa so v pripravi tudi spremembe in dopolnitve Zakona o varnosti v železniškem prometu, s katerimi bo prenesen predvsem tehnično varnostni del II. železniškega svežnja. S tem bo notranja zakonodaja na področju železniškega prometa usklajena z zakonodajo EU, tako da bodo odstranjene ovire za čezmejne storitve, zagotovljena višja raven varnosti obratovanja ter nediskriminacijski dostop do infrastrukture z ustanovitvijo neodvisnih institucij.

5/ sprejetje novega zakona o pristaniščih

Na področju pomorskega prometa je v pripravi novi zakon o pristaniščih, ki bo pravno celovito uredil vprašanja s področja pristanišč. S tem se bodo uredila lastninska razmerja objektov na območju koprškega tovornega pristanišča ter razmejila upravljalvska funkcija od pristaniške dejavnosti.

6/ poenotenje prometnotehnoloških, tehničnih in varnostnih predpisov na področju zračnega prometa in uvajanje liberalnejših postopkov v zvezi s komercialnimi vidiki prometa

Na področju zračnega prometa se izvajajo aktivnosti v zvezi z uskladitvijo notranje zakonodaje z zakonodajo EU zaradi uvajanja liberalnejših postopkov v zvezi s komercialnimi vidiki prometa ter poenotenjem prometno-tehnoloških, tehničnih in varnostnih predpisov. Na tem področju je bilo v letu 2005 pripravljenih skupno 21 aktov ter 5 aktov v prvi polovici leta 2006 (pravilniki, uredbe, zakoni), skrajšal se je čas vodenja upravnih postopkov in odprte so bile nove letalske proge, vključno s progami nizkocenovnih prevoznikov.

III.A.2.3.5 Razširiti in izboljšati infrastrukturo

Prednostni ukrepi (smernica št. 16):

- 1/ železniška infrastruktura: investicijska dela pri V. in X. koridorju, ki obsegajo nadgradnjo prog in spremljajočih naprav zaradi povečanja hitrosti in osnih obremenitev, obnovo obstoječih prog in gradnjo potniških centrov,
- 2/ cestna infrastruktura: dograditev avtocestnega omrežja do 2010, uresničitev nacionalnega programa razvoja in vzdrževanja državnih cest,
- 3/ pomorska infrastruktura: povečanje zmogljivosti v koprskem tovornem pristanišču in njegova navezava na cestno in železniško infrastrukturo,
- 4/ infrastruktura zračnega prometa: posodobitev mednarodnih letališč ter infrastrukture za vodenje zračnega prometa in nadzor nad njim.

III.A.2.3.5.1 Železniška infrastruktura

V preteklem letu je bil pripravljen in se trenutno usklajuje Nacionalni program razvoja javne železniške infrastrukture, s katerim bo dan večji poudarek nujnosti povečanega vlaganja v železniško infrastrukturo. V programu so ugotovljene potrebe po investicijah v železniško infrastrukturo v obdobju 2006–2020, tako vsebinsko kot finančno, opredeljeni so prednostni projekti in bo zato kot tak podlaga za njihovo pripravo ter izvajanje po posameznih obdobjih.

1/ železniška infrastruktura: investicijska dela pri V. in X. koridorju, ki obsegajo nadgradnjo prog in spremljajočih naprav zaradi povečanja hitrosti in osnih obremenitev, obnovo obstoječih prog in gradnjo potniških centrov

Na področju železniške infrastrukture se izvajajo aktivnosti v zvezi z vlaganji v obnovo in posodobitev železniške infrastrukture na V. in X. koridorju.²⁶ Poleg tega je pri načrtovanih

²⁶ Medtem ko je v pripravi potrebna dokumentacija za investicije, ki se bodo izvajale na odsekih prog Divača – Koper, Pragersko – Hodoš, Trst - Divača, se že posodablja odseki prog: Ljubljana – Zidani Most – Maribor, Koper – Divača, Ljubljana – Sežana, Dobova – Ljubljana – Jesenice, Zidani Most – Šentilj, Pivka – Ilirska Bistrica. V letu 2005 je bila končana II. faza investicije Križni Vrh.

vlaganjih v vseevropske daljinske hitre železniške povezave prišlo v preteklem letu do pomembnejših sprememb, saj je zaradi geografskih značilnosti Slovenije gradnja klasičnih prog za visoke hitrosti (hitrosti 250 km/h in več) zelo težko izvedljiva, iz varnostnih razlogov, oteženega dostopa prebivalstva do storitev in iz finančnih razlogov. Slovenija bo tako pospeševala vlaganja v razvoj in obnovo prog na V. in X. koridorju, ki bodo omogočale hitrosti 160 km/h.

III.A.2.3.5.2 Cestna infrastruktura

Na področju cestne infrastrukture se izvajajo aktivnosti v zvezi z dograditvijo avtocestnega omrežja ter posodobitvijo preostalega državnega cestnega omrežja, kar bo pripomoglo k skrajšanju potovalnih časov in zmanjšanju zastojev v prometu, boljši medregijski povezavi in navezavi na glavne evropske koridorje ter s tem zmanjšalo negativne vplive na okolje.

2/ cestna infrastruktura: dograditev avtocestnega omrežja do 2010, uresničitev nacionalnega programa razvoja in vzdrževanja državnih cest

Državno cestno omrežje je v letu 2005 obsegalo 5.847 km državnih cest, na katerih so se izvajale aktivnosti v zvezi z rednim vzdrževanjem²⁷, upravljanjem in varstvom cest ter ureditvijo prometa skozi naselja in zunaj njih kot tudi potrebne sanacije in rekonstrukcije objektov ter izgradnje nadomestnih objektov²⁸. V pripravi je Nacionalni program razvoja in vzdrževanja državnih cest, ki bo podlaga za uresničevanje vse večjih potreb po investicijskem vzdrževanju in povečani zmogljivosti državnega cestnega omrežja.

V okviru izgradnje avtocestnega omrežja, ki poteka v skladu z Resolucijo o Nacionalnem programu izgradnje avtocest v Sloveniji ter letnimi plani razvoja in obnavljanja avtocest je bilo v letu 2005 prometu predanih 10,8 km odsekov, gradnja se je nadaljevala na odsekih v skupni dolžini 42,5 km, na 55 km odsekih pa se je gradnja začela. V letu 2006 bo prometu predvidoma predanih 22,3 km odsekov, gradnja se bo nadaljevala na 82,8 km odsekih, na 47,5 km odsekih pa se bo v letu 2006 gradnja predvidoma začela.

III.A.2.3.5.3 Pomorska infrastruktura

3/ pomorska infrastruktura: povečanje zmogljivosti v koprskem tovornem pristanišču in njegova navezava na cestno in železniško infrastrukturo

V zadnjih letih se tovorni in potniški pristaniški promet povečuje. Za povečanje zmogljivosti v koprskem tovornem pristanišču se izvajajo aktivnosti v zvezi s pripravo potrebne dokumentacije za novoizgradnjo operativne obale v skupni dolžini 1800 metrov (oziroma gradnjo III. pomola, podaljšanje I. pomola in II. pomola).

III.A.2.3.5.4 Infrastruktura zračnega prometa

Glavne aktivnosti na področju infrastrukture zračnega prometa so potekale v zvezi s posodobitvijo in nadgradnjo obstoječih letaliških infrastruktur ter izpolnjevanjem določil Schengenskega sporazuma.

4/ infrastruktura zračnega prometa: posodobitev mednarodnih letališč ter infrastrukture za vodenje zračnega prometa in nadzor nad njim

Za posodobitev sistema upravljanja zračnega prometa so bile izdelane predhodne študije glede srednjeročnih potreb ter tehnološke zasnove za novi sistem upravljanja zračnega prometa. Pri prenovi letališča Ljubljana so se začeli postopki v zvezi z rekonstrukcijo starega

²⁷ Poleg rednega vzdrževanja so aktivnosti tudi rekonstrukcija, modernizacija, obnova in preplastitev državnih cest. Urejenih je bilo 12 križišč, 15 pa se ureja. Zgrajenih je bilo 19 km novih državnih cest in 6 km kolesarskih poti.

²⁸ Nadomestni objekti so plazovi, brežine, podporni zidovi, prepusti itd.

potniškega terminala in gradnjo novega potniškega terminala. Nadaljevalo se je tudi posodabljanje infrastrukture na letališču Maribor.

III.A.3 POSLOVNO OKOLJE IN RAZVOJ PODJETNIŠTVA

Za Slovenijo je značilna nizka stopnja podjetniške aktivnosti. V obdobju 2003–2005 se je število podjetij v poslovnem sektorju²⁹ povečalo za 8,1 %, stopnja zgodnje podjetniške aktivnosti³⁰ pa je s 4,6 % (2002) zmanjšala na 2,6 % (2004), vendar se je v letu 2005 dvignila na 4,4 %, kar pa je še vedno četrta najnižja stopnja med članicami EU.³¹ Obenem je za Slovenijo značilna razmeroma visoka smrtnost nastajajočih podjetij. Indeks smrtnosti se je celo povečal z 2,1 v letu 2002 na 2,7 v letu 2004, leta 2005 pa se je vrnil na raven iz leta 2002. Med članicami EU so višjo vrednost v letu 2005 dosegali v Franciji, Grčiji in Belgiji. To kaže na dokaj nizko uspešnost podjetniškega procesa, kar je problematično z vidika izgubljenih denarnih sredstev in vloženga časa podjetnikov ter oportunitetnih stroškov nerealiziranih donosov.

Med pomembnejšimi dejavniki, ki vplivajo na podjetniško aktivnost, sta v Sloveniji zlasti dostopnost do alternativnih virov financiranja in regulatorno okolje za poslovanje podjetij, ki pa se postopoma izboljšuje. Po podatkih GEM (Global Entrepreneurship Monitor) so v letu 2004 naložbe tveganega kapitala v Sloveniji dosegle komaj 0,009 % BDP, kar Slovenijo med članicami EU (16 držav) uvršča na zadnje mesto.

Prednostni ukrepi (smernici št. 14 in 15):

- 1/ izdelava novega programa za pospeševanje podjetništva in konkurenčnosti, ki bo temeljil na načelih enostavnosti, preglednosti in osredotočenosti,
- 2/ racionalizacija sistema podeljevanja pomoči gospodarstvu po načelu "vse na enem mestu",
- 3/ izboljšanje kakovosti in dostopa do podpornih storitev za mala in srednja podjetja; povezava svetovalnih in usmerjevalnih ustanov v enotno mrežo,
- 4/ izboljšanje dostopa do začetnega in tveganega kapitala ter poenostavitve bančnih postopkov kreditiranja,
- 5/ vzpostavitev načinov za boljše sodelovanje podjetij z izobraževalnimi in raziskovalno-razvojnimi ustanovami ter spodbujanje mobilnosti kadrov.

1/ izdelava novega programa za pospeševanje podjetništva in konkurenčnosti, ki bo temeljil na načelih enostavnosti, preglednosti in osredotočenosti

V začetku julija 2006 je bil na Vladi RS potrjen Program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007–2013, ki bo v tem obdobju podlaga za usmerjanje dejavnosti in porabo proračunskih sredstev na področju spodbujanja podjetništva in konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. Program ima jasno določene cilje in merila, saj bodo v okviru programa priglašene tudi državne pomoči. Program ukrepov zajema štiri ključna področja, na katerih so poglobitveni ukrepi:

(1) *spodbujanje podjetništva in podjetništvu prijaznega okolja*: (i) ukrep spodbujanja podjetništva in izobraževanja za podjetništvo; (ii) ukrep podpore vstopnim točkam VEM; (iii) ukrep vavčerskega svetovanja in usposabljanja; (iv) podpora mreži EIC; (v) spodbujanje podjetništva med posebnimi ciljnim skupinami.

(2) *znanje za gospodarstvo*: (i) ukrep sofinanciranja stroškov delodajalcev za praktično usposabljanje dijakov; (ii) ukrep »razvojniki za gospodarstvo« (podpora mladim

²⁹ Po Standardni klasifikaciji dejavnosti so to dejavnosti od C do K, po podatkih AJPEs, po SURSu se je v obdobju 1999–2004 število podjetij v poslovnem sektorju povečalo za 2,6 %.

³⁰ Stopnja zgodnje podjetniške aktivnosti je merjena kot delež prebivalstva (18–64 let), ki načrtuje ustanovitev podjetja ali vodi podjetje, mlajše od 42 mesecev (Global Entrepreneurship Monitor Slovenia, 2005).

³¹ Povprečje za EU (2004: 5,40) je ocenjeno na podlagi podatkov za 16 članic: Poljska, Irska, Združeno kraljestvo, Francija, Grčija, Danska, Španija, Nizozemska, Nemčija, Finska, Italija, Madžarska, Portugalska, Švedska, Belgija in Slovenija (Acs in sodelavci, 2005). V letu 2005 sta bili v raziskavo Global Entrepreneurship Monitor (GEM) namesto Poljske in Portugalske vključeni Avstrija in Latvija.

temeljnim raziskovalcem, povečanje mobilnosti raziskovalcev, spodbujanje razvojnih skupin v podjetjih).

(3) *razvoj in inovacije v gospodarstvu*: (i) ukrep razvoja gospodarsko-razvojno-logističnih platform (infrastruktura); (ii) ukrepi za spodbujanje razvojno-investicijskih dejavnosti v gospodarstvu; (iii) vzpostavitev slovenskega centra za konkurenčnost in inovativnost; (iv) spodbujanje ustanavljanja in delovanja inovativnih skupin; (v) spodbujanje svetovalnih in podpornih storitev za inovacije; (vi) ukrep spodbujanja mladih inovativnih podjetij.

(4) *spodbujanje malih in srednje velikih podjetij z lastniškimi in dolžniškimi viri*: (i) oblikovanje sklada tveganega kapitala; (ii) ukrepi spodbujanja investicijskih vlaganj MSP s krediti in garancijami.

Program spodbujanja podjetništva in konkurenčnosti 2007–2013³² bo na podlagi zbranih ciljev in kazalnikov, ki so skupni različnim ukrepom znotraj programa, zagotovil: (i) okrog 15.000 novih, kakovostnih delovnih mest do leta 2013; (ii) ustanovitev vsaj 1200 novih podjetij, od tega 20 visokotehnoških gazel; (iii) podvojeno število vrhunsko izobraženih kadrov v gospodarstvu do leta 2013; (iv) do leta 2013 povečanje deleža inovacijsko aktivnih velikih podjetij na 75 %, srednje velikih podjetij na 60 % ter malih podjetij na 40%; (v) do leta 2013 povečanje deleža izvoza proizvodov visoke tehnologije v celotnem nacionalnem izvozu s 5,8% na 15 %; (vi) letno število 100 evropskih patentov na milijon prebivalcev do leta 2013; (vii) do leta 2013 razvoj in delovanje vsaj 5 gospodarsko-razvojno-logističnih platform; (viii) povprečno za najmanj 3 % višjo dodano vrednost v podprtih podjetjih v primerjavi s povprečjem v panogi; (ix) do leta 2013 omilil težave pri financiranju podjetij z visokim potencialom rasti ter razvoja.

III.A.3.1 Izboljšanje poslovnega okolja in zmanjšanje administrativnih ovir

2/ *vzpostavitev sistema »vse na enem mestu«*

V letu 2005 je bil vzpostavljen sistem e-VEM za samostojne podjetnike in skrajšan čas ustanavljanja »samostojnega podjetnika« z 8 dni na 1 dan, prav tako je bila ukinjena taksa za vpis, izbris in spremembe s.p. Zaradi uvedbe sistema Vse na enem mestu (registracij, prijave zdravstvenih, davčnih podatkov) se ocenjuje, da bodo prihranki znašali 179,73 mio SIT (750.000 EUR) letno za državljane.³³ Porast na novo registriranih s.p. v zadnjem letu je bil 16-odstoten. Izhajajoč iz pozitivne prakse pri projektu VEM in e-VEM za samostojne podjetnike se v letu 2006 in 2007 načrtuje vzpostavitev sistema VEM za registracijo podjetja (d.o.o., d.n.o.), aktivnosti na projektu že potekajo. S tem bo bodočim podjetnikom omogočeno, da na enem mestu opravijo vse formalnosti v zvezi z ustanavljanjem podjetja, postopek od ustanavljanja podjetja in prijavljanja preostalih podatkov do prejetja sklepov pa se bo skrajšal na 7 dni.

V letu 2007 se bo prišlo do nadaljevala združevanje izvajalskih institucij kar bo vodilo do večje racionalizacije paradržavnih izvajalskih institucij, preglednosti in zagotavljanja izvajanja po načelu »vse na enem mestu«.

3/ *izboljšanje kakovosti in dostopa do podpornih storitev za mala in srednja podjetja; povezava svetovalnih in usmerjevalnih ustanov v enotno mrežo*

Vlada RS je v letu 2005 sprejela sklep o ustanovitvi Javne agencije za podjetništvo in tuje investicije (JAPTI), ki je združila nekdanji Pospševalni center za malo gospodarstvo (PCMG) ter Agencijo RS za gospodarsko promocijo in tuje investicije (TIPO), ob

³² Predvideni odhodki skupno so za obdobje 2007–2013 ocenjeni na 211 mrd SIT (880 mio EUR), od tega odhodki iz državnega proračuna 83.340 mio SIT (347,77 mio EUR), iz ESRR 106.982 mio SIT (446,43 mio EUR), iz ESS pa 21.623 mio SIT (90,23 mio EUR).

³³ Strošek vzpostavitev sistema e-VEM za s.p. je znašal 59,91 mio SIT (250.000 EURO), strošek vzpostavitev sistema e-VEM za d.o.o. se ocenjuje na 143,78 mio SIT (600.000 EUR).

sodelovanju Slovenskega podjetniškega sklada. Agencija³⁴ je z januarjem 2006 pričela z delovanjem, na ta način je izboljšana sinergija med programi bivših PCMG in TIPO, kot tudi učinkovitost izvajanja politike Ministrstva za gospodarstvo. Programi JAPTI so definirani s kvantificiranimi merili in veliko bolj jasni, kot je bilo to v preteklosti. Z združitvijo delovanja bo zagotovljena racionalizacija delovanja ter pomoč gospodarstvu v smislu podpore »vse na enem mestu«.

III.A.3.2 Spodbujanje podjetniškega razvoja in inovatorstva

5/ vzpostavitev načinov za boljše sodelovanje podjetij z izobraževalnimi in raziskovalno-razvojnimi ustanovami ter spodbujanje mobilnosti kadrov.

V letih 2005/06 je Vlada RS finančno podprla ustanovitev ter 4 univerzitetnih inkubatorjev ter 3 tehnoloških parkov ter njihovo infrastrukturo. V okviru teh omogoča odcepljenim podjetjem (spin-off) zagonska sredstva za delovanje ter v okviru podpornega okolja storitve in ustrezno infrastrukturo.

Do leta 2006 je bilo podprtih 21 poslovnih con v fazi komunalnega opremljanja in 14 poslovnih con v fazi vzpostavitve ali razširitve. Poleg tega se bo razvoj inovacijskega okolja v obdobju do 2007³⁵ pospeševal tudi skozi strukturne sklade s podporo tehnološkemu centru, grozdom in tehnološkemu parkom.

Vzpostavitev slovenskega centra za konkurenčnost in inovativnost konec leta 2006 bo omogočala mreženje vseh subjektov podpornega okolja, inovativnega okolja z gospodarstvom, investitorji in institucijami znanja. Prav tako bo omenjeni center pomenil nacionalni center za področje inovacij ter služil tudi za popolno vzpostavitev trga z inovacijami, uveljavljen bo načelo »vse na enem mestu« med drugim bo vzpostavljena ali izboljšana povezava tudi med EuroInfo centri, inovacijsko-relejnimi centri (IRC), Gospodarsko zbornico Slovenije, Obrtno zbornico Slovenije, inovacijskimi centri, agencijami, ustanovami, skladi.

Vlada RS je v letu 2006 tudi potrdila program dela Tehnološke agencije Slovenije (TIA). Osrednja naloga agencije je pospeševanje tehnološkega razvoja, inovativnosti in tehnološkega podjetništva. Agencija podpira in spodbuja razvojna prizadevanja poslovnega sektorja, tako da finančno podpira tehnološko razvojne programe podjetij, še posebej tiste, ki bodo plod medsebojnega povezovanja podjetij in pomenijo prenos znanja in sodelovanje z znanstvenimi institucijami doma in v tujini.

III.A.3.3 Izobraževanje za podjetništvo

V okviru programa prehoda raziskovalcev iz domačih in tujih institucij znanja v slovenska podjetja je bil v letu 2006 izveden javni razpis za sofinanciranje raziskovalcev v gospodarstvu v vrednosti 1.350 mio SIT (5,63 mio EUR) za črpanje v obdobju 2006–2008.

V Programu ukrepov 2007–2013 je v sklopu poglavja Promocija podjetništva in izobraževanje za podjetništvo predvidena vključitev vsebin podjetništva na vse ravni izobraževanja, v sklopu poglavja Znanje za gospodarstvo pa je predviden ukrep sofinanciranja stroškov delodajalcev pri poklicnem in strokovnem izobraževanju dijakov oziroma vajencev ter podprogram »Razvojniki za gospodarstvo« (s predvidenimi letnimi sredstvi 3.634 mio SIT (15,16 mio EUR) v obdobju 2007–2013), da bi se tako povečala kakovosti in uporabnost

³⁴ Za leto 2006 ima JAPTI v finančnem načrtu zagotovljenih 2.688,1 mio SIT (11,22 mio EUR) za delovanje in izvedbo programov, od tega je 97,1 mio SIT (450.191 EUR) prihodka predvidenih od mednarodnih projektov.

³⁵ Skozi ukrep ESRR 1.1. Spodbujanje razvoja inovacijskega okolja; bodo v obdobju 2004-2006 (2007) podprti: tehnološka centra IRSPIN (690,9 mio SIT (2,88 mio EUR)) in TECES (1.072,2 mio SIT (4,47 mio EUR)) grozda ACS (2.809,5 mio SIT (11,72 mio EUR)) in KGH (721,2 mio SIT (3,01 mio EUR)) ter tehnološki park Ljubljana Brdo (1.949,8 mio SIT (8,14 mio EUR)).

znanstvenega in razvojnega dela, pretoka znanja in sodelovanje med poslovnim sektorjem in raziskovalno in razvojnim področjem.

III.A.3.4 Dostop do finančnih virov za mala in srednja podjetja

4/ izboljšanje dostopa do začetnega in tveganega kapitala ter poenostavitev bančnih postopkov kreditiranja

V letu 2006 je preko Slovenskega podjetniškega sklada pri finančni pomoči podjetjem, še posebej MSP, za razvoj in investicije v novo tehnološko opremo in stroje na voljo 6,5 mrd SIT (27,12 mio EUR). Prav tako je bil preko Slovenskega podjetniškega sklada izveden poskusni projekt zagonskega kapitala za podjetja-inkubirance z višino sofinanciranja po pravilu de-minimis. Slovenski podjetniški sklad je v 2006 izboljšal dosedanje pogoje v okviru dolžniškega financiranja.

V letu 2006 bo sprejet zakon o podpornem okolju podjetništvu, ki bo vključeval tvegani kapital, na podlagi katerega bo Slovenski podjetniški sklad vzpostavil družbo za tvegani kapital. Do konca leta se predvideva tudi dokončanje zakona o družbah tveganega kapitala, ki bo določal vsa pravila glede lastniškega financiranja. V letu 2007 se tako pričakuje vzpostavljeno delovanje skladov tveganega kapitala tudi v Sloveniji.

III.A.3.5 Spodbujanje internacionalizacije podjetij

Prednostni ukrepi (smernici št. 10 in 13):

- 1/ zbiranje in posredovanje kakovostnih zunanjetrgovinskih informacij in svetovalnih storitev
- 2/ spodbujanje ponudbenih možnosti slovenskega gospodarstva
- 3/ izobraževanje in usposabljanje za mednarodno poslovanje
- 4/ odpiranje predstavništva slovenskega gospodarstva v tujini

Vlada RS je avgusta 2005 sprejela Program Vlade RS za spodbujanje internacionalizacije podjetij za obdobje 2005–2009, ki se že izvaja. Konkretizacijo izvajanja programa pa pomeni soglasje vlade k programu dela JAPTI 2006 in finančnemu načrtu JAPTI za leto 2006. Z izvajanjem programa se nameravajo v obdobju 2006–2009 doseči letni cilji: (i) 100.000 obiskov na portalu, 400 različnih obiskovalcev portala povprečno na dan; (ii) 250 povpraševanj po informacijah in svetovanju; (iii) 1500 vpisov poslovnih priložnosti; (iv) 250 vpisov aktualnih novic za izvoznike; (v) povečanje povpraševanja po slovenskih dobaviteljih za 10%; (vi) pridobitev znanj za uspešen nastop podjetij na tujih trgih; (vii) posamezno predstavništvo slovenskega gospodarstva JAPTI naj bi imelo letno 50 uporabnikov storitev, od katerih naj bi jih bilo vsaj 70 % iz vrst malih in srednjih podjetij.

1/ zbiranje in posredovanje kakovostnih zunanjetrgovinskih informacij ter svetovalnih storitev ter 2/ promocija ponudbenih možnosti slovenskega gospodarstva

Priprava splošnih pregledov posameznih tujih trgov ter posredovanje splošnih informacij o teh trgih in poslovnih priložnostih v tujini podjetjem poteka prek portala Izvozno okno. Portal bo v letu 2006 nadgrajen, tako da bo omogočal dostop do večjega števila ažurnejših informacij in aktivno komuniciranje z uporabniki, dodani bodo tudi novi vsebinski sklopi.

3/ izobraževanje in usposabljanje za mednarodno poslovanje

V letu 2006 JAPTI sodeluje z agencijami za spodbujanje internacionalizacije v Evropi (npr. Swedish trade council) v zvezi s prenosom znanj na področju izobraževanja za mednarodno sodelovanje. S temi agencijami bo sodeloval pri projektih Evropske komisije za navedeno področje, tudi v okviru programa Leonardo da Vinci. Predstavniki JAPTI se bodo strokovnih posvetov in/ali okroglih miz udeleževali kot predavatelji ali udeleženci.

4/ *odpiranje predstavništev slovenskega gospodarstva v tujini*

Na podlagi junija 2006 sprejetih sprememb Zakona o spodbujanju neposrednih tujih investicij in internacionalizacije podjetij so pripravljene potrebne pravne podlage za odpiranje predstavništev slovenskega gospodarstva JAPTI. Na podlagi izdelanih analiz ekonomske upravičenosti posameznih predstavništev je Vlada RS dala predhodno soglasje k odprtju 4 gospodarskih predstavništev JAPTI v tujini in sicer v Düsseldorfu, Milanu, Carigradu in Bukarešti.

III.B. DRUGA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UČINKOVITO USTVARJANJE, DVOSEMERNI PRETOK IN UPORABA ZNANJA ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN KAKOVOSTNA DELOVNA MESTA

III.B.1 RAZISKAVE, INOVACIJE IN TEHNOLOGIJA

III.B.1.1 Spodbujanje raziskovalno-razvojne dejavnosti in inovacij

Osrednji razvojni dokument Slovenije za področje raziskav in razvoja je Nacionalni raziskovalni in razvojni program (NRRP), ki najširše cilje in usmeritve v zvezi s tem področjem iz nacionalnih strateških dokumentov operacionalizira v celovit nabor podciljev in ukrepov za njihovo izvedbo. Za vse cilje, kjer je to smiselno oziroma mogoče, so v NRRP opredeljene konkretne ciljne vrednosti, za vse ukrepe pa odgovorni izvajalci in roki za izvedbo.

NRRP se usmerja v vse ključne segmente iz širše domene raziskovalne politike – od zagotavljanja odlične znanosti v javnih raziskovalnih inštitutih in univerzah kot nepogrešljive dolgoročne baze za inovacije in s tem konkurenčnost gospodarstva do povezovanja javne raziskovalne sfere s poslovnim sektorjem, spodbud podjetjem za krepitev vlaganj v raziskave in razvoj ter ustvarjanja ugodnega okolja za podjetništvo in inovacije. Med skupno 60 ukrepi NRRP se jih 41 oziroma dve tretjini nanašata na podporo tehnološkemu razvoju in gospodarstvu, od tega 14 oziroma skoraj četrtina neposredno na krepitev sodelovanja med javno raziskovalno sfero in podjetji.

Resolucija o NRRP je bila sprejeta v Državnem zboru decembra 2005, zato je bilo za njegovo uresničitev doslej na voljo bolj malo časa. Kljub temu so pomembni sklopi iz NRRP vključeni v načrte in dokumente za črpanje sredstev iz strukturnih skladov EU v novi finančni perspektivi. Sprejete so bile nove davčne olajšave podjetjem za vlaganja v raziskave in razvoj, v pripravi je zakon o družbah tveganega kapitala, ki bo zagotovil manjkajoče zakonske podlage za sklade tveganega kapitala in javno-zasebna partnerstva na tem področju. Jeseni 2006 gre v javno razpravo Zakon o varstvu pravic intelektualne lastnine, ki zajema tudi področje raziskovalnih rezultatov in inovacij, nastalih v javnih raziskovalnih organizacijah oziroma v sodelovanju med javnimi raziskovalnimi organizacijami in podjetji.

Omeniti je treba še Program mladih raziskovalcev, med svojim trajanjem od leta 1985 dal številne doktorje znanosti in pomembno prispeval k znižanju povprečne starosti raziskovalcev v državi. Ta primer dobre prakse smo v Sloveniji v zadnjih dveh letih prenesli na področje usposabljanja mladih raziskovalcev v gospodarstvu za gospodarstvo in ga letos še tesneje povezali s potrebami podjetij ter nadgradili z obveznim usposabljanjem mladih raziskovalcev v tujini.

Prednostni ukrepi (smernici št. 7 in 8):

- 1/ povečanje javnih sredstev za raziskave in razvoj za približno 0,1 % BDP letno,
- 2/ postopno spreminjanje strukture javnih vlaganj v raziskave in razvoj, tako da se bodo dodatna javna sredstva za raziskave in razvoj razporejala med tehnologijo in znanost v razmerju 80 : 20 in da se bo v že obstoječih javnih sredstvih postopno povečeval delež za

- posebne uporabne in razvojne raziskave v smislu spodbujanja tehnološkega razvoja in inovativnosti,
- 3/ spremembe v davčni in industrijski politiki ter v sistemu financiranja raziskovalne dejavnosti, ki bodo spodbujale sodelovanje med raziskovalnim področjem in gospodarstvom, ustanavljanje podjetij »spin-off« in zaposlovanje raziskovalcev v gospodarstvu,
- 4/ vzpostavitev zakonodajnega in finančnega okolja, ki bo spodbudno za ustanavljanje in rast visokotehnoloških in drugih inovativnih podjetij, zlasti malih in srednjih (okrepitev Slovenskega podjetniškega sklada, soustanavljanje in podpora delovanju skladov tveganega kapitala ter druge oblike podpore podjetjem s povratnimi sredstvi itd.)

1/ *povečanje javnih sredstev za raziskave in razvoj za približno 0,1 % BDP letno*

V letih 2002 in 2003, ko se je Slovenija odločala za cilj 3 % BDP za raziskave in razvoj do leta 2010, so bili njeni uradni podatki o doseženih deležih bruto domačih izdatkov za raziskave in razvoj v BDP precej višji od teh, ki jih imamo na voljo od objave zadnjih uradnih statističnih podatkov v letu 2006. Prvi razlog za takšno neskladje je revizija podatkov o BDP v letih 2003–2005³⁶. Drugi razlog je razlika med prvimi statističnimi ocenami za leti 2003 in 2004 ter končnimi podatki statistične raziskave o raziskovalno-razvojni dejavnosti³⁷. Po najnovjših uradnih podatkih se je delež bruto domačih izdatkov za raziskave in razvoj v BDP v letih 2003 in 2004 v primerjavi s prejšnjimi leti celo zmanjšal in sicer na 1,32 % (2003) oziroma 1,45 % (2004).

Tabela št. 1: Bruto domači izdatki za raziskave in razvoj kot % v BDP

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
BIRR kot % v BDP	1,33	1,31	1,37	1,41	1,43	1,55	1,52	1,32	1,45

Javna sredstva³⁸ za financiranje raziskav in razvoja v državi so leta 2004 po zadnjih statističnih podatkih znašala 0,45 % BDP. Poleg vlaganj v raziskave in razvoj iz državnega proračuna je javna sredstva za raziskave in razvoj mogoče povečati tudi s financiranjem raziskav in razvoja iz strukturnih skladov EU, sredstvi iz okvirnih programov EU za raziskave in s sredstvi lokalnih skupnosti oziroma regijskih razvojnih agencij. Za sredstva iz strukturnih skladov na področju raziskav in razvoja načrtujemo v naslednji finančni perspektivi postopno povečevanje, tako da bi do leta 2009 oziroma 2010 dosegla zneske v višini 0,20 oziroma 0,25 % BDP.

Predvideni znesek javnih sredstev za raziskave in razvoj v BDP (namenskih sredstev v državnem proračunu in sredstev EU) se do leta 2008 postopno povečuje (2005: 0,66 %, 2008: 0,77 %). V deležih od leta 2006 naprej je všteto približno 0,1 % sredstev EU. Pri tem je pomembna tudi olajšava za raziskave in razvoj pri davku od dohodka pravnih oseb, ki pomeni posredno proračunsko financiranje zasebnih izdatkov za raziskave in razvoj. Ker je bila širša olajšava uvedena z letom 2006, bodo podatki o njenih učinkih na voljo v letu 2007. Sredstva za raziskave in razvoj so razporejena po različnih resorjih, zato je za njihovo učinkovito uporabo potrebno dobro usklajevanje. Za doseganje zastavljenega cilja 1 % javnih sredstev za raziskave in razvoj v BDP do leta 2010 pa bo treba v prihodnjih državnih proračunih nameniti več denarja.

³⁶ Gre za tri kroge revizije BDP oktobra 2003, aprila 2004 in septembra 2005 zaradi uskladitve z metodologijo, ki jo uporablja EU. Zaradi zajemanja novih prvin v podatke o BDP so se vrednosti BDP povečale, deleži bruto domačih izdatkov za raziskave in razvoj v BDP pa temu primerno zmanjšali.

³⁷ Do nedavnega smo imeli v Sloveniji za leti 2003 in 2004 na voljo le ocene Statističnega urada, ki so skladno z dogovorom na Eurostatu temeljile na ekstrapolaciji povprečne letne stopnje realne rasti BIRR (bruto domačih izdatkov za RR) v predhodnem triletnem obdobju. Toda ekstrapolacije se obnesejo le pri stabilnem gibanju parametrov, ne pa tudi kadar se spremeni v njihova dinamika, kot se je dogodilo v Sloveniji.

³⁸ Lahko govorimo tudi o proračunskih sredstvih, vendar o proračunskih sredstvih v širšem pomenu besede, ki zajemajo poleg državnega proračuna tudi proračune občin regij in EU.

2/ *postopno spreminjanje strukture javnih vlaganj v raziskave in razvoj*

Izhodiščno stanje pri razporeditvi proračunskih sredstev za raziskave in razvoj med znanost in tehnologijo ni ugodno, saj so deleži tehnologije odločno premajhni in so v letih 2004 oziroma 2005 znašali 9 oziroma 12 %. Leto 2006 kaže povečanje na 20 %, kar pomeni, da se struktura financiranja spreminja v načrtani smeri.

Pri povečevanju deleža uporabnih (aplikativnih) in razvojnih raziskav (zlasti na prednostnih področjih raziskav in tehnološkega razvoja) v obstoječih javnih sredstvih je Javna agencija za raziskovalno dejavnost, ki deluje na področju znanstvenih raziskav, precej omejena z že sprejetimi pogodbenimi obveznostmi, ki izhajajo iz razpisov v preteklih letih. Velik del proračuna agencije³⁹ je do leta 2008 fiksno zamejen v petletnih pogodbah za raziskovalne programe. Pri izboru raziskovalnih programov je bil upoštevan predvsem merilo znanstvene odličnosti, glede t. i. družbeno-ekonomske pomembnosti, pa se le delno ujemajo s prednostnimi področji raziskovanja za Slovenijo, saj so bili zastavljeni pred sprejetjem NRRP. Medtem ko je bilo prej sodelovanje v raziskovalnih programih mogoče le za javne raziskovalne inštitute nacionalnega pomena, je v novem petletnem obdobju financiranja 2004–2008 z uvedbo koncesije omogočeno tudi sodelovanje drugih javnih zavodov in gospodarskih družb. Cilj NRRP o zmanjšanju deleža raziskovalnih programov in povečanju projektnega financiranja (ciljno razmerje 40 : 60) se bo lahko upošteval šele v novem krogu financiranja teh programov v začetku leta 2008.

Pri projektnem financiranju je mogoče nove razpise hitreje naravnati po usmeritvah iz NRRP, saj se obstoječa sredstva sproščajo vsako leto. V letu 2005 so bili v financiranju Agencije za raziskovalno dejavnost kot novost uvedeni t. i. tematski projekti z razpisanimi temami, ki so usklajene s prednostnimi področji iz NRRP, ožje pa jih je opredelila skupina za prednostne naloge, sestavljena iz vodij razvoja uspešnih slovenskih podjetij. Zaradi minimalnih prostih sredstev za raziskovalne projekte v letu 2005 tematski projekti zajemajo le 1 % vsega denarja Javne agencije za raziskovalno dejavnost za raziskave, a pomenijo novo kvaliteto, saj so s tem vsi na novo financirani temeljni projekti usmerjeni v raziskovalne teme, usklajene s poslovnim sektorjem. Zaradi visokega proračuna za znanost (približno 88 % vseh proračunskih sredstev za raziskave in razvoj v letu 2005) hitrih premikov na področju znanstvenega proračuna tudi z dodatnim financiranjem ne bo mogoče izpeljati, ampak se bodo spremembe razvijale postopno ob sproščanju zasedenih sredstev.

3/ *spremenbe v davčni in industrijski politiki ter v sistemu financiranja raziskovalne dejavnosti*

Med 60 ukrepi, zapisanimi v Nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu, jih je nad 20 ali več kot tretjina v celoti ali delno namenjena spremembam v sistemu financiranja, ki bodo spodbujale sodelovanje med javno raziskovalno sfero in poslovnim sektorjem, ustanavljanje novih podjetij in zaposlovanje raziskovalcev v poslovnem sektorju. Ukrepi za spodbujanje sodelovanja med visokošolskim in poslovnim sektorjem se predvidevajo tudi v novi resoluciji o nacionalnem programu visokega šolstva RS 2006–2010. Med nujnimi ukrepi, ki nas na tem področju čakajo v bližnji prihodnosti, so izdelava učinkovite metodologije za ugotavljanje gospodarske ustreznosti raziskovalnih projektov in programov (s sodelovanjem vseh nosilcev) ter spremembe v sistemu financiranja javnih raziskovalnih organizacij tako, da bo nagrajeval sodelovanje z gospodarstvom oziroma poslovnim sektorjem.

Ukrepi industrijske politike za spodbujanje sodelovanja med raziskovalno in razvojno dejavnostjo ter poslovnim sektorjem so vsebovani v Programu ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007–2013. Eden od načrtovanih ukrepov spodbujanja pretoka znanja v poslovni sektor je program Mladi temeljni raziskovalci v

³⁹ 37 % celotnega proračuna in 67 % vseh sredstev za raziskave v proračunu agencije do 2008.

podjetjih, ki omogoča financiranje temeljnih raziskovalnih projektov mladih raziskovalcev iz podjetij. Poglavitni ukrepi na področju spodbujanja inovacij so: (i) vzpostavitev slovenskega centra za konkurenčnost in inovativnost; (ii) spodbujanje ustanavljanja in delovanja inovativnih skupin podjetij; (iii) pomoč MSP in mogočim podjetnikom pri uporabi svetovalnih in podpornih storitev za inovacije; (iv) spodbujanje MSP za pridobivanje pravic intelektualne lastnine (v letu 2006 se pojavlja kot del razpisov, od leta 2007 pa bo predstavljalo poseben ukrep). Ukrepi za spodbujanje novih inovativnih podjetij zajemajo vzpostavljanje infrastrukture za gospodarske razvojne logistične platforme, kar bo ustvarilo ustrezno okolje za novo nastala odcepljena podjetja (spin-off) in druga nova inovativna podjetja ter vrsto finančnih ukrepov za podporo mladim inovativnim podjetjem.

Razvoju posrednikov za prenos znanja med institucijami znanja in podjetji ter drugim oblikam povezovanja med podjetji, raziskovalnimi inštituti in univerzami za prenos raziskovalnih dosežkov v gospodarsko izrabo je namenjenih 10 ukrepov NRRP. Precejšnja, a še vedno prenizka sredstva za izvedbo teh ukrepov so bila zagotovljena v Evropskem skladu za regionalni razvoj (Enotni programski dokument 2004–2006). Podprti so bili projekti, ki se izvajajo v partnerstvu med podjetji in institucijami znanja, projekti tehnoloških centrov, tehnoloških mrež, podjetniških grozdov in tehnoloških parkov ter projekti raziskovalnih centrov odličnosti. S sredstvi programa PHARE so bili podprti univerzitetni spin-off inkubatorji (razen ljubljanskega univerzitetnega inkubatorja, katerega delovanje je zaradi tega izjemno oteženo). V letih 2005 in 2006 se je zelo razvilo tudi delovanje tehnoloških platform. Premalo je še narejenega za vzpostavitev in zagotovitev delovanja patentnih pisarn in univerzitetnih pisarn za prenos tehnologij. Večja podpora tem aktivnostim se načrtuje v naslednji finančni perspektivi EU.⁴⁰

Nadgraditev in razširitev ukrepov za zagotavljanje kakovostnih človeških virov za raziskave in razvoj v gospodarstvu ter za povečanje medsektorske mobilnosti je predvidena v Operativnem programu razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013 (Evropski socialni sklad). Poleg povečanja sredstev za program Mladih raziskovalcev za gospodarstvo in njegovega vsebinskega preoblikovanja v letih 2005 in 2006 je bil leta 2006 vzpostavljen nov instrument za spodbujanje prehoda naravoslovno-tehničnih raziskovalcev iz javnih raziskovalnih organizacij v gospodarstvo. V letu 2006 je bil v okviru programa prehoda raziskovalcev iz domačih in tujih institucij znanja v slovenska podjetja tudi izveden javni razpis za sofinanciranje raziskovalcev v gospodarstvu v vrednosti 1.350 mio SIT (5,63 mio EUR) za črpanje v obdobju 2006–2008.

Glede davčne politike, je bila z novelo Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb poleg obstoječih davčnih olajšav podjetjem na področju raziskav in razvoja⁴¹ uvedena dodatna davčna olajšava za vlaganja v raziskave in razvoj, s katero je davčnim zavezancem dana možnost, da lahko uveljavljajo zmanjšanje davčne osnove v višini 20 % od zneska, ki predstavlja vlaganja v raziskave in razvoj v davčnem obdobju, vendar največ v višini davčne osnove. Vlaganja, ki se opredelijo za olajšavo, so vlaganja v notranje raziskovalno-razvojne dejavnosti zavezanca in v nakup raziskovalno-razvojnih storitev, ki jih izvajajo druge osebe, vključno s povezanimi osebami, oziroma druge javne ali zasebne raziskovalne organizacije. Ta olajšava je nadgrajena z regijsko sestavino, to je t.i. regijsko olajšavo.⁴² Vlada RS bo z

⁴⁰ Zlasti v okviru operativnih programov Evropskega sklada za regionalni razvoj, Razvojne mreže Slovenije, v manjši meri tudi Operativnega programa Evropskega socialnega sklada.

⁴¹ Od 1. januarja 2005 veljajo olajšave za vlaganja v raziskovalno opremo in olajšave za plače na novo zaposlenih doktorjev znanosti v prvem letu njihove zaposlitve.

⁴² Davčni zavezanec lahko uveljavlja zmanjšanje davčne osnove v višini 30 % od zneska, ki pomeni vlaganja v raziskave in razvoj, če ima sedež in opravlja svojo dejavnost na regionalnih območjih, na katerih imajo bruto domači proizvod na prebivalca nižji od povprečja države do 15 %, in v višini 40 % od zneska, ki pomeni vlaganja v raziskave in razvoj, če ima sedež in opravlja svojo dejavnost na regionalnih območjih, na katerih bruto domači proizvod na prebivalca nižji od povprečja države za več kot 15 %, vendar največ v višini davčne osnove.

uredbo določila shemo za izvajanje regijske olajšave, ki pa bo postala operativna po pridobitvi pozitivnega mnenja Evropske komisije.

4/ vzpostavitev zakonodajnega in finančnega okolja, ki bo spodbudno za ustanavljanje in rast visokotehnoloških in drugih inovativnih podjetij, zlasti malih in srednjih

Glavnina ukrepov s tega področja je predstavljena v točki III.A.3 Poslovno okolje in razvoj podjetništva. Pomembne ukrepe iz tega sklopa vsebuje Program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti 2007–2013, med drugim nepovratna sredstva za zagon in rast novonastalih inovativnih podjetij in druge izjemne spodbude za mlada inovativna podjetja.

Ukrepe za spodbujanje malih in srednjih podjetij z lastniškimi in dolžniškimi viri (krediti, garancije, dotacije) izvaja Slovenski podjetniški sklad z zagotavljanjem finančnih instrumentov ter pri tem upošteva trende, ki izhajajo iz makroekonomskega okolja in tržnih potreb. (glej tudi III.A.3.4 Dostop do finančnih virov za mala in srednja podjetja, str. 25)

III.B.1.2 Spodbujanje uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije in prehod v informacijsko družbo

Prednostni ukrepi (smernica št. 9):

- 1/ povečanje dostopnosti IKT s pospeševanjem razvoja brezžičnih omrežij, vlaganja v pasivno infrastrukturo,
- 2/ vključevanje čim več prebivalstva v uporabo IKT in storitev informacijske družbe ter uresničitev pobude računalnik v vsak dom,
- 3/ zagotavljanje e-vsebin v slovenskem jeziku.

Statistični podatki o uporabi storitev e-uprave v Sloveniji, ki so na voljo za leti 2004 in 2005, kažejo na vzpon števila uporabnikov ter razmeroma dobro uvrstitev v mednarodnih primerjavah. Po deležu podjetij, ki uporabljajo storitve e-uprave se Slovenija tako uvršča precej nad povprečje EU-25,⁴³ po deležu posameznikov, ki uporabljajo te storitve, pa blizu evropskega povprečja, ko gre za pridobivanje informacij ter upravnih obrazcev s spletnih strani uprave, večji pa je zaostanek, ko gre za pošiljanje izpolnjenih obrazcev v elektronski obliki upravnim organom.⁴⁴

Uporabi informacijsko-komunikacijskih tehnologij bo tudi v prihodnje namenjena pomembna vloga, kar kaže vključenost IKT v Državni razvojni program 2007–2013 in Nacionalnega strateški referenčni okvir 2007–2013. Posebna pozornost bo pri programih namenjena spodbujanju razvoja in gradnji digitalizacijske infrastrukture za zajem, hranjenje, dostop in uporabo digitalnih vsebin, predvsem s področja kulturne dediščine (digitalna knjižnica, ipd.). Pospešeno se bo tudi uvajalo elektronsko poslovanje, razvijalo e-storitve ter spodbujalo povezovanje razvojnih možnosti znotraj gospodarstva in raziskovalne sfere s podporo vzpostavitvi in delovanju tehnoloških platform s področja IKT. Eden od ključnih programov bo tudi izgradnja širokopasovnih povezav v manj razvitih regijah in vzpostavitev hitrih povezav do izobraževalnih, znanstvenih in kulturnih ustanov.

1/ povečanje dostopnosti IKT s pospeševanjem razvoja brezžičnih omrežij, vlaganja v pasivno infrastrukturo

Vlada RS se v razvoj pasivne infrastrukture vključuje posredno z zagotavljanjem zakonskih pogojev za povečevanje dostopnosti infrastrukture elektronskih komunikacij. Pri vlaganjih v

⁴³ Po podatkih Eurostat-a je v letu 2005 69 % slovenskih podjetij komuniciralo z javno upravo preko interneta zaradi pridobivanja informacij (v EU 51 %), 61 % zaradi pridobivanja upravnih obrazcev (v EU 50 %), 45 % pa zaradi pošiljanja izpolnjenih obrazcev upravnim organom (v EU 33 %).

⁴⁴ Po podatkih Eurostat-a je v letu 2005 9,5 % slovenskih prebivalcev komuniciralo z javno upravo preko interneta zaradi pridobivanja informacij (v EU 10,5 %), 17,6 % zaradi pridobivanja upravnih obrazcev (v EU 20,7 %) in le 2,9 % (zadnji razpoložljivi podatek je za leto 2004) jih je poslalo izpolnjene obrazce (v EU 5,6 % – podatek za leto 2004).

pasivno infrastrukturo je treba upoštevati komercialni interes operaterjev. V postopku je mapiranje Slovenije, ki bo podlaga za opredelitev področij, na katerih ni komercialnega interesa in se bo država vključila v zagotovitev širokopasovnih povezav za gospodinjstva.

Poteka razpis za postavitev javnih e-točk z brezžičnim dostopom, ki bo predvidoma končan v oktobru 2006 in bo pripomogel k enakomernejši pokritosti Slovenije (predvsem na podeželju) z dostopnimi točkami za internet.

2/ vključevanje čim več prebivalstva v uporabo IKT in storitev informacijske družbe ter uresničitev pobude računalnik v vsak dom

Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo je v preteklem letu izvajalo projekte za vključevanje prebivalstva v uporabo IKT in e-storitev. Na področju e-knjžnic, večpredstavnostnih centrov in e-šol je bilo izvedeno vzpostavljanje javno dostopnih točk do interneta (e-točk). Vzpostavljenih je bilo 9 novih e-knjžnic in 7 novih centrov MMC, ter nadgrajenih 10 obstoječih e-šol. Poleg tega je bilo opremljenih 45 e-točk, s katerih je bil omogočen dostop do vsebin e-uprave.

3/ zagotavljanje e-vsebin v slovenskem jeziku

Na področju zagotavljanja e-vsebin v slovenskem jeziku je bil v preteklem letu izveden projekt s področja digitalizacije kulturne dediščine, ki je del celovitega projekta vzpostavitve digitalne knjižnice Slovenije obsegal pa je digitalizacijo in omogočanje dostopa do zbirk znanstvenih in kulturnih dokumentov. Izveden je bil tudi projekt vzpostavitve glasbeno informacijskega centra Slovenije, ki bo omogočal dostop do e-vsebin na področju slovenske glasbene ustvarjalnosti.

Financiran je bil tudi razvoj e-storitev lokalne e-uprave: EUPLS (e-obrazci s področja pristojnosti lokalne e-uprave), e-vertci (informatizacija obdelave vlog za znižano plačilo vrtca), e-CRP (vpogled v centralni register prebivalstva za občinske uradnike).

Na področju eUčenja je bil v preteklem letu začet projekt priprave celovite strategije e-učenja in na tej podlagi vzpostavitev sistema e-izobraževanja v Sloveniji, že vzpostavljen pa je portal za učenje slovenščine na daljavo.

III.B.2 ZNANJE ZA RAZVOJ IN RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV

III.B.2.1 Spodbujanje razvoja človeških virov in vseživljenjskega učenja

Prednostni ukrepi (smernica št. 23):

- 1/ oblikovanje celovite in podrobne strategije vseživljenjskega učenja,
- 2/ prenova visokega izobraževanja, višjega strokovnega in srednjega strokovnega in poklicnega izobraževanja ter zagotavljanje možnosti za horizontalno in vertikalno mobilnost na državni in mednarodni ravni (kredit ECTS, evropski in nacionalni kvalifikacijski okvir),
- 3/ celovita prenova univerze s povečanjem števila ponudnikov, večjo prilagodljivostjo potrebam gospodarstva, večjo kakovostjo in konkurenco,
- 4/ zagotavljanje izobraževanja za trajnostni razvoj.

1/ oblikovanje celovite in podrobne strategije vseživljenjskega učenja

Na področju poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja v Sloveniji potekajo aktivnosti v zvezi s pripravo Strategije vseživljenjskega učenja,⁴⁵ ki bo predvidoma končana

⁴⁵ Vsebinsko strategije določa deset strateških jeder, s katerimi udeležujemo poglobitve razsežnosti vseživljenjskega učenja: (i) povezanost in prepletenost vseh vrst, oblik, vsebin in namembnosti učenja; (ii) pomembnost in upoštevanje vseh možnosti učenja; (iii) učenje skozi vse življenje; (iv) učenje v vsej širini in razsežnosti življenja; (v) raznovrstnost, pestrost, gibljivost izpeljave učenja; (vi) učenje po meri osebe, ki se uči, spodbude in dostopnost

do konca leta 2006. V praksi nadalje potekajo ukrepi vseživljenjskega učenja glede na Memorandum o vseživljenjskem učenju ter usmeritve Lizbonske strategije.

Izobraževalni programi v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju se prenavljajo tako, da bodo zasnovani za več poklicnih standardov (za več poklicev oziroma za poklicno področje), modularno zgrajeni (v naslednjih letih pa tudi kreditno ovrednoteni), s posebnim poudarkom na IKT in metodah učenja na daljavo, večpredstavnostnih paketih in pripravah programov za posebne potrebe. Za prenavljanje so namenjena tudi sredstva Evropskega socialnega sklada. 20 % vsakega izobraževalnega programa bo prepuščenih šoli, da ga določi skupaj s socialnimi partnerji v svojem okolju. To bo pripomoglo k večji mobilnosti diplomantov na trgu dela, večji prožnosti poklicnega in strokovnega izobraževanja, možnosti vključevanja odraslih (zaposlenih in brezposelnih) v izobraževanje po delih programov (po modulih) in k uveljavljanju pridobljenih kvalifikacij v certifikatnem sistemu pri pridobivanju formalne izobrazbe.

Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju je bil sprejet v juliju 2006 in uvaja večjo povezanost splošnega, strokovnega in praktičnega znanja in kompetenčno (zmožnostno) naravnano izobraževanje. Pomembna novost je odprtost kurikulov, predpostavlja pa tudi nujno izvajanje dela izobraževalnega programa v neposrednem delovnem procesu, torej pri delodajalcu.

(glej tudi III.D.1.2.2 Aktivno staranje in ukrepi za reševanje problematike zaposlovanja starejših, ukrep 3, str. 48 in III.D.2.1. Spodbujanje prožnosti, prilagodljivosti in mobilnosti na trgu dela, ukrep 4, str. 61)

2/ prenova visokega izobraževanja, višjega strokovnega in srednjega strokovnega in poklicnega izobraževanja ter zagotavljanje možnosti za horizontalno in vertikalno mobilnost na državni in mednarodni ravni (kreditni ECTS, evropski in nacionalni kvalifikacijski okvir)

Prenova visokega šolstva se je pričela leta 2004 s spremembami Zakona o visokem šolstvu in Zakona o priznavanju in vrednotenju izobraževanja, ki sta pravna podlaga za prenavljanje visokega šolstva. (glej tudi III.B.2.1 Spodbujanje zaposlovanja mladih, ukrep 1, str. 45)

V programskem obdobju 2004–2006 se s sredstvi Evropskega socialnega sklada spodbujajo prenavljanje visokošolskih študijskih programov, kar omogoča prenavljanje programov v skladu z bolonjskim procesom.⁴⁶ V letu 2006 so bila v razpisu za sofinanciranje mednarodnega sodelovanja visokošolskih zavodov postavljena nova tematska področja⁴⁷ na katerih so se želele spodbuditi mednarodne aktivnosti visokošolskih zavodov.

Leta 2004 je bil sprejet Zakon o višjem strokovnem izobraževanju, ki uvršča višje strokovno izobraževanje v terciarni del izobraževalnega sistema. V skladu z bolonjskim procesom je z zakonom določeno kreditno vrednotenje (ECTS), vzpostavljeni so mehanizmi za spremljanje in zagotavljanje kakovosti za višje strokovno izobraževanje v isti instituciji, ki bo obravnavalo visoko šolstvo. Na državni ravni poteka razprava o pripravi nacionalnega ogrodja kvalifikacij, katerega cilj je vse kvalifikacije povezati v enotno ogrodje in jasno nakazati razmerja med njimi.

učenja; (vii) učenje za potrebe dela; (viii) učenje za potrebe lokalne skupnosti; (ix) ugotavljanje in potrjevanje znanja; (x) svetovalna pomoč osebam, ki se učijo.

⁴⁶ Ob upoštevanju metodologije ECTS za vrednotenje visokošolskih študijskih programov v skladu z merili za kreditno vrednotenje študijskih programov po ECTS, modularne sestave programov, izbirnosti v programih, možnosti prehodov med programi, tudi z višjih strokovnih šol, in koncepta vseživljenjskega učenja

⁴⁷ Tematska področja so: upravljanje in vodenje visokošolskih zavodov, skupni študijski programi (joint degrees), kreditni sistem študija in prehodi med študijskimi programi, kreditni sistem študija ter notranja mobilnost študentov in visokošolskih učiteljev, priznavanje znanja in spretnosti, pridobljenih pred vpisom v program, zunanja evalvacija visokošolskih zavodov in študijskih programov, privlačnost slovenskega visokega šolstva za študente iz tujine.

V letu 2005 so bila z angažiranjem sredstev Evropskega socialnega sklada pripravljena nova izhodišča za pripravo višješolskih študijskih programov, v letih 2006 in 2007 pa poteka celostna prenova višješolskih študijskih programov v treh projektih (poslovno-ekonomsko področje, gostinstvo in turizem ter naravoslovno tehniško področje). Nosilci prenove so višje strokovne šole, ki sodelujejo s sorodnimi šolami v Sloveniji (v konzorcijih) in s partnerji na univerzah, med delodajalci in z drugimi sorodnimi višjimi šolami v državah članicah EU. Za zmanjševanje izobrazbenega primanjkljaja pri odraslih ter izobraževanje in usposabljanje osipnikov se izvajajo: (i) izobraževalni procesi v formalnih ali neformalnih oblikah učenja s podporo IKT; (ii) razširja se sistem zagotavljanja kakovosti s posebnim poudarkom na samoocenjevanju v organizacijah za izobraževanje odraslih; (iii) razvili, posodobili in izvajali se bodo izobraževalni programi za izobraževanje strokovnih delavcev v izobraževanju odraslih; (iv) izpeljani so bili posebni ukrepi na šolah, katerih cilj je večja individualizacija in podpora posameznikom pri učenju in doseganju novega znanja (individualni načrti izobraževanja, uvedbe portfolija, razvoj ključnih kompetenc in nadomeščanje primanjkljaja pri dijakih s šibkim predznanjem).

3/ celovita prenova univerze s povečanjem števila ponudnikov, večjo prilagodljivostjo potrebam gospodarstva, večjo kakovostjo in konkurenco

V javni razpravi je Nacionalni program visokega šolstva 2006–2010. Program predvideva deregulacijo ustanavljanja javnih in zasebnih visokošolskih zavodov in programov ter spodbujanje nastajanja novih univerz v regionalnih središčih, pri čemer so lahko regionalna središča predstavljajo zametek nove univerze. Predvidena je tudi prilagoditev financiranja visokega šolstva merilom akademske odličnosti, sodelovanju z gospodarstvom, uspešnosti diplomantov na trgu in mednarodnemu sodelovanju, prav tako pa tudi predvideva preučitev možnost uvedbe sistema vavčerjev in/ali sistema odloženih šolnin.

V letih 2005 in 2006 je bilo ustanovljenih sedem novih samostojnih visokošolskih zavodov, Politehnika Nova Gorica pa se je preimenovala in preoblikovala v Univerzo v Novi Gorici. Ustanavljanje novih fakultet je v letu 2006 potekalo tudi na javnih visokošolskih zavodih. Ob začetku študijskega leta 2006/2007 tako v Sloveniji delujejo 4 univerze⁴⁸ ter 16 samostojnih visokošolskih zavodov, od katerih jih je 11 razpisalo študijske programe v letu 2006/2007. Regionalno razpršenost izvajanja študijskih programov pa se ne povečuje samo z ustanavljanjem novih visokošolskih zavodov ali preoblikovanjem starih, ampak predvsem z izvajanjem študijskih programov tudi zunaj sedeža visokošolskih zavodov. V študijskem letu 2006/2007 je izvajanje študijskih programov (redni ali izredni študij) razpisano v 28 slovenskih krajih.

Reforma visokega šolstva zajema ukrepe, ki se nanašajo na povečanje kakovosti študija, lažje zaposlovanje diplomantov in spremembe financiranja visokega šolstva. Spremembe Zakona o visokem šolstvu med drugim predvidevajo Senat za evalvacijo visokega šolstva v okviru Sveta RS za visoko šolstvo, ki bo opravljal naloge nacionalne agencije za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu.

V naslednjem obdobju se želi povečati prilagodljivost pri oblikovanju programov, zaposlovanju učiteljev, prehajanju študentov med programi, mednarodnem sodelovanju ter spodbujati sodelovanje univerz z raziskovalnimi inštituti na naravoslovnotehniškem področju. Nujno je tudi povečevanja javnih in osebnih izdatkov za terciarno izobraževanje, hkrati pa izboljševanje možnosti za pedagoško in raziskovalno delo na visokih šolah in univerzah.

⁴⁸ Univerza v Ljubljani, Univerza v Mariboru, Univerza na Primorskem, ki jih je ustanovila RS ter Univerza v Novi Gorici, ki se je preoblikovala iz samostojnega visokošolskega zavoda.

4/ zagotavljanje izobraževanja za trajnostni razvoj

Za zagotavljanje izobraževanja za trajnostni razvoj poteka v okviru Evropskega socialnega sklada projekta »Biotehniška področja, najbolj učeča se okolja«, ki ga vodi Konzorcij biotehniških šol Slovenije. Pri projektu Prenova programov – priprava izobraževalnih programov na biotehniškem področju se je izkazalo, da so na tem področju prav vsebine trajnostnega razvoja osrednji oziroma povezovalni del. Razvoj ključnih kompetenc s posebnim poudarkom na razvoju podjetniških lastnosti ter izobraževanju za trajnostni razvoj je vključen v vse šolske kurikule.

III.B.2.2 Prilagodljivi sistemi izobraževanja in usposabljanja

Prednostni ukrepi (smernica št. 24):

- 1/ izboljšanje kakovosti in povečanje privlačnosti poklicnega izobraževanja – sprejetje novega zakona,
- 2/ širjenje zaposlitvenih možnosti z vrednotenjem in priznavanjem neformalnega in priložnostnega učenja ter zagotavljanje preglednosti vseh postopkov v zvezi s tem,
- 3/ izboljšanje ustreznih spodbud za delodajalce in zaposlene.

1/ izboljšanje kakovosti in povečanje privlačnosti poklicnega izobraževanja – sprejetje novega zakona

Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju ter Zakon o višjem strokovnem izobraževanju vzpostavljata mehanizme za spremljanje in zagotavljanje kakovosti. V obeh zakonih se uveljavlja načelo samoevalvacije, ki se kombinira z zunanjo evalvacijo kakovosti. V srednjem poklicnem izobraževanju je predvideno, da bodo na šolah potekali postopki samoevalvacije (komisija za kakovost), rezultati se bodo morali javno objaviti. Kazalnike kakovosti bo določil Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje,⁴⁹ rezultate bo spremljal pristojni javni zavod za področje poklicnega izobraževanja. Resorni minister ima možnost, da za posamezna vprašanja imenuje neodvisno skupino strokovnjakov.

V okvir ustrežnejšega vrednotenja znanja in izkušenj sodi tudi pobuda Europass. V Sloveniji od maja 2005 deluje nacionalni center Europass, ki pomeni povezavo med iskalci zaposlitve in delodajalci ter skrbi za obveščenost širše javnosti in vseh drugih partnerjev, ki sodelujejo pri uresničevanju pobude, o dokumentih Europass.

2/ širjenje zaposlitvenih možnosti z vrednotenjem in priznavanjem neformalnega in priložnostnega učenja ter zagotavljanje preglednosti vseh postopkov v zvezi s tem

Uresničevanje priznavanja in potrjevanje predhodno pridobljenega znanja in spretnosti se pri nas najbolj pregledneje izraža ob uvajanju postopkov preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Center RS za poklicno izobraževanje v sistemu certificiranja sodeluje pri usposabljanju članov komisij za preverjanja in potrjevanja, usposablja svetovalce ter svetuje izvajalcem postopkov preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Vlada RS je pripravila spremembe Zakona o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah, ki bodo pripomogle k večji vlogi pridobivanja znanja zunaj formalnih institucij. Spremembe prinašajo večje povezovanje formalnega ter neformalnega izobraževanja ter dela, hitrejše prilagajanje potrebam trga dela ter horizontalno in vertikalno prehodnost.

Gradi se enotni sistem nacionalnih poklicnih kvalifikacij, v katerem je preglednost temeljno načelo pri razvoju poklicnih standardov, ki so podlaga za pripravo tako izobraževalnih programov in katalogov standardov strokovnih znanj ter spretnosti za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije v sistemu certificiranja. Pri pripravi poklicnih standardov se večinoma upoštevajo merila celostnega pristopa, zato so v pripravi poklicni standardi za vse ravni kvalifikacij znotraj strokovnega področja. Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je v letu 2005 potrdil 55 poklicnih standardov, medtem ko se v letu 2006 v

⁴⁹ Partnerski strokovni organ, ki ga imenuje Vlada RS, ustanovljen marca 1996.

načrtuje priprava 60 poklicnih standardov. Na podlagi poklicnih standardov se pripravljajo katalogi standardov strokovnih znanj in spretnosti, ki so podlaga za postopke preverjanja in potrjevanja neformalnega in priložnostnega znanja, spretnosti in kompetenc. Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je v letu 2005 potrdil 22 katalogov standardov strokovnih znanj in spretnosti, za leto 2006 pa se načrtuje priprava 20 katalogov. Svet RS za visoko šolstvo je prav tako sprejel merila za priznavanje znanja in spretnosti, pridobljenih pred vpisom v študijski program.

V Sloveniji se vzpostavlja mreža regijskih medpodjetniških izobraževalnih centrov (MIC), ki so specializirane institucije za praktično izobraževanje, za pripravo izobraževalnih programov za usposabljanje in izpopolnjevanje v skladu s potrebami regionalnega gospodarstva. V centrih potekajo priprave na potrjevanje poklicnih kvalifikacij v certifikatnem sistemu, praktični deli zaključnih izpitov in poklicne mature, priprave na mojstrske, delovodske in poslovodske izpite. S tem se razširjajo možnosti tudi za uveljavljanje neformalno pridobljenega znanja in povezovanje izobraževalnega in certifikatnega sistema.

3/ izboljšanje ustreznih spodbud za delodajalce in zaposlene

Za izboljšanje ustreznih finančnih spodbud za delodajalce in zaposlene bodo v okviru Državnega razvojnega programa 2007–2013 zagotovljene finančne spodbude za delodajalce, ki bodo praktično usposabljali dijake in študente na vseh ravneh izobraževanja. V skladu z zgledi iz drugih držav članic EU bi bilo treba zagotoviti oblikovanje ustreznih skladov (delno bi jih lahko sofinancirali iz sredstev Evropskega socialnega sklada) ali pa vzpostaviti sistem vavčerjev, s katerimi bi dijak oziroma študent uveljavljal kritje nekaterih stroškov, ki nastanejo z njegovim praktičnem usposabljanjem z delom pri delodajalcu.

III.C TRETJA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UČINKOVITEJŠA IN CENEJŠA DRŽAVA

III.C.1 IZBOLJŠANJE INSTITUCIONALNE KONKURENČNOSTI DRŽAVE

Prednostni ukrepi (smernica št. 14):

- 1/ izboljšanje usklajevanja oblikovanja in izvajanja razvojne funkcije države (gospodarstvo, sociala, okolje),
- 2/ uvedba obvezne predhodne presoje učinkov predpisov in razvoj metodologije ocenjevanja vplivov na gospodarstvo,
- 7/ vzpostavitev centralnih evidenc, npr. enotne centralne evidence na področju socialnih transferjev, registra nepremičnin.

1/ izboljšanje usklajevanja oblikovanja in izvajanja razvojne funkcije države

Vlada RS je januarja 2006 ustanovila Službo Vlade RS za razvoj, ki je pristojna za usklajevanje in spremljanje izvajanja Strategije razvoja Slovenije ter opravlja naloge, ki se nanašajo na gospodarske in socialne reforme ter razvoj. Pri tem zagotavlja ministrstvom vso potrebno strokovno pomoč ter sodeluje pri pripravi zakonov, podzakonskih predpisov in drugih aktov, ki so potrebni za izvedbo Strategije razvoja Slovenije in reform.

Na podlagi strateških dokumentov je bilo doseženo soglasje o metodološkem pristopu do Državnega razvojnega programa in Nacionalnega strateškega referenčnega okvira, ki vsebujeta konceptualna izhodišča resolucije o nacionalnih projektih 2007–2023 in predhodni nabor projektov iz osnutka resolucije.

2/ uvedba obvezne predhodne presoje učinkov predpisov in razvoj metodologije ocenjevanja vplivov na gospodarstvo

Vlada RS je sprejela metodologijo za izpolnjevanje in spremljanje Izjave o odpravi administrativnih ovir in sodelovanju zainteresirane javnosti, ki se nanaša na pridobivanje

informacij v zvezi z učinki predlogov predpisov in njihovim vplivom na razmerje med javno upravo in strankami glede uvajanja novih ali spreminjanja obstoječih upravnih ali drugih postopkov ter glede novih obveznosti prijave podatkov ali kakršne koli druge obveznosti strank. Ta metodologija je namenjena natančnejši opredelitvi vsebine začetne ocene učinkov predpisov. Izjava o odpravi administrativnih ovir in sodelovanju zainteresirane javnosti v postopek sprejemanja vladnih odločitev dosledneje uvaja mehanizme, ki pripomorejo k pripravi kakovostnih predlogov predpisov in k strokovno podprtim odločitvam vlade. Pri tem gre za doslednejšo uveljavitev načel o presojanju učinkov predlaganih ukrepov, načel o posvetovanju s predstavniki civilne družbe pri pripravi odločitev in načela o predhodni medresorski uskladitvi gradiva. Kljub začetnim težavam končna ocena izvajanja projekta pregledovanja predpisov z vidika odprave administrativnih ovir kaže na izboljšano sodelovanje resornih ministrstev in ustrezno obveščenost ter sodelovanje zainteresiranih javnosti.

Vlada RS se zaveda pomembnosti procesov izboljšave zakonodaje in je v ta namen ustanovila medresorsko delovno skupino. Delovna skupina bo do konca leta pripravila navodila za predhodno oceno učinkov (na okolje, gospodarstvo, socialni status, administrativna bremena, finance) in tudi akcijski načrt uvedbe teh navodil v upravo.

7/ vzpostavitev centralnih evidenc, npr. vse na enem mestu na področju zagotavljanja socialnih pravic in pravic na področju dela, registra nepremičnin

Na področju e-uprave je od maja 2006 državljanom na razpolago nov portal elektronske storitve javne uprave, ki na enem mestu zbira obrazce ustanov javne uprave. Z novim portalom je vsem organom javnega sektorja na razpolago brezplačno orodje za objavo vlog in opisa storitev, ki jih ponujajo državljanom, vsi organi pa lahko brezplačno uporabljajo module e-vročanja, e-podpisovanja in e-plačevanja, preko katerega prejmejo takse, ki jih državljanji elektronsko plačajo, prav tako pa elektronsko prejmejo vloge, poslane preko portala. Portal trenutno ponuja nad 500 opisov storitev in 400 obrazcev, sistem pa se bo širil na vse institucije javnega sektorja oziroma zavezanca za dostop do informacij javnega značaja. Projekt bo postoma prinesel prihranke ustanovam in državljanom, saj pomeni skrajšanje upravnih postopkov, spodbuja njihovo racionalizacijo in odpravlja potrebo po fizičnem stiku z ustanovami javne uprave, saj podpira sklenitev celotnega elektronskega kroga poslovanja od oddaje vlog do prejema e-vročene dokumenta.

Vzpostavljen je osnovni koncept projekta e-sociala oziroma vzpostavitve enotne centralne evidence na področju zagotavljanja socialnih pravic in pravic na področju dela, vendar pa bodo aktivnosti na operativni tehnološki ravni začele potekati v letu 2007.

Novo evidenco registra nepremičnin bo vzpostavila Geodetska uprava RS. Register nepremičnin je javna evidenca o vseh nepremičninah,⁵⁰ ki v evidenčnem smislu vzpostavlja nepremičnino ter zagotavlja uporabo podatkov o nepremičninah za namene prostorskega razvoja, davčne politike in izvajanja statističnih opazovanj. (glej tudi III.E.1 Boljše gospodarjenje s prostorom in stanovanjska politika, str. 62)

III.C.1.1 Kakovost regulacije in poenostavitve zakonodaje

Prednostni ukrepi (smernica št. 14):

3/ sprejetje in izvajanje programa odprave administrativnih ovir,

3/ sprejetje in izvajanje programa odprave administrativnih ovir

Vlada RS je konec leta 2005 sprejela Program ukrepov za odpravo administrativnih ovir. Njegov namen je uresničevanje cilja učinkovite javne uprave za državljanje ter uvajanje boljše

⁵⁰ Register nepremičnin omogoča, da različni uporabniki s svojimi predpisi in v skladu s svojimi nameni dopolnjujejo njegovo vsebino tako, da določijo dodatne podatke, ki se vodijo o nepremičninah.

regulacije pri pripravi predpisov in sprejemanju odločitev. Vsi nosilci ukrepov, ministrstva in vladne službe morajo program upoštevati pri pripravi normativnih in drugih programov dela za leta 2006, 2007 in 2008. Vlada RS je Ministrstvu za javno upravo naložila, da usklajuje in nadzira izvajanje programa ter do konca marca 2007 pripravi prvo poročilo o njegovem izvajanju. Rok za izvedbo večine od 34 ukrepov je konec leta 2006, pri nekaterih pa je zaradi zahtevnosti postavljen poznejši rok.⁵¹ V letu 2006 bo pripravljen tudi program ukrepov odprave administrativnih ovir za leto 2007, katerega glavni cilj bo kakovostno in učinkovito poslovanje.

Vlada RS tudi spodbuja sodelovanje zainteresiranih javnosti pri odločanju na področju odprave administrativnih ovir. V letu 2005 je bil ustanovljen Svet za gospodarstvu prijazno upravo, ki oblikuje predloge z namenom zmanjševanja administrativnih ovir za podjetja in zagotavljanja večje preglednosti pogojev poslovanja. Od januarja 2006 je na državnem portalu E-uprava, v sklopu E-demokracije odprt elektronski naslov, kamor državljani lahko pošiljajo pripombe o administrativnih ovirah.

III.C.1.2 Povečanje učinkovitosti države in vodenja javne uprave

Prednostni ukrepi (smernica št. 14):

- 4/ uveljavitev sistema strateškega načrtovanja in menedžerskih orodij v javni upravi, uvajanje skupnega ocenjevalnega okvira CAF in vključevanje v EFQM,
- 5/ vzpostavitev standardov uspešnosti in učinkovitosti javne uprave; analiza poslovnih procesov uprave kot podlaga za optimizacijo, standardizacijo in informatizacijo postopkov.

4/ *uveljavitev sistema strateškega načrtovanja in menedžerskih orodij v javni upravi*
V okviru uveljavitve sistema strateškega načrtovanja in menedžerskih orodij v javni upravi so bile v letu 2005 izdelane metodološke osnove strateškega načrtovanja ter celovitega sistema spremljanja uresničevanja strategij (kazalnikov). Metodološka podlaga in navodila za merjenje uspešnosti e-uprave predstavljajo celovit koncept merjenja uspešnosti e-uprave. Prav tako je razvit prototip informacijske podpore za spremljanje merjenja uspešnosti e-uprave. Na podlagi izkušenj je bil razvit koncept merjenja učinkovitosti izvajanja strateških ciljev Vlade RS, ki temelji na delovnem programu Vlade RS za tekoče leto. Koncept merjenja učinkovitosti izvajanja strateških ciljev Vlade RS temelji na sistemu strateškega načrtovanja.

5/ *vzpostavitev standardov uspešnosti in učinkovitosti javne uprave; analiza poslovnih procesov uprave kot podlaga za optimizacijo, standardizacijo in informatizacijo postopkov*
Za spodbujanje uvedbe sistemov vodenja kakovosti v javno upravo je bil v letu 2005 izveden Projekt priznanja RS za poslovno odličnost za področje javne uprave, ki je prvi poskusni projekt v okviru državne nagrade za kakovost. V letu 2005 je na upravnih enotah potekalo sistematično uvajanje sistemov kakovosti po standardih ISO in samoocenjevanja po merilih, ki temeljijo na modelih odličnosti EFQM in CAF. V okviru modela merjenja oziroma ocenjevanja uspešnosti organov je bil zasnovan model skladnosti o upravnem poslovanju, ki pomeni prvo stopnjo in izhodišče razvoja sistema ocenjevanja uspešnosti organizacij javne uprave. V letu 2006 je bil razvit barometer kakovosti, ki se ugotavlja za stalno ugotavljanje zadovoljstva strank.

⁵¹ Od predlaganih 34 ukrepov je veliko takih, ki so že uresničeni ali so tik pred uresnitvijo. Uvedba elektronskih pravosodnih postopkov je predvidena do konca leta 2007, odprava upravnih zaostankov do 30. oktobra 2008 ter nadaljnja združitve vodenja in vzdrževanja zemljiške knjige ter zemljiškega katastra in katastra stavb v novi ustanovi do začetka leta 2010.

III.C.1.2.1 Cenejša država

Vlada RS na področju učinkovitega upravljanja finančnih in materialnih virov aktivno uvaja v prakso nekatera spoznanja in rešitve iz zasebnega sektorja ter javnih uprav drugih držav članic Evropske unije. Hkrati se s posodabljanjem in prenovo procesov ter njihovo informatizacijo povečujeta učinkovitost in kakovost upravnega poslovanja.

Za zniževanje stroškov se uporabljajo različni mehanizmi: (i) skupna javna naročila; (ii) enotne in skupne rešitve (npr. enotne predstavitvene spletne strani, programske aplikacije za podporo istovrstnim nalogam, centralni moduli za vse organe javne uprave itd.); (iii) ovrednotenje ugleda in znanja državne uprave, kar omogoča dodatni popust pri različnih poslih; (iv) nadzor nad porabo blagu in storitev (pisarniški material, gorivo, telefonija itd.); (v) skrb za racionalno poslovanje, kar je povezano z ustreznim sistemom usposabljanja in motivacije ter tudi prenosom nepotrebnih stroškov, ki jih povzročijo javni uslužbenci, z državnega proračuna nanje osebno.

Predvideni letni prihranki doseženih glavnih znižanj⁵² stroškov državne uprave znašajo približno 1000 mio SIT (4,17 mio EUR), pri čemer bo prihranek pri skupnem javnem naročilu za nakup vozil približno 150 mio SIT (625.000 EUR) ter pri uporabi storitev mobilne telefonije 250 mio SIT (1,04 mio EUR) letno.

Učinkovita uprava ne pomeni samo zniževanja stroškov znotraj uprave, temveč je enako ali morda celo pomembnejše tudi zniževanje stroškov uporabnikov pri njihovem poslovanju z upravo. To se dosega na naslednje načine: (i) odprava administrativnih vir; (ii) poenostavitev in pospešitev postopkov (npr. uvedba sistemov s konceptom vse na enem mestu kot je e-VEM, odprava ovir (npr. informatizacija in povezovanje ter združevanje evidenc v državni upravi, vzpostavitev izmenjave podatkov med ustanovami javne uprave); (iii) odprava upravnih zaostankov; (iv) e-uprava in drugi sodobni načini poslovanja (uvedba generičnega sistema za e-plačevanje taks, e-vročanje itd.).

III.C.1.3 Javno-zasebno partnerstvo

Prednostni ukrepi (smernica št. 14):

6/ uveljavitev javno-zasebnega partnerstva,

6/ uveljavitev javno-zasebnega partnerstva

K financiranju in upravljanju velikih infrastrukturnih projektov ter izvajanju nekaterih drugih javnih nalog je smiselno pritegniti zasebni sektor. V vladni obravnavi je predlog Zakona o javno-zasebnem partnerstvu, katerega cilj je omogočiti in vzpodbujati zasebna vlaganja v javno infrastrukturo in druge projekte v javnem interesu ter zagotoviti preglednost in poštenost postopkov sklepanja različnih oblik sodelovanja med javnim in zasebnim sektorjem za ta namen.

Zakon predvideva različne oblike sodelovanja in sicer: (i) razmerje pogodbenega partnerstva (pogodbeno partnerstvo), ki ima lahko naravo; (ii) koncesijskega razmerja (koncesijsko partnerstvo); (iii) javno-naročniškega razmerja (javno-naročniško partnerstvo); (iv) razmerje statusnega (institucionalno, equity) partnerstva. Spodbude za večjo storilnost in v pogodbi opredeljena tveganja pogodbenih strank omogočajo javnemu sektorju, da bo pri iskanju donosnih naložb izkoristil prednosti zasebnegasektorja.

⁵² Javni razpis za storitev mobilne telefonije, zmanjšani stroški pri nakupu električne energije, enotne spletne strani organov državne uprave, zmanjšani stroški letalskih vozovnic za službene polete uslužbencev državnih organov v ekonomskem razredu na progi Ljubljana–Bruselj–Ljubljana.

III.C.1.4 Boljše delovanje pravosodnega sistema

Prednostni ukrepi (smernica št. 14):

8/ večja učinkovitost pravosodnega sistema.

V letih 2004 in 2005 se je zmanjšalo število nerešenih zadev na sodiščih, in sicer za 3,4 oziroma 12,0 %. Na področju zemljiške knjige se zaostanki še naprej hitro zmanjšujejo, vendar so še vedno veliki zlasti v Ljubljani in Mariboru, problematična pa je zlasti situacija pri izvršbi: zadev v delu je trikrat več, kot jih letno rešijo. Kljub nekaterim pozitivnim premikom trajajo postopki še vedno nerazumno dolgo, kar je potrdilo tudi Evropsko sodišče za človekove pravice.⁵³

Pomembna ovira za večjo učinkovitost sodišč so poleg pasivnosti strank in drugih udeležencev v sodnem postopku, sodnih normativov ter pogojev dela sodišč in sodnikov tudi predpisi, ki podaljšujejo trajanje postopkov. Trajanja izvršilnih zadev, kjer je po oceni 53,9 % vseh nerešenih zadev celotnega sodstva, sodna statistika žal posebej ne meri. Z vidika gospodarskih transakcij je izvršba pomembna zadeva, saj za upnika šteje predvsem dejansko poplačilo in ne le pravna zmaga.

8/ večja učinkovitost pravosodnega sistema

Za povečanje učinkovitosti pravosodnega sistema je bil v aprilu 2006 sprejet Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja. Namen tega zakona je zagotavljanje ustreznega varstva na tem področju, njegovi učinki pa segajo tudi na področje poenostavitve zakonodaje in standardizacije sodnih postopkov. Po zakonu je natančno predpisan samo en poenostavljen postopek, po katerem se rešujejo domnevne kršitve ustavne pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, določeni pa so tudi dokaj strogi roki za reševanje vseh zahtevkov po tem zakonu.

V letu 2006 je Vlada RS pripravila novelo Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o izvršbi in zavarovanju⁵⁴, katerega cilj je poenostavitev in pospešitev postopka. Predlagane rešitve v zakonu so delno posledica twinning projekta Zmanjševanje sodnih zaostankov na področju izvršbe, ki v letu 2006 poteka pri Vrhovnem sodišču RS. Glavni cilj tega projekta je informatizacija izvršilnega postopka z namenom njegove poenostavitve in pospešitve ter razbremenitve sodnikov, strokovnih sodelavcev in sodnih referentov predvsem v fazi dovolitve izvršbe.

Medresorsko se usklajuje je tudi zakonodaja, ki bo omogočila izvajanje projekta odprave sodnih zaostankov – projekta Lukenda, katerega temeljni cilj je odprava sodnih zaostankov na sodiščih do leta 2010. Predlog novele Zakona o sodiščih predvideva zagotavljanje sojenja brez nepotrebnega odlašanja z novim institutom »letečih« spisov in z dopolnitvijo evidence o učinkovitosti dela sodišč in sodnikov z rešenimi in nerešenimi zadevami, ki so določene kot sodni zaostanek. Predlog novele Zakona o sodniški službi med drugim omogoča učinkovitejše izvrševanje sodne funkcije⁵⁵ in daje pravno podlaga za »reaktivacijo« upokojenih sodnikov. V marcu 2006 sprejeta novela Zakona o prekrških pa med drugim že prinaša razbremenitev sodnikov glede določenih opravil, kar povečuje hitrost sodnih postopkov in s tem učinkovitost sodišč.

⁵³ Na tem sodišču je slovenski državljani Franjo Lukenda kot prvi uspel s pritožbo zaradi kršitve pravice do sojenja v razumnem roku. Sodišče je že večkrat odločilo v prid državljanov zaradi kršitve pravice do sojenja v razumnem roku.

⁵⁴ ZIZ-E. V letu 2006 sta bili že sprejeti dve noveli Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ-C in ZIZ-D), katerih cilj je med drugim poenostavitev in pospešitev postopka ter prinašata pospešitve izvršilnih postopkov in razbremenjujeta izvršilna sodišča.

⁵⁵ Institut medokrožnega sodnika, s ciljem zagotavljanja večje mobilnosti okrožnih sodnikov na območju istega višjega sodišča ob upoštevanju predvsem zasedenosti sodniških mest in pripada zadev na posameznih okrožnih sodiščih na območju istega višjega sodišča

V okviru dodatne zagotovitve in organiziranja strokovnega osebja za določen čas,⁵⁶ da bi odpravili sodni zaostanki je bilo na podlagi programa usposabljanja na delovnem mestu s pomočjo sredstev Evropskega socialnega sklada zagotovljeno delo na sodiščih približno 290 brezposelnim osebam. Predvideva se tudi dodatno vključevanje brezposelnih oseb – pravnikov, ki lahko s svojim znanjem in delom kakovostneje pripomorejo k čimprejšnji odpravi zaostankov, ter zagotovijo potrebne storitve v zvezi z izvajanjem Zakona o brezplačni pravni pomoči. Za zagotovitev večje učinkovitosti sodstva v skladu s projektom Lukenda je do leta 2008 predvidena zaposlitev dodatnih 170 sodnikov in 750 novih administrativnih delavcev⁵⁷.

V juniju 2006 je bila sprejeta Bela knjiga o prostorskih pogojih dela slovenskih sodišč. Prednostni cilji obsegajo investicije v obstoječe objekte in način pridobivanja prostorov. Trenutne aktivnosti za doseganje zastavljenih ciljev so med drugim tudi pridobivanje nepremičnin na internem trgu države, sklepanje najemnih pogodb na lokacijah, kjer trenutno ni možnih drugih trajnejših rešitev pridobivanja lastnih prostorov, zamenjave prostorov z drugimi resorji ter odkupi prostorov, ki so v najemu idr.

Projekti v zvezi s popolno informatizacijo sodišč potekajo, poskusna uporaba na sodiščih pa je predvidena v marcu 2007. Zagotovljeno je tudi dodatno usposabljanje⁵⁸ sodnikov in tožilcev, zlasti na področju gospodarskega kriminala.

III.C.2 DRŽAVNE POMOČI

Prednostna ukrepa (smernica št. 13):

- 1/ zmanjšanje deleža državnih pomoči kot deleža v BDP na raven EU,
- 2/ izboljšanje strukture državnih pomoči v smeri krepitve horizontalnih ukrepov, ki pospešujejo konkurenčnost in gospodarsko rast, in zmanjševanje individualnih in sektorskih ukrepov, ki negativno vplivajo na konkurenco na trgu.

1/ zmanjšanje deleža državnih pomoči kot deleža v BDP na raven EU

Državne pomoči v Sloveniji so se v zadnjem letu v primerjavi s preteklimi zelo znižale. Delež državnih pomoči v bruto domačem proizvodu je v letu 2005 prvič padel pod odstotek (0,98 %) in je posledica že dlje časa trajajočega zniževanja (leta 1997 so pomoči znašale 2,76 % BDP). Med posameznimi vrstami državnih pomoči so v obdobju 2003–2005 še vedno prevladovali pomoči, namenjene kmetijstvu in ribištvu (2005: 38 % vseh pomoči), ki pa so se v primerjavi z letoma 2003 in 2004 znižale za več kot 40 %. Razlog za tako močno znižanje je predvsem spremenjeno prikazovanje pomoči za naloge Skupne kmetijske politike (CAP), ki se z vstopom v Evropsko unijo ne obravnavajo več kot državne pomoči. K izkazanemu zniževanju državnih pomoči v Sloveniji je torej precej prispevalo tudi drugačno obravnavanje dela pomoči, namenjenega kmetijstvu.

Primerjava državnih pomoči (brez transporta, kmetijstva in ribištva) kaže, da so pomoči v Sloveniji (2005: 0,46 % BDP) le nekoliko višje od povprečja Evropske unije (2004: 0,44), nižje kot v preteklem letu (2004: 0,53 %) in precej nižje kot v drugih novih članicah Evropske unije (2004: 0,70 % BDP).

⁵⁶ Predvideno je zaposlovanje za določen čas do 31. decembra 2010, ko predvidevamo odpravo sodnih zaostankov.

⁵⁷ V letu 2006 dodatnih 70 sodnikov in 250 administrativnih delavcev, v letu 2007 50 sodnikov in 250 administrativnih delavcev in v letu 2008 50 sodnikov in 250 administrativnih delavcev.

⁵⁸ Med vsebinsko obširnejšimi že organiziranimi izobraževanji letos so kazenskoppravna šola za sodnike in državne tožilce, šola za sodnike, ki rešujejo prekrške, seminar za preiskovalne sodnike, delavnica za državne tožilce o kaznivih dejanjih neupravičene uporabe avtorskega dela in delavnice za državne tožilce o prepletanju znakov kaznivih dejanj zoper premoženje in gospodarstvo. V pripravi pa so še seminar za sodnike in državne pravobranilce o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, gospodarsko pravna sodniška šola, civilnoppravna sodniška šola, upravno pravna sodniška šola in delovno socialno pravna šola za sodnike.

2/ *izboljšanje strukture državnih pomoči v smeri krepitve horizontalnih ukrepov, ki pospešujejo konkurenčnost in gospodarsko rast, in zmanjševanje individualnih in sektorskih ukrepov, ki negativno vplivajo na konkurenco na trgu*

V Sloveniji se postopno izboljšuje tudi struktura državnih pomoči. Delež državnih pomoči za horizontalne cilje se je v 2005 v primerjavi s predhodnim letom povečal za 3,6 % (na 26,53 %). V njihovi strukturi še vedno prevladujejo pomoči za raziskave in razvoj (33,1 %) ter pomoči za zaposlovanje (21,6%), oba namena pomoči pa sta v letu 2005 v primerjavi z letom 2004 skupaj s pomočmi za majhna in srednje velika podjetja povečala strukturna deleža. Deleži pomoči drugim kategorijam (varstvo okolja, varčevanje z energijo, reševanje in prestrukturiranje, usposabljanje) pa so se znižali. Delež državnih pomoči posebnim sektorjem se je po bistvenem povečanju v letih 2003 in 2004 v letu 2005 spet znižal (2004: 26,2 %; 2005: 19,53 % vseh pomoči). Znižanje izhaja iz precej manjših pomoči transportnemu sektorju, saj je v letih 2003 in 2004 potekalo prestrukturiranje železnic tudi s pomočjo državnih pomoči, v letu 2005 pa le še kadrovske sanacije. V letu 2005 so skokovito narasle pomoči za regionalne cilje (2005: 15,34 % vseh pomoči) kar je posledica bistveno večjega izvajanja pomoči po shemi spodbujanja podjetništva in konkurenčnosti (tudi s pomembnim prispevkom evropskih skladov) ter individualna pomoč za izvajanje investicijskega programa enega od velikih podjetij v tuji lasti.

Iz temeljnih podatkov izhaja, da se državne pomoči v Sloveniji znižujejo v skladu s cilji in vsaj programsko gledano usmerjajo k produktivnejšim namenom. Analiza⁵⁹ vpliva državnih pomoči na raziskave in razvoj je pokazala, da subvencije za raziskave in razvoj povečujejo raziskovalno razvojne izdatke podjetij, prejemnikov pomoči ali subvencij.

III.C.3 RAZVOJNO PRESTRUKTURIRANJE JAVNIH FINANC

Prednostni ukrepi (smernica št. 4):

- 1/ spremeniti strukturo javnofinančnih odhodkov v smeri prednostnih razvojnih nalog in boljše absorpcije sredstev EU,
- 2/ postopno zmanjšati delež javnofinančnih odhodkov v BDP za najmanj 2 odstotni točki,
- 3/ celovita davčna reforma, ki bo temeljila na načelih razbremenitve dela, spodbujanja konkurenčnosti, zaposlovanja in enostavnosti sistema.

1/ *spremeniti strukturo javnofinančnih odhodkov v smeri prednostnih razvojnih nalog in boljše absorpcije sredstev EU, ter 2/ postopno zmanjšati delež javnofinančnih odhodkov v BDP za najmanj 2 odstotni točki*

Na področju javnih financ Vlada RS zasleduje cilj zniževanja javno finančnih odhodkov in proračunskega primanjkljaja. Usmeritvam sledi tudi proračun za leti 2007 in 2008, ki ga je Vlada RS sprejela v septembru 2006. Po ocenjeni realizaciji bo v letu 2006 glede na 2005 delež javnofinančnih odhodkov v BDP narasel za 0,5 odstotne točke, v letu 2007 pa se bo znižal za 0,8 odstotne točke, v letu 2008 še za nadaljne 0,8 odstotne točke.

Ob zniževanju javnofinančnih izdatkov bo treba zagotoviti tudi razvojno prestrukturiranje izdatkov oziroma preusmeriti del javnih izdatkov s sedanjih namenov na razvojne prednostne naloge, in sicer: (i) povišanje javnih izdatkov za raziskave in razvoj na ciljnih 1% BDP do leta 2010; (ii) povišanje skupnih izdatkov za terciarno izobraževanje na ciljnih 2% BDP do leta 2010, pri čemer naj bi javni sektor prispeval približno dve tretjini; (iii) povišanje javnih izdatkov za aktivno politiko zaposlovanja, usposabljanje oziroma vseživljenjsko učenje ter štipendiranje.

⁵⁹ A. Burger, A. Jaklič, M. Rojec: Dinamični učinki subvencij v raziskave in razvoj v Sloveniji, 2006, mimeo

3/ *celovita davčna reforma, ki bo temeljila na načelih razbremenitve dela, spodbujanja konkurenčnosti, zaposlovanja in enostavnosti sistema*

V okviru davčne reforme je bilo pripravljenih sedem predlogov novih davčnih zakonov⁶⁰, ki so bili v septembru 2006 poslani v obravnavo Državnemu zboru. Predvidene davčne spremembe ne bodo ogrozile obveznosti, ki jih je Slovenija prevzela s pristopom k Paktu stabilnosti in rasti, ki jo zavezujejo k proračunski disciplini glede proračunskega primanjkljaja.

Na področju obdavčitve dohodkov fizičnih oseb z dohodnino se bo z letom 2007 zmanjšala obremenitev aktivnih dohodkov z dohodnino, in sicer s povečanim neobdavčenim delom dohodkov in zmanjšanjem progresivnosti obdavčitve aktivnih dohodkov. Splošna olajšava se bo tako povečala za 11 %, število davčnih razredov se bo znižalo s pet na tri davčne razrede s stopnjami od najnižje 16 % do najvišje v višini 41 %. Z znižanjem progresivnosti dohodninske lestvice bodo vzpostavljene boljše možnosti za zaposlovanje visoko izobraženih in povečana možnost sledenja tehnološko vodilnim podjetjem v svetovnem merilu. Poenostavitve v administriranju ugotavljanja davčne osnove bodo spodbujale prostovoljno plačevanje davkov oziroma pripravljenost posameznikov za delovanje v podjetniškem okolju.

Spremembe pri obdavčitve dohodkov pravnih oseb bodo zagotavljale pregledno in stabilno davčno okolje, zagotovile odpravo ekonomske in pravne dvojne obdavčitve dohodkov, zagotavljale pravno varnost davčnih zavezancev, s čimer naj bi bili vzpostavljene temeljne možnosti za vlaganje novega kapitala in neposredno investiranje v narodno gospodarstvo ter zelo zmanjšan interes za odlivanje domačega kapitala v države, ki imajo nizko obdavčitev kapitala in ne zagotavljajo davčne preglednosti. Odpravljena je olajšava za investiranje v opremo, ohranjena pa je posebna olajšava za vlaganja v notranje razvojno-raziskovalne dejavnosti ter za nakup raziskovalno-razvojnih storitev ter opreme. Ta olajšava je ohranjena zaradi spodbujanja vlaganj v raziskave in razvoj, ki bodo povečala konkurenčnost slovenskega gospodarstva. Postopno se znižuje splošna davčna stopnja na 20 %, kar bo doseženo leta 2010 (2007: 23 %, 2008: 22 %, 2009: 21 %).

Z novim zakonom o davku na dodano vrednost se zaradi poenostavitve za male davčne zavezance dviguje meja obdavčljivega prometa, ki pomeni obvezni vstop v sistem davka na dodano vrednost, uvedena so davčna skladišča, ukinjena je obveznost vodenja posebnih davčnih knjig za DDV. S spremembo definicije obdavčljivega prometa, ki se upošteva pri presoji obsega poslovanja za obvezen vstop v sistem DDV, se bo zmanjšalo število zavezancev za DDV in poenostavil sistem za tiste zavezance, ki opravljajo pretežno dejavnost, oproščeno tega davka, brez pravice uveljavljanja odbitka vstopnega davka.

Novi zakoni tudi celoviteje urejajo obdavčitev nepremičnin in vodnih plovil ter davek na dediščine in darila. V svežnju sedmih novih davčnih zakonov je še zakon o davčnem postopku, s katerim se bistveno poenostavlja davčni postopek ter odpravlja nepotrebno administriranje, pri davčnih zavezancih in davčnem organu, s čimer se pričakuje, da se bodo znižali stroški izvajanja davčne zakonodaje oziroma povečala učinkovitost dela davčne uprave.

Delež javnofinančnih prihodkov v BDP⁶¹ je po ocenjeni realizaciji v letu 2006 glede na 2005 narasel za 0,3 odstotne točke, do leta 2008 pa se bo delež v BDP postopoma zmanjševal, in sicer za 0,5 odstotne točke v letu 2007 in 0,7 odstotne točke v letu 2008. S predlaganimi spremembami davčnih zakonov bodo dosežene določene razbremenitve in sicer najpomembnejša pri davku na izplačane plače, kjer bo postopno odpravljanje tega davka

⁶⁰ Zakon o dohodnini, Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb, Zakona o davčnem postopku, Zakona o davku na dodano vrednost, Zakon o davku na promet nepremičnin, Zakon o davku na dediščine in darila, Zakon o davku na vodna plovila.

⁶¹ Podatki bodo podrobneje prikazani v programu stabilnosti.

zmanjšalo njegov delež v BDP od 1,8 % BDP v letu 2005 na ocenjenih 1,5 % v letu 2006, na 1,2 % v letu 2007 in na 0,6% BDP v letu 2008.

Delež prihodkov od dohodnine v BDP se bo po predvideni spremembi zakona v letu 2007 zmanjšal od 6,1 % BDP v 2006 na 5,6 % BDP v letu 2007 (za 0,5 odstotne točke). Zaradi poenostavitve in zmanjšanja progresivnosti bodo javnofinančni prihodki iz dohodnine nižji, razbremenile pa se bodo predvsem najvišje plače. Po predlagani spremembi zakona o davku na dohodek pravnih oseb se bo v letu 2008 delež prihodkov davka na dohodek pravnih oseb zmanjšal od 3,2 % BDP v letu 2007 na 2,8 % BDP (za 0,4 odstotne točke).

Prihodki od trošarin se bodo po napovedih povečevali v letu 2007 nekoliko hitreje, v letu 2008 pa približno skladno z napovedano rastjo BDP. Njihov delež v BDP se bo povečal od ocenjenih 3,3 % BDP v letu 2006 na 3,5 % BDP v letu 2007.

III.D ČETRTA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: SODOBNA SOCIALNA DRŽAVA IN VEČJA ZAPOSLENOST

III.D.1 ZAPOSLOVANJE, POVEČANJE PONUDBE NA TRGU DELA IN POSODOBITEV SISTEMOV SOCIALNE VARNOSTI

III.D.1.1 Horizontalni cilji in ukrepi

Stopnja zaposlenosti v Sloveniji (15–64 let) se je v letu 2005 v primerjavi s preteklim letom rahlo zvišala, in sicer s 65,3 % v 2004 na 66 % in je višja od povprečja držav EU-25 (2005: 63,8%), z letno rastjo zaposlenosti 0,7 %. V primerjavi s povprečjem EU-25 je v Sloveniji visok delež zaposlenih žensk na trgu dela (2005: 61,3 %). V skladu z napovedanimi reformami na trgu dela (davčna in pokojninska reforma) lahko ob ugodnem gospodarskem okolju pričakujemo nadaljevanje rasti zaposlenosti.

Stopnja anketne brezposelnosti (15–64 let) se je v Sloveniji v letu 2005 v primerjavi z letom 2004 rahlo povišala (2004: 6,3 %, 2005: 6,5 %), vseeno pa je stopnja brezposelnosti v Sloveniji nižja od povprečja EU-25 (2005: 8,7 %). Problematična ostaja struktura brezposelnih oseb poleg težje zaposljivih kategorij (starejši, nižje izobraženi) narašča delež visoko izobraženih brezposelnih ter žensk. Stopnja dolgoročno brezposelnih je v 2005 znašala 3,1 % in je rahlo nižja od predhodnega leta ter je znatno nižja od povprečja EU-25 (2005: 3,9 %).

Prednostni ukrepi (smernica št. 17):

- 1/ programi povečevanja zaposljivosti brezposelnih in zaposlenih,
- 2/ spodbujanje poznejšega izstopa iz delovne sile,
- 3/ izboljšanje prilagodljivosti delavcev ter podjetij in drugih organizacij s spodbujanjem uporabe prožnih oblik zaposlovanja in vseživljenjskega učenja,
- 4/ povečanje zasebnih vlaganj v človeški kapital,
- 5/ povečanje spodbud za delovno aktivnost v okviru sistema socialne varnosti.

1/ programi povečevanja zaposljivosti brezposelnih in zaposlenih

Za doseganje povečanja zaposljivosti brezposelnih oseb in zaposlenih se izvajajo splošni ukrepi zaradi seznanjanja prebivalstva v zvezi z izobraževanjem in zaposlovanjem, ukrepi svetovanja in pomoči pri iskanju zaposlitve, namenjeni obveščanju in motiviranju brezposelnih oseb, ukrepi usposabljanja in izobraževanja, namenjeni brezposelnim osebam brez poklicne izobrazbe ali strokovne izobrazbe, zaposlenim in delavcem v postopku izgubljanja zaposlitve. K povečanju zaposljivosti brezposelnih oseb prispevajo tudi subvencije delodajalcem za zaposlitve težje zaposljivih oseb ter ukrepi za neposredno ustvarjanje delovnih mest in spodbujanje samozaposlovanja. K doseganju večje zaposljivosti

brezposelnih oseb prispeva tudi aktiviranje in zaposlovanje upravičencev do denarne socialne pomoči s pomočjo subvencij delodajalcem, ki zaposlijo prejemnika denarne socialne pomoči za določen oziroma nedoločen čas.

Julija 2006 je bila sprejeta novela Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, ki prinaša predvsem zaostritev obveznosti brezposelne osebe pri iskanju in sprejemanju dela in povečuje kazni za neizpolnjevanje obveznosti ter racionalizacijo socialnih transferjev z združitvijo pravice do denarne pomoči za brezposelne z denarno socialno pomočjo. Za spodbujanje zaposlovanja mladih in starejših zakon predvideva povrnitev plačila prispevkov delodajalcev. Za zmanjševanje ovir za zaposlovanje mladih žensk pa zakon predvideva tudi povrnitev prispevkov za zaposlitev brezposelne osebe med nadomeščanjem delavke na porodniškem dopustu.

V septembru 2006 so bile sprejete spremembe Zakona o socialnem varstvu, ki pri denarnih socialnih pomočeh uvajajo pomembne novosti. (glej III.D.1.2.3 Posodobitev sistemov socialne zaščite, ukrep 3, str. 50)

V obdobju januar – december 2005 je bilo v ukrepe aktivne politike zaposlovanja na novo vključenih 182.765 oseb ali 109,4 % od načrtovanega števila, od tega v ukrepe, sofinancirane iz Evropskega socialnega sklada, 18.899 oseb. V obdobju januar-junij 2006 je bilo na novo vključenih v ukrepe aktivne politike zaposlovanja 668.920 oseb oziroma 72% načrtovanega števila oseb 922.800 oseb

Glede na ključne strukturne probleme na trgu dela so ukrepi za povečanje zaposljivosti brezposelnih oseb in zaposlenih med drugim usmerjeni v: (i) krepitev in razvoj strokovnjakov za doseganje večje zaposljivosti posameznikov; (ii) spodbujanje brezposelnih oseb k iskanju in sprejemanju dela s svetovanjem in motiviranjem za doseganje kakovostnih kariernih usmeritev (iii) programe izobraževanja in usposabljanja⁶² brezposelnih oseb in zaposlenih, s čimer se bo tudi zagotavljalo hitrejše zmanjševanje vrzeli med povpraševanjem delodajalcev in ponudbo na trgu dela; (iv) ureditev sistema štipendiranja za mlade; (v) spodbujanje novega zaposlovanja ter aktiviranja in motiviranja strokovnjakov za iskanje in prepoznavanje podjetniških zmogljivosti, (vi) vzpostavitev bolj fleksibilnega trga dela ter uvajanje fleksibilnih oblik zaposlitve; (vii) razvoj posebnih storitev za zaposlovanje in spodbude za zaposlitev v zasebnem in javnem sektorju ter (viii) spodbujanje regijske in sektorske mobilnosti.

2/ spodbujanje poznejšega izstopa iz delovne sile

Poznejši izstop iz delovne sile se je tudi v preteklem letu spodbujal v skladu z že sprejeto pokojninsko reform, saj se je starostna meja za upokožitev v obdobju 1999-2005 povišala za 2,2 leti. (glej tudi III.D.1.2.2 Aktivno staranje in ukrepi za reševanje problematike zaposlovanja starejših, str. 47)

3/ izboljšanje prilagodljivosti delavcev ter podjetij in drugih organizacij s spodbujanjem uporabe prožnih oblik zaposlovanja in vseživljenjskega učenja

Ukrepi za povečanje zaposljivosti brezposelnih oseb in zaposlenih vključujejo izvajanje projektov za uvajanje fleksibilnih oblik zaposlitve in dela na domu ter vzpostavitev bolj fleksibilnega trga dela z razvojem in uvedbo različnih shem usposabljanja, vključno s shemo menjava službe (Job rotation). Poudarek je na zagotavljanju varnosti zaposlitve še posebej z ustvarjanjem delovnih mest v neprofitnem sektorju.

(glej tudi III.D.2.1. Spodbujanje prožnosti, prilagodljivosti in mobilnosti na trgu dela, str. 59)

⁶² Programi vključujejo formalno, neformalno in priložnostno izobraževanje, pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij, usposabljanje na delovnem mestu in druge krajše oblike usposabljanja.

4/ *povečanje zasebnih vlaganj v človeški kapital,*

V Sloveniji je delež javnih izdatkov za izobraževanje⁶³ v BDP v letu 2003 znašal 6,02 %, s tem deležem se Slovenija uvršča nad povprečje držav EU-25. Ob tem je treba omeniti, da so zasebni izdatki za izobraževalne ustanove v Sloveniji visoki in so v letu 2003 znašali 0,9 %. Glede na raven izobraževanja so najvišji v terciarnem in predšolskem izobraževanju. Razmerje med deležem sredstev iz javnih in zasebnih virov je v letu 2003 znašalo 86,4:13,6. (glej III.B.2 Znanje za razvoj človeških virov, str. 31)

Povečanju zasebnih vlaganj v človeški kapital je namenjeno tudi oblikovanje sklada za razvoj kadrov in štipendiranje. V tem okviru je pomemben razvoj štipendijskega sklada, ki ga bodo sofinancirali delodajalci in država in bo namenjen financiranju kadrovskega štipendij.

5/ *povečanje spodbud za delovno aktivnost v okviru sistema socialne varnosti.*

(glej III.D.1.2.3 Posodobitev sistemov socialne zaščite, str. 49)

III.D.1.2 Spodbujanje pristopa k delu kot pristopa življenjskega cikla

III.D.1.2.1 Spodbujanje zaposlovanja mladih

Zaposlenost mladih (15–24 let) je v Sloveniji še vedno nižja kot v povprečju v EU. Pri mladih nastaja razlika zaradi relativno visoke vključenosti mladih v Sloveniji v srednje in terciarno izobraževanje ter relativno višje stopnje brezposelnosti mladih kot v povprečju EU. Problem ostaja naraščanje deleža iskalcev prve zaposlitve z visoko izobrazbo med brezposelnimi in tudi dolgotrajno brezposelnimi osebami.

Prednostni ukrepi (smernica št. 18):

- 1/ prenova visokošolskega študija (uvajanje bolonjske deklaracije),
- 2/ skrajšanje povprečne dobe študija in dvig uspešnosti,
- 3/ vključevanje mladih v delovno okolje.

1/ *prenova visokošolskega študija (uvajanje bolonjske deklaracije)*

Podlaga za prenovu visokega šolstva so v letu 2004 sprejete spremembe Zakona o visokem šolstvu in Zakon o priznavanju in vrednotenju izobraževanja. Spremembe Zakona o visokem šolstvu predvidevajo postopno uvajanje novih prvostopenjskih in drugostopenjskih študijskih programov najpozneje do študijskega leta 2009/10, kar hkrati pomeni postopno opuščanje študijskih programov, sprejetih pred spremembo omenjenega zakona. Od spremembe Zakona o visokem šolstvu v letu 2004 do julija 2006 je bilo na Svetu RS za visoko šolstvo sprejetih že 150 novih študijskih programov⁶⁴. Sedanji programi bodo nazadnje lahko razpisani za vpis v študijsko leto 2008/09, končati pa jih bo mogoče do konca študijskega leta 2015/16.

V skladu z Merili za akreditacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov⁶⁵ se pri ustanovitvi oziroma preoblikovanju visokošolskega zavoda upoštevata tudi merilo »potrebe in zaposlitvene možnosti« ter mogoče zadostno zanimanje kandidatov za študij in zaposlitvene potrebe oziroma zakonska uređitev poklicev, za katere se zahteva predvidena izobrazba.

(glej tudi III.B.2.1 Spodbujanje razvoja človeških virov in vseživljenjskega učenja, ukrep 2, str. 32)

⁶³ Več informacij je na voljo v analitični prilogi Poročila o razvoju, UMAR, 2006.

⁶⁴ 64 študijskih programov prve stopnje, 80 druge stopnje in 6 tretje stopnje. Od tega jih je bilo v študijskem letu 2005/2006 razpisanih 39 (22 prve stopnje, 16 druge stopnje in 1 tretje stopnje), za študijsko leto 2006/07 pa je razpisanih 94 študijskih programov (53 prve stopnje, 37 druge stopnje in 4 tretje stopnje).

⁶⁵ Merila je 10. septembra 2004 sprejel Svet RS za visoko šolstvo.

2/ *skrajšanje povprečne dobe študija in dvig uspešnosti*

Z vidika učinkovitosti študija je kot eden od dolgoročnih ciljev v predlogu Nacionalnega programa visokega šolstva 2006–2010 doseči razmerje vsaj 75 % diplomantov glede na prvi vpis študentov v prvi letnik. K uresničevanju tega dolgoročnega cilja bodo pripomogli ustrezna štipendijska politika in ukrepi, ki bodo študente usmerjali k motiviranosti za študij.

Za skrajšanje časa študija je predvideno tudi ukinjanje absolventskega staža po prvi in drugi stopnji zaradi vključitve priprave diplomskega dela v redni del zadnjega semestra študija. Eden od ciljev do leta 2010 je zato skrajšati povprečni čas študija najmanj za eno leto (s 6,9 na 5,9 leta) in povečati število diplomantov pri visokošolskih in univerzitetnih programih od približno 6000 na 8000 letno.

(glej tudi III.B.2.1 Spodbujanje razvoja človeških virov in vseživljenjskega učenja, ukrep 3, str. 31)

3/ *vključevanje mladih v delovno okolje*

Mladi do 26 leta so prednostne ciljne skupine za vključevanje v program ukrepov aktivne politike zaposlovanja – Usposabljanje na delovnem mestu in integrirani programi usposabljanja ter povračilo prispevkov delodajalcem, ki zaposlijo mlado brezposelno osebo do 26. oziroma 28. leta starosti⁶⁶. Cilj ukrepov je višanje stopnje zaposljivosti med mladimi ter z ustreznimi ukrepi olajšati mladim prehod z izobraževalnega procesa na trg dela.

V ukrep strukturnih skladov Usposabljanje in izobraževanje, v katerega se prednostno vključujejo mladi, je bilo v letu 2005 vključenih 23.540 oseb, v letu 2006 pa naj bi se vključilo 48.700 oseb. Do junija 2006 je bilo v ukrep vključenih 22.229 oseb ali 45 % glede na predvidene vključitve. Večji del vključitev je predviden v formalno izobraževanje, v katerega se največ udeležencev vključi v jesenskih mesecih ob začetku šolskega leta, in v sofinanciranje izobraževanja in usposabljanja zaposlenih, pri čemer se izbirajo delodajalci na podlagi javnega razpisa.

Zavod RS za zaposlovanje si je za leto 2006 postavil cilja zmanjšanje deleža mladih brezposelnih oseb brez izobrazbe (zmanjšanje delež mladih brezposelnih oseb⁶⁷ brez strokovne izobrazbe na 8,5 %) ter deleža mladih iskalcev prve zaposlitve s VII. stopnjo izobrazbe in več (na 2,0 %).

Junija 2006 je znašal delež mladih brez strokovne izobrazbe 7,2 % in delež prvih iskalcev zaposlitve na VII. stopnji 2,2 %, kar je bilo na ravni načrtovanega. Zmanjšanje deleža mladih brez izobrazbe je predvsem posledica uspešnega motiviranja in svetovanja za izobraževanje, ki se je končalo z vključitvijo v Program 10.000 v tem obdobju (več kot 600 brezposelnih oseb). V prvem trimesečju je bilo v individualno poklicno svetovanje vključenih 4.208 brezposelnih oseb, polovica je mlajša od 25 let. Za zmanjšanje izobrazbenega primanjkljaja so bili izpeljani tudi posebni ukrepi na šolah, katerih cilj je večja individualizacija in pomoč posameznikom pri učenju in doseganju novega znanja (individualni načrti izobraževanja, uvedba portfolija, razvoj ključnih usposobljenosti in nadomeščanje primanjkljaja pri dijakih s šibkim predznanjem.

Zaradi zmanjšanja deleža mladih brezposelnih oseb Zavod RS za zaposlovanje v letu 2006 izvaja te aktivnosti: (i) mlade brezposelne osebe bodo v šestih mesecih po prijavi na zavodu vključili v program aktivne politike zaposlovanja: usposabljanje, preusposabljanje, delovno prakso, zaposlitev ali druge ukrepe aktivne politike zaposlovanja, po potrebi s stalno pomočjo pri iskanju zaposlitve; (ii) motivacija mladih brez strokovne izobrazbe za izobraževanje predvsem za poklice, ki na trgu dela primanjkujejo. To bo omogočalo sodelovanje s službo za

⁶⁶ Osebo, mlajšo od 26 let, ki je iskalec prve zaposlitve in je več kot šest mesecev prijavljena pri Zavodu RS za zaposlovanje in ima suficitarni poklic ali brezposelno osebo, mlajšo od 28 let, ki je 24 mesecev prijavljena pri Zavodu RS za zaposlovanje.

⁶⁷ Registrani brezposelni.

poklicno usmeritev na zavodu. Organizirane bodo tudi skupinske oblike motiviranja in obveščanja, v sodelovanju s socialnimi partnerji, posebej z delodajalci; (iii) za mlade visokošolsko izobražene bodo pripravljene skupinske oblike dela s poudarkom na vključevanju brezposelnih Zoisovih študentov. Skladno s tem na Centru za poklicno izobraževanje poteka projekt središča ISM – lokalna mreža centrov za karierno svetovanje, katere namen je zajeti tisti del mladih, ki se ne prijavijo na Zavod za zaposlovanje in tako izpadejo iz sistema.

Namen reform, ki se pripravljajo na področju sistema štipendiranja mladih, je povečanje preglednosti sistema, usmerjenost štipendij v reševanje potreb gospodarstva in uskladitev štipendijskega sistema s sistemom socialnih transferjev. Trenutno je v pripravi predlog zakona o štipendiranju.

III.D.1.2.2 Aktivno staranje in ukrepi za reševanje problematike zaposlovanja starejših

Stopnja zaposlenosti starejših (55–64 let), ki je v letu 2005 znašala 30,7 % (29 % v letu 2004) je še vedno nizka in se počasi povečuje. Na nižjo stopnjo zaposlenosti v tej starostni skupini še vedno vpliva relativno zgodnje upokojevanje, še posebno množično predčasno upokojevanje v začetku devetdesetih let. Povprečna starost ob upokojitvi se sicer povečuje – v letu 2005 je bila za starostne pokojnine 58 let in deset mesecev, kar je še vedno nižje kot v povprečju v EU-25 (60,7 leta).

Prednostni ukrepi (smernica št. 18):

- 1/ dvigovanje starostne meje odhoda s trga dela skladno z že uveljavljeno pokojninsko reformo,
- 2/ razvoj integriranih programov za zaposlovanje starejših,
- 3/ uveljavljanje aktivnega staranja in vseživljenjskega učenja.

1/ dvigovanje starostne meje odhoda s trga dela skladno z že uveljavljeno pokojninsko reformo

V razmerah sedanjega in pričakovanega stopnjevanja demografskih izzivov v Sloveniji je kot eden temeljnih ciljev pokojninskega sistema opredeljen cilj sprejemanja politik za podaljševanje aktivnega obdobja vsakega posameznika in prebivalstva⁶⁸. K uresničevanju tega cilja so v pokojninskem sistemu že naravnani ukrepi, uvedeni oziroma izpopolnjeni z reformo pokojninskega sistema⁶⁹, ki se postopoma uveljavlja od leta 2000 dalje. Ugodni učinki teh ukrepov so se pokazali tudi v letu 2005, na primer z nadaljnjim povečevanjem števila upravičencev, ki so odložili uveljavitev starostne pokojnine (6 % vseh uveljavljenih starostnih pokojnin), nadaljevanjem zviševanja skupne povprečne starosti med reformo (2,2 leta od 1999 do 2005), z relativno umirjenimi in uravnoveženimi gibanji števila prejemnikov pokojnin (1,4 % več kot v letu 2004) in zavarovancev (1,1 % več kot v letu 2004) in ohranjanjem razmerja med zavarovanci in prejemniki pokojnin na ravni leta 2004 (1,7 : 1).

Zaradi stopnjevanja ciljnih učinkov zviševanja povprečne starosti ob upokojitvi je predvidena in načrtovana izpopolnitev ukrepov za podaljševanje aktivnega obdobja tudi s spremembami in dopolnitvami sistema obveznega pokojninskega zavarovanja. Na področju aktivne politike zaposlovanja se s pomočjo izvajanja poskusnih projektov, iščejo dodatne nove rešitve v obliki novih inovativnih programov za vključevanje starejših na trg dela oziroma za poznejši izstop iz delovne sile in sicer: (i) mentorske in inštruktorske sheme zaradi izmenjave znanja, veščin in kompetenc med zaposlenimi; (ii) programi za spodbujanje prenosa znanja na druge mlajše

⁶⁸ Opredeljeno v nacionalnem strateškem poročilu o primernih in vzdržnih pokojninah RS 2005, ki ga je sprejela Vlada RS julija 2005, in ga avgusta 2005 poslala Evropski komisiji.

⁶⁹ Npr. postopna zaostritev pogojev za upokojitev in odmero starostne pokojnine v obveznem zavarovanju, vključno z uvedbo spodbud za poznejše upokojevanje po t. i. sistemu bonusov in malusov, pravica do delne upokojitve itd.).

generacije in povezanost z delovnim upokojevanjem; (iii) razvoj in izvedba možnosti kombinacije delne zaposlitve in delne upokojitve s ciljem doseganja aktivnega staranja in posledično poznejšega izstopa iz delovne sile.

V medresorsko usklajevanje bo predložen predlog novele Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. V njem so zajete tudi spremembe in dopolnitve določb o delni pokojnini. Z njimi naj bi se še bolj odprla možnost kombiniranja aktivnosti in upokojitve, lajšala uveljavitev delnih upokojitev in spodbujalo ostajanje v zaposlitvi tudi za krajši čas dela.

Sistemska prilagoditev spodbud za poznejše upokojevanje je načrtovana tudi z oprostitvijo delodajalcev za plačilo dela prispevkov za zaposlene, ki izpolnjujejo pogoje za starostno upokojitev, ter s prenovo t. i. bonus–malus spodbud za poznejše upokojevanje. (glej tudi III.A.1 Usmeritve in ukrepi na makroekonomskem področju, ukrep 5, str. 8).

2/ razvoj integriranih programov za zaposlovanje starejših

V okviru prednostnega ukrepa razvoja integriranih programov za zaposlovanje starejših je treba omeniti spodbujanje novega zaposlovanja starejših, podaktivnost aktivne politike zaposlovanja za leto 2006, ki jo sofinancirana Evropski socialni sklad. Druga aktivnost je povračilo prispevkov delodajalcem, ki zaposlijo brezposelno osebo, ki je starejša od 55 let in je več kot 12 mesecev prijavljena pri Zavodu RS za zaposlovanje, ali brezposelno osebo, prijavljeno na Zavodu RS za zaposlovanje, ki je starejša od 55 let in ima suficitarni poklic. Cilj ukrepa je povečati stopnjo zaposlenosti starejših oseb, drugi cilj je povečati zaposljivost oseb iz ciljne skupine.

Aktivnost Spodbujanje novega zaposlovanja starejših se je začela izvajati v drugi polovici leta 2005. Vanjo je bilo v obdobju leta 2005 do konec prve polovice leta 2006 skupno vključenih 155 oseb oziroma 62 % načrtovanega števila zaposlitev (250 oseb). Manj od pričakovanj je bilo predvsem vključitev v aktivnost »subvencije za samozaposlitev«, saj se v tem času v okviru Javne agencija RS za podjetništvo in tuje investicije ni izvajala podporna aktivnost »pomoč pri samozaposlitvi«, s pomočjo katere brezposelne osebe pripravijo poslovni načrt in se usposablajo za samozaposlitev.

Starejše brezposelne osebe se vključujejo kot težje zaposljive prednostno tudi v druge ukrepe aktivne politike zaposlovanja, kot so na primer programi javnih del in aktivnosti, sofinancirane iz Evropskega socialnega sklada, in sicer pomoč pri zaposlovanju dolgotrajno brezposelnih žensk, in v projekte netržnih zaposlitvenih programov.

3/ uveljavljanje aktivnega staranja in vseživljenjskega učenja

V pripravi je nova strategija aktivnega staranja, ki bo do konca leta 2006 poslana v medresorsko obravnavo. Zajemala bo potrebne ukrepe za daljše delovno življenje starejših, poudarek bo na primernosti ureditve delovnih razmer (kakovost in prilagoditev delovnega mesta), delovnega časa, ustrezno zdravstveno varstvo, vidik usposabljanja in prestrukturiranja starejših delavcev. V strategiji bodo tudi ukrepi in priporočila delodajalcem za uspešnejšo vključevanje starejših oseb v daljše delovno življenje v Sloveniji. Vsebine strategije se delno povezujejo s septembra 2006 sprejeto Strategijo varstva starejših in kakovostnega staranja prebivalstva v smeri ustvarjanja razmer za aktivno vključevanje starejših generacij v proces dela in zaposlovanja,

Strategija vseživljenjskega učenja, ki je pomemben člen pri zaposlovanju starejših, je v postopku priprave in bo predvidoma dokončana do sredine decembra 2006.

III.D.1.2.3 Posodobitev sistemov socialne zaščite

Prednostni ukrepi (smernica št. 18, smernica št. 22):

- 1/ celovita reforma socialnih transferjev,
- 2/ racionalizacija postopkov in porabe proračunskih sredstev,
- 3/ priprava novega zakona o socialnem varstvu.

1/ celovita reforma socialnih transferjev in 2) racionalizacija postopkov in porabe proračunskih sredstev

Za hitrejše in boljše odločanje, večjo preglednost in lažje spremljanje sprememb v postopkih za odločanje o upravičenosti do socialnih pravic se pripravljajo rešitve v ustreznem povezovanju evidenc, in sicer z jasno določenim namenom in obsegom povezovanja, vključno s sledljivostjo poizvedb in omejitvijo možnosti zlorab dostopa do podatkov s strani izvajalcev. S povezovanjem evidenc bo mogoče učinkoviteje uveljavljati različne pravice na enem mestu skozi t. i. sistem »ena vstopna točka«. Z uveljavitvijo sistema tega sistema oziroma »vse na enem mestu« je pripravljen predlog, ki predvideva, da bi centri za socialno delo odločali o več pravicah in zagotavljali osnovne informacije tudi za pravice, o katerih sicer neposredno ne odločajo. Zato je smiselno odločanje o tistih socialnih pravicah, ki so odvisne od dohodkovnega in premoženjskega položaja posameznika ali družine, jih združiti na enem mestu, kar bistveno poenostavi uveljavljanje socialnih pravic. Tako bo dosežena večja preglednost, predvsem pa ekonomičnost postopka in racionalizacija sredstev, sistem uveljavljanja pravic pa bo enostavnejši in prijaznejši.⁷⁰ V tem okviru je že bil pripravljen predlog Zakona o pogojih in postopku za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.

Zakoni, ki določajo socialne transferje v obliki denarnih prejemkov, predpisujejo usklajevanje na različne načine oziroma v odvisnosti od različnih osnov⁷¹. To ustvarja tudi nelogičnosti oziroma nepravilnosti⁷² in postavlja v dvom vzdržnost financiranja (izdatki za socialne transferje zaradi neustreznega usklajevanja rastejo hitreje od virov za njihovo financiranje). Za odpravo teh pomanjkljivosti je Vlada RS v septembru sprejela predlog Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstev v Sloveniji. Predlagata se dva osnovna načina usklajevanja in sicer na podlagi rasti cen življenjskih potrebščin in rasti plač ali kombinacije obeh sistemov. Spremembe bodo prispevale k enotnosti postopkov usklajevanja, večji sistemski urejenosti, pravičnosti in vzdržnosti financiranja.

Med konkretne ukrepe na področju spadajo: (i) denarna pomoč za brezposelne osebe, ki so jo podeljevali uradi za delo⁷³, se zaradi svoje narave prenaša na centre za socialno delo, ker se želi doseči racionalizacija odločanja in izplačevanja, saj denarna pomoč ni vezana na prispevke, kot to velja za nadomestilo za brezposelnost in je bolj smotno, da se denarne pomoči urejajo enotno, kot to velja za denarne socialne pomoči po Zakonu o socialnem varstvu; (ii) uvaja se bolj pravičnejša obveznost prejemnikov denarne socialne pomoči, da sprejmejo vsako ponujeno zaposlitev, primerno delo po podjemni pogodbi ali pogodbi o naročilu avtorskega dela, (iii) nadaljuje se uveljavljanje aktivnih ukrepov pred pasivnimi, zato se dopolnjuje sistem subvencioniranja zaposlovanja prejemnikov denarne socialne pomoči, ki se razširja tudi na zaposlitev za določen čas; ter (iv) zato, da se preprečujeta dolgotrajna

⁷⁰ V sedanjih sistemih se pri ugotavljanju upravičenosti do socialnih pravic upoštevajo dohodki na zelo različne načine (bruto, neto, minimalni, zajamčeni idr.), ponekod je opredeljeno različno tudi premoženje. Različno so opredeljeni tudi družinski člani ali člani gospodinjstva, katerih dohodkovno in premoženjsko stanje vpliva na odločitev o pravici. Za odpravo nelogičnosti v sistemu in hkrati tudi njihovo izrabljanje s prilagajanjem podatkov ureditvi, ki je za posameznika pri konkretni pravici najugodnejša, bodo nakazane različnosti poskušale enotno opredeliti pri vseh oziroma večini socialnih pravic.

⁷¹ Cene življenjskih potrebščin, zajamčene plače, čiste plače, povprečne čiste plače na zaposlenega v Sloveniji, izhodiščne plače v negospodarstvu, plače v gospodarstvu, priporočljive cene, razpoložljiva sredstva v proračunu države, nosilca socialnega zavarovanja ali lokalne skupnosti.

⁷² Socialni prejemki ali nadomestila za čas odsotnosti z dela so lahko večja od prejemkov v času dela, nekateri usklajevalni mehanizmi so tako stari, da se jih celo ne izračunavajo več, npr. zajamčena plača.

⁷³ Na podlagi Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti.

brezposelnost in nastajanje pasivnosti brezposelnih oseb, se uvaja tudi obveznost brezposelnih oseb, da po šestih mesecih brezposelnosti sprejmejo tudi zaposlitev, za katero se zahteva tudi za dve stopnji nižja izobrazba od tiste, ki jo ima brezposelna oseba, ter subvencionira zaposlovanje dolgotrajno brezposelnih oseb (delodajalec, ki zaposli tako osebo, bo lahko od države dobil subvencijo v višini 1,5 mio SIT (6.259 EUR)).

3/ *priprava novega zakona o socialnem varstvu*

V začetku leta 2006 je bil sprejet Nacionalni program socialnega varstva 2006–2010, ki med drugim daje podlago za ukrepe za zmanjšanje neaktivnosti in ustvarjanje možnosti za aktivnost. Predvideva se, da bi ugotavljanje aktivnosti in pripravljenosti za delo v celoti prenesli na urade, ki so v našem sistemu temu namenjeni, torej na urade za delo, denarno socialno pomoč pa namenili le osebam, ki so ali delovno nesposobne ali ne morejo najti nobenega dela ali pa sicer delajo, vendar so njihovi dohodki prenizki za preživetje ali resnično nimajo nobene možnosti, da bi preživeli s svojim delom.

V septembru 2006 so bile sprejete spremembe in dopolnitve Zakona o socialnem varstvu, ki v poglavju o denarnih socialnih pomočeh uvaja uvedbo standardnega znižanja denarne socialne pomoči⁷⁴, uvedbo dolžnosti prejemnikov pomoči sprejeti vsako zaposlitev ter obveznost izvajanja take zaposlitve zato, da prejemniki denarne socialne pomoči ohranjajo delovne navade in stike z okoljem, pridobivajo delovne izkušnje, izboljšujejo socialno vključenost v družbi in z delovno aktivnostjo prispevajo k splošni družbeni koristi. Morebitna neupravičena odklonitev ponujene zaposlitve ali dela bo imela za posledico ukinitve⁷⁵ denarnih socialnih pomoči za šest mesecev.

V pripravi je sistemski Zakon o dolgotrajni oskrbi in zavarovanju za dolgotrajno oskrbo, ki bo celovito urejal dejavnost dolgotrajne oskrbe in zagotovil stabilne finančne vire z uvedbo sistema obveznega socialnega (in prostovoljnega) zavarovanja. Financiranje storitev bo temeljilo na solidarnosti in vzajemnosti in bo omogočilo pravičnost in dostopnost do storitev in prejemkov dolgotrajne oskrbe.

III.D.1.2.4 *Enake možnosti spolov*

Prednostni ukrepi (smernica št. 18):

- 1/ izvajanje programov za pospeševanje poklicnega napredovanja žensk,
- 2/ spodbujanje izobraževanja in zaposlovanja žensk in moških na področjih, na katerih so manjšinsko zastopani (nestandardni poklici),
- 3/ visoka zastopanost žensk v programih APZ in posebni programi za spodbujanje zaposlovanja žensk.

Analize trga dela kažejo, da kljub sprejetim zakonskim določitvam in institucionalnim ureditvam še vedno obstaja horizontalna in vertikalna segregacija zaradi spola na trgu delovne sile. V Sloveniji se razlika med plačami žensk in moških postopoma znižuje, razmerje pa je znašalo 93,1 % v letu 2003, kar uvršča Slovenijo med države EU z najmanjšimi razlikami.

1/ *izvajanje programov za pospeševanje poklicnega napredovanja žensk*

Slovenija je v letu 2005 sprejela Resolucijo o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005–2013, katere namen je izboljšanje položaja žensk. Resolucija je bila pripravljena na podlagi celovite analize stanja, ki jo je pripravil Urad za enake možnosti. Za izvedbo tega nacionalnega programa je bil sprejet Periodični načrt za izvajanje Resolucije o

⁷⁴ Standardno znižanje denarne socialne pomoči, ko ima prejemnik prijavljeno stalno prebivališče na istem naslovu oziroma dejansko biva z osebami, ki niso družinski člani po tem zakonu in imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje.

⁷⁵ Prejemniki denarne socialne pomoči so namreč materialno najbolj ogrožene osebe, zato je nujno, da aktivno rešujejo svoj položaj.

nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, za obdobje 2006–2007, s katerim se za dveletno obdobje določajo prednostne naloge⁷⁶ in aktivnosti za uresničevanje ciljev na posameznih področjih nacionalnega programa. Periodični načrt natančneje opredeljuje potrebna sredstva za izvedbo nalog in aktivnosti, časovne roke ter način njihove izvedbe.

Dolgoročna strategija integracije načela enakosti spolov bo potekala v okviru horizontalne prednostne naloge Enake možnosti spolov⁷⁷ s pomočjo strukturnih skladov. Ustvarjanje in zagotavljanje enakih možnosti bo potekalo z različnimi ukrepi za odstranjevanje ovir, ki ženskam in moškim preprečujejo enakovredno sodelovanje v javnem in zasebnem življenju. Končni cilj ukrepanja politike enakih možnosti je enakost spolov, kar pomeni enako prepoznavnost, moč in udeležbo žensk in moških na vseh področjih javnega in zasebnega življenja. Cilji enakih možnosti spolov so opredeljeni tudi v dokumentih Državnega razvojnega programa 2007–2013, treba pa jih je vključiti v vse faze načrtovanja in ukrepanja: programiranje, izvajanje, spremljanje ter vrednotenje ob upoštevanju pristopa integracija načela enakosti spolov.

2/ spodbujanje izobraževanja in zaposlovanja žensk in moških na področjih, na katerih so manjšinsko zastopani (nestandardni poklici)

Večja pozornost je v namenjena preprečevanju vertikalne in horizontalne segregacije, ki temelji na spolu (moški zasedajo hierarhično višje položaje kot ženske, ločevanje na t.i. moške in ženske poklice) ter zmanjševanju in odpravi razlik v plačah med spoloma za enako opravljeno delo, ki so še vedno prisotne. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je v skladu z evropsko strategijo zaposlovanja razvilo sistem kazalnikov trga dela, ki se spremljajo po spolu, s katerimi bo mogoče spremljati razlike med ženskami in moškimi na trgu dela ter načrtovati prihodnje ukrepe za zagotavljanje enakih možnosti spolov. Osnovno merilo, glede na katerega se spremlja in meri uspešnost in učinkovitost ukrepov je uravnotežena zastopanost žensk in moških na vseh področjih družbenega življenja. Pravkar sprejeti Zakon o zavarovanju za primer brezposelnosti omogoča povračilo prispevkov delodajalcev ob zaposlitvi brezposelne osebe, ki nadomešča ženske na porodniškem dopustu. Spodbujanje izobraževanja in zaposlovanja žensk in moških na področjih, na katerih so manjšinsko zastopani (nestandardni poklici), je opredeljeno kot ukrep tudi v okviru Operativnega programa za razvoj človeških virov za obdobje 2007–2013, vključno z ustreznimi kazalniki spremljanja stanja.

3/ visoka zastopanost žensk v programih APZ in posebni programi za spodbujanje zaposlovanja žensk

Enake možnosti obeh spolov se skušajo zagotoviti skozi programe APZ s 50-odstotno udeleženo žensk v vseh aktivnostih, kar je v skladu s cilji ukrepa Pospeševanje socialnega vključevanja⁷⁸ v okviru Enotnega programskega dokumenta, ter s posebnimi programi za posebne ciljne skupine žensk.

V preteklem letu se je uresničeval projekt Pomoč pri zaposlovanju dolgotrajno brezposelnih žensk, ki je opredeljen kot največji odobreni projekt v okviru ukrepa. Namen projekta je s

⁷⁶ Prednostne naloge so: (i) analiziranje in raziskovanje pojavnosti razlikovanja zaradi spola pri zaposlovanju in delu ter ozaveščanje o mehanizmih njenega preprečevanja; (ii) izvajanje posebnih programov za spodbujanje zaposlovanja in delovne aktivnosti žensk v okviru aktivne politike zaposlovanja; (iii) izvajanje in podpora posebnim programom, ki spodbujajo samozaposlovanje žensk in žensko podjetništvo; (iv) spodbujanje žensk in moških za izobraževanje in zaposlovanje na tistih področjih na katerih so ženske oziroma moški manjšinsko zastopani; (v) obveščanje in ozaveščanje delodajalk ter strokovne in širše javnosti o spolnem in drugem nadlegovanju na delovnem mestu ter mogočih postopkih nadlegovanja.

⁷⁷ Izvedbene prvine, ki se bodo izvajale postopoma so: (i) vzpostavitev delovne skupine kontaktnih oseb, (ii) obveščanje/informiranje/osveščanje ciljnih javnosti; (iii) usposabljanje končnih upravičencev, izvajalcev, zaposlenih na ključnih institucijah idr.; ter (iv) izdelava uporabnikom prijaznih vodil in orodij.

⁷⁸ V okviru ukrepa pospeševanje socialnega vključevanja je bilo od začetka programskega obdobja do konca leta 2005 odobrenih sedem projektov, od tega pet v letu 2005. Zaradi spodbujanja enakosti spolova se ukrep zavezuje k zagotavljanju 50-odstotni deleža žensk v celotnem obsegu prejemnikov pomoči.

sofinanciranjem zaposlitev dolgotrajno brezposelnih žensk, ki so že več kot dve leti prijavljene v evidenci brezposelnih oseb na Zavodu RS za zaposlovanje oziroma so skupaj z vključenostjo v lokalne zaposlitvene programe - javna dela brez redne zaposlitve več kot dve leti, preprečevati njihovo socialno izključenost ter spodbujati njihovo ponovno delovno vključenost.

Projekt je usmerjen na zaposlovanje pri neprofitnih delodajalcih, ki v večini primerov niso sposobni v celoti sami financirati novih zaposlitev, da bi zadovoljile povpraševanje po socialnih in drugih nepridobitnih (javnih) storitvah, ki jih na trgu ni moč dobiti in so značilne za t. i. socialna podjetja ter nevladne in neprofitne organizacije. Obseg in vrsta povpraševanja na tem področju torej daje možnosti za ustvarjanje novih delovnih mest in zaposlovanje predvsem brezposelnih žensk glede na naravo dela na tem področju.

III.D.1.2.5 Usklajenost med poklicnim in zasebnim življenjem

Prednostni ukrepi (smernica št. 18):

- 1/ uvedba zaposlenim prijaznega delovnega časa in njegova razporeditev,
- 2/ povečevanje fleksibilnih oblik zaposlovanja,
- 3/ uvajanje novih programov in storitev za skrb otrok in starejših odvisnih oseb.

Sedanji Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih omogoča usklajenost med poklicnim in zasebnim življenjem, novost v sedanji zakonodaji pa je možnost, da je eden od staršev, ki neguje in varuje dva otroka upravičen do krajšega delovnega časa zaradi starševstva oziroma plačila prispevkov do sorazmernega dela minimalne plače do dopolnjenega šestega leta starosti mlajšega otroka.

1/ uvedba zaposlenim prijaznega delovnega časa in njegova razporeditev

Zakonodajna novost na tem področju je, da je eden od staršev upravičen do plačila prispevkov za socialno varnost, če zapusti trg dela, pri tem pa varuje štiri ali več otrok. Do te vrste pravice je upravičen do dopolnjenega 10. leta najmlajšega otroka, prav tako je mogoče po dogovoru med starši dopust uporabljati za nego in varstvo otroka obeh staršev.

Izvirna pravica očeta je očetovski dopust – 15 dni, ki ga lahko oče uporablja do dopolnjenega šestega meseca otrokove starosti (očetovski dopust s pripadajočim nadomestilom) oziroma do tretjega leta otrokove starosti – 75 dni (očetovski dopust s plačanimi prispevki).⁷⁹

V letu 2006 tečejo tudi dodatne aktivnosti v skladu z ukrepi za usklajenost med poklicnim in zasebnim življenjem in sicer podelitev znaka družini prijazno podjetje. Skladno s časovnim načrtom se bo prvim podjetjem podelilo omenjeni znak ob mednarodnem dnevu družine v letu 2007. Namen projekta je pri delodajalcih z veliko izbiro meril in orodij vzpostaviti najboljše možnosti za zaposlene, da čim bolj usklajujejo vsakodnevne poklicne in družinske obveznosti.

2/ povečevanje fleksibilnih oblik zaposlovanja

V okviru Zakona o starševskem varstvu se nadaljuje izvajanje uveljavljenih pravic. K večji fleksibilnosti zaposlovanja prispevajo nekatere nove pravice, ki so bile uveljavljene ob sprejetju zakona maja 2006.

3/ uvajanje novih programov in storitev za skrb otrok in starejših odvisnih oseb

V okviru programov in storitev za skrb otrok (pred)šolske ustanove izvajajo in izboljšujejo načrtane ukrepe v smeri višje kakovosti storitev ter pomagajo staršem pri celoviti skrbi za otroke, izboljšanja kakovosti življenja družin in otrok ter ustvarjanja možnosti za otrokov

⁷⁹ Kot prožni parameter je možnost uveljavljanja navedenih pravic strnjeno ali po dnevih.

celostni razvoj. Glede varstva starejših pa je bila septembra 2006 sprejeta Strategija varstva starejših in kakovostnega staranja prebivalstva.

III.D.1.3 Zagotavljanje vključujočih trgov dela

III.D.1.3.1 Aktivni in zaščitni ukrepi za nezaposlene in neaktivne ter ustvarjanje novih delovnih mest

Prednostni ukrepi (smernica št. 19):

- 1/ posebni programi za težje zaposljive skupine oseb in intenzivnejše delo z njimi,
- 2/ vlaganje v usposabljanje nižje kvalificiranih delavcev,
- 3/ uvedba in izvajanje programov zaposlitev v nepridobitnem sektorju.

Aktivni in zaščitni ukrepi za nezaposlene in neaktivne ter ustvarjanje novih delovnih mest so osrednji del zaposlovalne politike. Predvsem težje zaposljive brezposelne osebe⁸⁰ so prednostna ciljna skupina brezposelnih oseb, ki se vključujejo v ukrepe aktivne politike zaposlovanja.

1/ posebni programi za težje zaposljive skupine oseb in intenzivnejše delo z njimi

Težje zaposljive osebe se v okviru programa ukrepov aktivne politike zaposlovanja vključujejo v aktivnosti splošnega svetovanja in obveščanja, poklicne usmeritve in pomoči pri zaposlitvi zaradi povečanja intenzivnosti pomoči posamezniku pri iskanju zaposlitve. V okviru ukrepa neposrednega ustvarjanja novih delovnih mest se izvajajo tudi javna dela, ki so namenjena socialni in delovni vključenosti najtežje zaposljivih oseb. V letu 2005 je bilo v programe javnih del vključenih 5.368 oseb, ki jim je na trgu dela najtežje zagotoviti redno zaposlitev.

Aktivnosti za zaposlovanje težje zaposljivih oseb bodo tudi v prihodnje usmerjene v: (i) izboljšanje zaposlitvenih možnosti, predvsem oseb, starejših od 55 let; oseb, pri katerih je ugotovljen upad delovnih sposobnosti, invalidov, mladih in tistih, pri katerih je ugotovljena zaposlitvena oviranost ali so brez izobrazbe, kvalifikacije ali delovnih izkušenj; (ii) usposabljanja in izobraževanja brezposelnih oseb brez ustrezne izobrazbe oziroma s suficitarnim poklicem zaradi ustrezne prekvalifikacije (iii) prednostno vključevanje težje zaposljivih oseb, predvsem mladih s suficitarnimi poklici in starejših od 55 let, s suficitarnimi poklici ali zdravstvenimi ovirami ter invalidov, zlasti delovnih invalidov v zaposlitvene programe socialnega podjetništva.

2/ vlaganje v usposabljanje nižje kvalificiranih delavcev

Cilj Zavoda RS za zaposlovanje za leto 2006 je znižati delež brezposelnih oseb brez strokovne izobrazbe na s 40,0 % na 37 %. V juniju 2006 je delež znašal 39,1 %.

Za prilagajanje delovne sile aktualnim potrebam na trgu dela so aktivnosti usmerjene v usposabljanje in izobraževanje brezposelnih in zaposlenih, pri čemer se posebej spodbuja vključevanje v programe izobraževanja oziroma usposabljanja za deficitarne poklice. Osebe se vključujejo v preventivne programe poklicne usmeritve zaradi odpravljanja strukturnih neskladij na trgu dela ter preprečevanja (dolgotrajne) brezposelnosti.

V ta namen se izvajajo programi: (i) preventivne poklicne orientacije; (ii) motiviranja oseb za aktivno vključevanje v usposabljanje za deficitarne poklice ter (iii) usposabljanja in izobraževanja za zaposlene z nižjimi stopnjami izobrazbe in za zaposlene, ki so v postopku izgubljanja zaposlitve za preprečevanje prehoda v odprto (dolgotrajne) brezposelnost, npr. shema menjava službe (job rotation).

⁸⁰ Opređeljene v Pravilniku o izvajanju aktivne politike zaposlovanja.

3/ *Uvedba in izvajanje programov zaposlitev v nepridobitnem sektorju*

Uvedba in izvajanje programov zaposlitev v nepridobitnem sektorju predstavlja nadaljnjo aktivnost za zagotavljanje cilja polne zaposlenosti. V tem kontekstu se izvajajo programi: (i) sofinanciranja zaposlitev pri delodajalcih iz nepridobitnega sektorja zaradi povišanja stopnje zaposlenosti, razvoj novih storitev in oblik dela ter povečanja razširjenosti mreže nepridobitnih storitev (urejanja okolja in ekologije, kulture, izobraževanja, socialnega varstva ter drugih javnih storitev nepridobitne narave); (ii) programi za pospeševanje zaposlovanja starejših, dolgotrajno brezposelnih žensk in posebej ranljivih ciljnih skupin brezposelnih oseb (invalidi, Romi, manjšine, priseljence) ter programi (iii) za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva (t. i. tretji sektor in za ranljive skupine) in novih storitev in oblik dela na področju nepridobitnih socialnih storitev.

III.D.1.3.2 Diskriminacija na trgu dela

Prednostni ukrepi (smernica št. 19):

- 1/ izvajanje Resolucije o NAP za enake možnosti žensk in moških,
- 2/ dosledno izvajanje inšpekcijskih nadzorov glede razlikovanja,
- 3/ izvajanje akcij ozaveščanja za boj proti razlikovanju na trgu dela (predvsem v letu 2007 – evropsko leto enakih možnosti za vse).

Slabši položaj na trgu dela imajo ženske, invalidi, Romi, priseljenci, nekdanji zaporniki, zdravljeni odvisniki in druge ranljive skupine. Razlike med spoloma obstajajo tudi v stopnji zaposlenosti žensk (predvsem kritična je kategorija mladih (tudi visoko izobraženih) žensk, v rodnem obdobju) in v plačah med spoloma za enako opravljeno delo.

Cilji⁸¹ enakih možnosti so opredeljeni v Državnem razvojnem programu 2007–2013. Prednostna naloga zagotavljanja enakih možnosti bo uresničena tako z vidika horizontalnega ukrepanja pri vseh predvidenih aktivnostih, kakor tudi z oblikovanjem in izvajanjem posebnih programov v ta namen.⁸² Pripravljena je bila zgibanka na temo enakih možnosti zaposlovanja, ki je namenjena obveščanju ciljnih javnosti pri izvajanju horizontalne prednostne naloge Enake možnosti v strukturnih skladih.

1/ *izvajanje Resolucije o NAP za enake možnosti žensk in moških*

V aprilu 2006 je bil sprejet Periodični načrt za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, ki za obdobje 2006–2007 opredeljuje potrebna sredstva za izvedbo nalog in aktivnosti, časovne roke ter način izvedbe posameznih aktivnosti. (glej tudi III.D.1.2.4 Enake možnosti spolov, ukrep 1, str. 50)

V okviru Operativnega programa razvoja človeških virov 2007–2013⁸³ se bodo izvedli posebni programi za odpravo razlikovanja na trgu dela in pri zaposlovanju ter izobraževanju in usposabljanju, pozornost pa bo med drugim usmerjena tudi k zagotavljanju možnosti ustreznega usklajevanja poklicnega in družinskega življenja. V Evropskem skladu za regionalni razvoj pa bo pozornost namenjena zagotavljanju dostopa (predvsem invalidov in drugih funkcionalno oviranih oseb) do grajenega okolja, informacij in komunikacij. Za invalide sta poleg individualnega pristopa potrebna tudi družbena aktivnost in odgovornost, da se vzpostavi ustrezne možnosti za enakovrednost v družbi. Socialno vključevanje invalidov je tudi celoviti del splošnega načrtovanja, izvajanja, spremljanja in vrednotenja v okviru strukturnih skladov.

⁸¹ Končni cilj ukrepanja politike enakih možnosti je enakost vseh ter pomeni enako dostopnost, prepoznavnost, moč in udeležbo na vseh področjih javnega in zasebnega življenja.

⁸² Predstavitvene akcije osveščanja, razvoj novih projektov za zagotavljanje enakih možnosti, zagotavljanje enakih možnosti na trgu dela in preprečevanje socialne izključenosti itd.

⁸³ Programe bo izvajal Zavod RS za zaposlovanje.

Ustvarjanje in zagotavljanje enakih možnosti vseh bo potekalo z različnimi ukrepi za odstranjevanje ovir, ki preprečujejo enakovredno sodelovanje v javnem in zasebnem življenju. V skladu z resolucijo je bila že dosežena sprememba volilne zakonodaje, ki povečuje kvote za udeležbo žensk na lokalnih volitvah.

2/ dosledno izvajanje inšpekcijskih nadzorov glede razlikovanja

V okviru predvidenih aktivnosti Inšpektorata RS za delo⁸⁴ v letu 2006, je Inšpektorat v avgustu 2006 začel poostreno nadzirati sklepanje pogodb o zaposlitvi za določen čas, še posebej tistih, ki jih delodajalci sklenejo z delavkami in delavci, ki uživajo posebno pravno varstvo z vidika starševstva (nosečnice, matere z otroki do treh let). S tem inšpektorat posveča posebno pozornost razlikovanju na podlagi spola in starševstva kakor tudi diskriminaciji na podlagi starosti.

3/ izvajanje akcij ozaveščanja za boj proti razlikovanju na trgu dela

V letu 2006 je teče predstavitvena akcija »Očka, aktiviraj se!«, ki spodbuja aktivnejšo vlogo moških v družinskem življenju ter odpravljanje stereotipov in kulturnih ovir, ki opredeljujejo vlogo žensk in moških v družinskem življenju in širše v družbi.

III.D.1.3.3 Položaj invalidov na trgu dela

Prednostni ukrepi (smernica št. 19):

- 1/ povečanje zaposlitvenih možnosti z izvajanjem novega Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov,
- 2/ redno spremljanje zaposlovanja invalidov po dejavnostih in delodajalcih,
- 3/ uvedba kvotnega sistema.

Položaj invalidov na trgu dela v Sloveniji je manj ugoden od položaja drugega prebivalstva. Po oceni⁸⁵ je bilo konec leta 2005 v Sloveniji delež invalidov 8,1 % celotnega prebivalstva, delež v delovno aktivnem prebivalstvu pa 6,6 %.⁸⁶ Brezposelnih invalidov v evidenci brezposelnih oseb Zavoda RS za zaposlovanje je 17 % invalidov na trgu dela, v evidenci brezposelnih oseb po drugih zakonih pa 98,1 % delovnih invalidov.

Zaposlovanje invalidov se je v Sloveniji v zadnjih letih urejalo predvsem s programi aktivne politike zaposlovanja ter z zaposlovanjem invalidov v socialni ekonomiji (socialno podjetništvo), ki jo v Sloveniji predstavljajo invalidska podjetja. V letu 2005 so se uresničevali poskusni projekti zaposlitveni centri, z začetkom leta 2006 pa so se začeli ustanavljati zaposlitveni centri, v katerih se bodo zaposlovali najtežji invalidi, ki so do zdaj ostajali zunaj sistema zaposlovanja zaradi najtežjih prizadetosti in se vključevali v programe aktivne politike zaposlovanja. V letu 2006 deluje šest zaposlitvenih centrov, trije pa so v postopku ustanavljanja. Podporno zaposlovanje uvaja model integriranega zaposlovanja.

1/ povečanje zaposlitvenih možnosti z izvajanjem novega Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov

Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji, ki je začel veljati julija 2004, sicer prinaša nove oblike zaposlovanja invalidov. Podzakonski akti so bili sprejeti konec leta 2005, tako da se pozitivni učinki, s katerimi se bodo povečale zaposlitvene možnosti invalidov, pričakujejo v prihodnjih

⁸⁴ Inšpektorat Republike Slovenije za delo opravlja inšpekcijski nadzor nad izvajanjem zakonov in drugih predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov, ki urejajo delovna razmerja, plače in druge prejemke iz delovnega razmerja, zaposlovanje delavcev doma in v tujini, sodelovanje delavcev pri upravljanju, stavke ter varnost in zdravje pri delu ter nadzorstvo nad izvajanjem zakonov in predpisov, ki to izrecno določajo.

⁸⁵ Ocena na podlagi podatkov o prejemnikih invalidskih pokojnin, prejemnikov sredstev za invalidnost pred 18. letom starosti ter invalidih, ki so prisotni na trgu dela.

⁸⁶ Od vseh invalidov na trgu dela je bilo 29.418 (54,8 %) zaposlenih (22.864 zaposlenih v običajnih delovnih okoljih, 6.554 zaposlenih v invalidskih podjetjih)

letih. Zaposlitvena rehabilitacija invalidov s sistemom koncesij za opravljanje javne službe v okviru mreže izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije se je začela izvajati marca 2006. V sistem zaposlitvene rehabilitacije se imajo možnost vključiti prav vsi invalidi na temelju zakonske pravice.

2/ redno spremljanje zaposlovanja invalidov po dejavnostih in delodajalcih, in 3/ uvedba kvotnega sistema

Kvotni sistem zaposlovanja invalidov je začel v letu 2006 in uvaja redno spremljanje zaposlenih invalidov po dejavnostih in delodajalcih in na tem temelječih spodbudah/finančnih obremenitvah za delodajalce. Priprave delodajalcev na uvedbo Uredbe o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov⁸⁷ so se začele že v letu 2005, zato so se že v letu 2005 pokazali pozitivni učinki, in sicer v večjem interesu delodajalcev do zaposlitve invalidov oziroma tudi do ohranjanja delovnih mest za invalide (v letu 2005 se je zaposlilo za 12,8 % več brezposelnih invalidov kot v letu 2004, v prvi polovici leta 2006 pa kar 38 % invalidov več glede na predhodno leto).

Ustanovljen je bil tudi sklad za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov⁸⁸ zaradi spodbujanja razvoja zaposlovanja invalidov, ki pridobiva namenska denarna sredstva iz plačil delodajalcev zaradi neizpolnjevanja predpisane kvote, sredstev Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, namenjenih pospeševanju zaposlovanja nezaposlenih delovnih invalidov, namenskih prihodkov proračuna RS iz plačanih glob za storjene prekrške in odvzeto premoženjsko korist po tem zakonu, in sredstev proračuna RS, namenjenih subvencioniranju plač invalidov in donacij .

III.D.1.3.4 Položaj Romov v Sloveniji

Prednostni ukrep (smernica št. 19):

1/ priprava posebnega zakona o romski skupnosti.

1/ priprava posebnega zakona o romski skupnosti

V medresorskem usklajevanju je osnutek Zakona o romski skupnosti v Sloveniji. Romski skupnosti v Sloveniji kot posebni etnični skupnosti zagotavlja zakon posebno varstvo, ki je v pravni teoriji znano kot t. i. "pozitivna diskriminacija". Zakon med drugim tudi ureja zaposlovanje Romov.

III.D.1.4 Ugotavljanje potreb na trgu dela

III.D.1.4.1 Posredovanje na trgu dela, delovanje in posodabljanje ZRSZ in agencije

Prednostni ukrepi (smernica št. 20):

- 1/ posodabljanje Zavoda za zaposlovanje RS,
- 2/ usposabljanje in spodbujanje svetovalcev za zaposlovanje za uspešno delo,
- 3/ spodbujanje agencij za posredovanje in zagotavljanje delavcev kot prvine prilagodljivosti na trgu dela.

Zavod RS za zaposlovanje je nosilna izvajalska ustanova politike zaposlovanja v Sloveniji. Opravlja različne javne naloge, med katerimi je posredovanje zaposlitev, vključno z

⁸⁷ Uredba o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov je začela veljati 1. januarja 2006.

⁸⁸ Za enakopravnejše vključevanje invalidov v zaposlitev sklad priznava finančne spodbude: subvencije plač invalidom, plačilo stroškov prilagoditve delovnih mest in sredstev za delo invalidov, plačilo stroškov storitev v podpornem zaposlovanju, oprostitev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaposlenih invalidov, nagrade za preseganje kvote, letne nagrade delodajalcem za dobro prakso na področju zaposlovanja invalidov in druge spodbude pri zaposlovanju invalidov in ohranjanju delovnih mest za invalide ter druge razvojne vzpodbude.

evidentiranjem brezposelnih oseb ter njihovo obveščanje in zaposlitveno oziroma karierno svetovanje.

V okviru dejavnosti posredovanja zaposlitev Zavod RS za zaposlovanje tudi zagotavlja in izpopolnjuje preglednost informacij o prostih delovnih mestih z njihovim vključevanjem v širše storitve za podporo iskanja dela, ki so na voljo na njegovi spletni strani. S tem in z zagotavljanjem podatkov o prostih delovnih mest v okviru spletnega portala EURES⁸⁹ prispeva k večji preglednosti trga dela in s tem k zniževanju frikcijske brezposelnosti. Dnevno zagotavlja objavo podatkov od 1.000 do 1.500 prostih delovnih mest, tedensko pošlje več kot 8.000 elektronskih obvestil z informacijami o prostih delovnih mestih iskalcem zaposlitve, ki so naročniki te storitve, hkrati pa omogoča interaktivno povezovanje med delodajalci in iskanci zaposlitve, ki so vpisani v zbirko iskalcev.

1/ posodobljanje Zavoda za zaposlovanje RS

Pri posodobljanju je Zavod RS za zaposlovanje aprila 2005 pričel zagotavljati dodatne elektronske storitve⁹⁰ za brezposelne osebe, delodajalce ter za izvajalce programov zaposlovanja. Posodobitev predvideva tudi uporabo drugih elektronskih storitev za učinkovitejšo posredovanje pri zaposlitvah (npr. uporaba SMS).

Zavod RS za zaposlovanje zagotavlja individualno in skupinsko obravnavo (obveščanje, svetovanje) brezposelnih zaradi čim hitrejše neposredne vključitve v zaposlitev oziroma dvig zaposlitvenih možnosti s pomočjo programov zaposlovanja. Pomemben pripomoček, ki hkrati omogoča spremljanje aktivnosti brezposelne osebe, je zaposlitveni načrt⁹¹. Zaradi izboljšanja sodelovanja z delodajalci in pomoči pri zadovoljevanju njihovih potreb je bilo v letu 2005 opravljenih 1.376 obiskov pri delodajalcih, za leto 2006 je načrtovanih 2000 obiskov. V letu 2006 je zavod v sodelovanju z delodajalskimi združenji in posameznimi delodajalci posebne aktivnosti usmeril k odpravljanju primanjkljaja voznikov, gradbenikov in kovinarjev (predstavitev poklicev v medijih, srečanja delodajalcev in brezposelnih, vključevanje brezposelnih v usposabljanje). V okviru sistema EURES je bilo iz drugih članic EU k slovenskim delodajalcem neposredno napoteni 951 delavcev, hkrati pa je bilo opravljenih 6.500 informiranj in svetovanj v zvezi s prostim pretokom delavcev. K odpravi tekočih primanjkljajev na trgu dela pa se zavod vključuje tudi z izdajo delovnih dovoljenj in vključevanjem brezposelnih v ukrepe aktivne politike zaposlovanja.

Zavod RS za zaposlovanje je v letu 2006 pospešil prizadevanja za posodobitev tudi s sprejetjem razvojnega dokumenta s ključnimi področji in smermi posodobljanja dejavnosti zavoda. Programska področja in cilji za leto 2006 so: (i) sprejem prenovljene doktrine dela z brezposelnimi, ki je usmerjena v uvajanje sodobnih strokovnih pristopov za čim hitrejšo prepoznavanje in odpravljanje zaposlitvenih ovir brezposelnih oseb ter usposabljanje svetovalcev za njeno izvajanje; (ii) sprejetje nove doktrine dela z delodajalci, ki uvaja nove oblike učinkovitejšega sodelovanja in dogovarjanja z delodajalci pri odpravljanju primanjkljajev delavcev, razreševanju presežnih delavcev in načrtovanju vsebine programov zaposlovanja; (iii) posodobitev in uvajanje novih storitev v posredovanju zaposlitev ob uporabi novih tehnologij; (iv) razvoj in zagotovitev možnosti za uvedbo novega programa za podporo programom zaposlovanja (PZ-net); (v) pripravo predloga posodobitve in sprememb organizacije dela s ciljem povečevanja učinkovitosti in racionalizacije dela ter sproščanja

⁸⁹ Mreža javnih zavodov za zaposlovanje EURES, ki zagotavlja storitve v okviru prostega pretoka delavcev in zagotavlja uresničevanje načela prednostnega zaposlovanja državljanov EU pred zaposlovanjem državljanov iz t. i. tretjih držav.

⁹⁰ Za brezposelne osebe (naročanje potrdir iz evidenc zavoda), za delodajalce (posredovanje potreb po delavcih, posredovanje zakonsko predpisanih podatkov o avtorskih delih, letni načrti zaposlovanja, razpisi kadrovskih štipendij), za izvajalce programov zaposlovanja (izmenjava podatkov z izvajalci javnih del, izmenjava podatkov z vključenimi v program Izobraževanje in usposabljanje delavcev).

⁹¹ Izdelavo in sklenitev zaposlitvenega načrta zagotavlja zavod več kot 90 % novoprijavljenih v dveh mesecih od dneva prijave v evidenco brezposelnih, vsi novoprijavljeni pa so vključeni v posebne informacijske-motivacijske seminarje.

kadrovskega osebja za delo s strankami (nižje razmerje svetovalec/brezposelna oseba); (vi) priprava prenove vsebin programov usposabljanja svetovalcev zaposlitve na podlagi kompetenčnega modela in ob upoštevanju izkušenj javnih zavodov za zaposlovanje v EU.

Aktivnosti v okviru procesov prenove in posodobitve zavoda se načrtujejo tudi s pomočjo sredstev iz Evropskega socialnega sklada 2007–2013.

2/ usposabljanje in spodbujanje svetovalcev za zaposlovanje za uspešno delo

Za povečevanje zaposljivosti brezposelnih oseb je Zavod RS za zaposlovanje pridobil certifikat kakovosti ISO za tri območne in centralno službo, ki je bil v prvi polovici leta 2006 znova potrjen.

3/ spodbujanje agencij za posredovanje in zagotavljanje delavcev kot prvine prilagodljivosti na trgu dela

Za dvig učinkovitosti pri posredovanju zaposlitev zavod sodeluje tudi z zasebnimi agencijami za posredovanje zaposlitev, skladno s pogoji in navodili, ki jih je sprejelo pristojno ministrstvo. V letu 2005 je zavod v ta namen sklenil posebne pogodbe s 13 zasebnimi agencijami, v letu 2006 z 21 agencijami.

III.D.1.4.2 Odpravljanje ovir za mobilnost delavcev po Evropi

Prednostni ukrepi (smernica št. 20):

- 1/ priprava programa za odpravljanje primanjkljajev na posameznih poklicnih segmentih s selektivnim priseljevanjem,
- 2/ tekoče spremljanje razmer na trgu dela v Sloveniji in EU in urejanje glede na razmere,
- 3/ spodbujanje vračanja izseljencev strokovnjakov iz tujine.

1/ priprava programa za odpravljanje primanjkljajev na posameznih poklicnih segmentih s selektivnim priseljevanjem, in 2/ tekoče spremljanje razmer na trgu dela v Sloveniji in EU in urejanje glede na razmere

V okviru selektivne ekonomske migracijske politike se je v preteklem letu redno spremljalo stanje oziroma potrebe na slovenskem trgu dela. V sodelovanju s socialnimi partnerji in drugimi interesnimi združenji so bili sprejeti ukrepi, ki odpravljajo administrativne ovire pri zaposlovanju tujcev, državljanov tretjih držav, kar omogoča hitrejši postopek pridobivanja delovnih dovoljenj predvsem v poklicih, ki jih na slovenskem trgu dela primanjkuje. Sprejet je bil poseben pravilnik, s katerim so določeni poklici, ki jih na slovenskem trgu dela primanjkuje in za katere je predvidena zaposlitev brez nadzora trga dela oziroma skrajšan postopek pridobitve delovnega dovoljenja.

V okviru sprejetih sprememb Zakona o zaposlovanju in delu tujcev so bile v skladu z zakonodajo EU sprejete tudi spremembe pri samozaposlovanju tujcev, državljanov tretjih držav. Tujci, državljanji tretjih držav, se v Sloveniji lahko samozaposlijo po 12 mesecih zakonitega prebivanja v Sloveniji.

Maja 2006 se je končalo dveletno prehodno obdobje pri prostem gibanju delavcev. Poleg Irske, Švedske in Velike Britanije, ki so že maja 2004 sprostile dostop na svoje trge dela za slovenske državljane, so maja 2006 to storile še Španija, Portugalska, Grčija, Finska, Islandija in Italija. Vlada RS je po posvetovanju s socialnimi partnerji in analizi stanja na slovenskem trgu dela sprejela sklep o ukinitvi uveljavljanja načela vzajemnosti pri prostem gibanju delavcev, kar pomeni, da je zaposlovanje državljanov EU v Sloveniji prosto.

III.D.1.4.3. Delo na črno⁹²

Prednostni ukrepi (smernica št. 21):

- 1/ vzpostavitev sistema za merjenje obsega dela in zaposlovanja na črno
- 2/ spremljanje aktivnosti in učinkov preprečevanja dela in zaposlovanja na črno
- 3/ poostren nadzor nad delom in zaposlovanjem na črno

Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja, ki velja od leta 2000, opredeljuje delo in zaposlovanje na črno za tista področja dejavnosti, ki jih je mogoče opravljati zakonito in ne posega na tista področja, ki jih ni mogoče zakonito opravljati (na primer tihotapljenje ljudi, piratsko kopiranje programske opreme in nosilcev zapisov, zvodništvo). Največ odkritega dela in zaposlovanja na črno je v gradbeništvu, gostinstvu, trgovini in prevoznih dejavnostih. V teh dejavnostih so usklajene skupne akcije inšpekcijskih organov še posebno učinkovite. Letno v okviru skupnih akcij inšpekcije opravijo najmanj 200 nadzorov, ki jih usklajuje posebna vladna Komisija za določanje, koordiniranje in spremljanje aktivnosti za preprečevanje dela in zaposlovanja na črno. Komisija letno poroča vladi in Ekonomsko-socialnemu svetu o aktivnostih in učinkih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno.

Postopno zmanjševanje obsega dela in zaposlovanja na črno se bo v letih 2006 in 2007 nadaljevalo z ukrepi: (i) preventivno sistemskimi in represivnimi ukrepi v smeri sodelovanja nadzornih organov, ki so odgovorni za nadzor nad delom in zaposlovanjem na črno, (ii) gradnjo sistema merjenja učinkov preprečevanja dela in zaposlovanja na črno, (predvidoma končan do konca julija 2007⁹³); (iii) uporabo instituta prijave premoženja v davčnem nadzoru, kadar gre za neskladje med prijavljenimi dohodki in dejanskim premoženjskim stanjem; (iv) z doseganjem večje finančne discipline in iskanjem drugih oblik spodbudnega obdavčevanja legalnih oblik dela in zaposlovanja; (v) posodobitvijo sistema sankcij odkritega dela in zaposlovanja na črno; ter (vi) ustavitvijo prejemanja socialnih podpor prejemnikom, ki delajo ali so zaposleni na črno.

V juliju 2006 je Vlada RS sprejela predlog dopolnila in spremembe Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, katerega namen je posodobitev sedanjega zakona. Da bi pomembneje vplival na zmanjšanje dela in zaposlovanje na črno je predlagana rešitev, po kateri se za brezposelne osebe, ki so zaposlene na črno, domneva, da zanje obstaja delovno razmerje za nedoločen čas, čeprav delodajalec z njimi ni sklenil pogodbe o zaposlitvi⁹⁴. Glede na dosedanjo prakso se med drugim na novo tudi določajo izjeme, ki se ne štejejo kot zaposlovanje na črno, npr. malo delo⁹⁵.

III.D.2 SPODBUJANJE PRILAGODLJIVOSTI IN MOBILNOSTI NA TRGU DELA

III.D.2.1. Spodbujanje prožnosti, prilagodljivosti in mobilnosti na trgu dela

Prednostni ukrepi (smernica št. 21):

- 1/ spodbujanje prijaznih oblik fleksibilnega trga dela in zaposlitev,

⁹² Poglavje III.D.1.4.3. Delo na črno je bilo vključeno v poročilo po priporočilu Ekonomsko-socialnega sveta ter Evropske komisije.

⁹³ Slovenija bo metodologijo izračunavanja dela na črno izgrajevala v letu 2007.

⁹⁴ Delodajalec bo moral v tem primeru v treh dneh izročiti delavcu pogodbo o zaposlitvi, sicer bo imel možnost zahtevati sodno varstvo. Če delodajalec ne bo izročil pogodbe o zaposlitvi v navedenem roku, so za pravno osebo in podjetnika ter odgovorno osebo pravne osebe predvidene dokaj ostre sankcije.

⁹⁵ Za malo delo se tako šteje delo osebe, ki ni zaposlena s polnim delovnim časom (največ 40 ur na mesec, poleg tega plača v posameznem mesecu ne sme presegati 50 % minimalne plače), ki ne opravlja samostojne dejavnosti in ne prejema pokojnine. Delodajalec je zavezan prijaviti osebo, ki opravlja tako delo, v socialno zavarovanje in od njene plače obračunati in plačati prispevke po zakonu. Za opravljanje takega dela ni potrebna pogodba o zaposlitvi po Zakonu o delovnih razmerjih.

- 2/ nadaljnji prehod pasivnih v aktivne ukrepe na trgu dela, ki bodo zagotovili aktiviranje, zaposlovanje in socialno vključevanje,
- 3/ povečati mobilnost z vlaganjem v najemna stanovanja v regije, v katerih delovne sile primanjkuje,
- 4/ z vseživljenjskim učenjem povečati sposobnosti zaposlenih za dolgotrajno ohranitev zaposlitve in zmanjšanje strukturnih neskladij glede na potrebe dela.

1/ spodbujanje prijaznih oblik fleksibilnega trga dela in zaposlitve

V okviru spodbujanja prijaznih oblik fleksibilnega trga dela in zaposlitve se bo nadaljevalo izvajanje programov za uvajanje: (i) fleksibilnih oblik zaposlitve in dela na domu predvsem pri socialnih storitvah. Razvili in uresničevali pa se bodo še dodatni (ii) projekti za vzpostavitev bolj fleksibilnega trga dela z razvojem in uvedbo različnih shem usposabljanja, vključno sheme menjava službe (job rotation), ob hkratnem zagotavljanju varnosti zaposlitve še posebej z ustvarjanjem delovnih mest v neprofitnem sektorju; (iii) spodbujanje regijske in sektorske mobilnosti.

V letu 2006 potekajo priprave sprememb zakona o delovnih razmerjih. O tem potekajo pogajanja s socialnimi partnerji. Pri tem vlada zagovarja varno fleksibilnost, ki se je v praksi uveljavila že v skandinavskih državah in ga kot model povzema evropska politika zaposlovanja. Tak model naj bi zagotovil večje možnosti delodajalcem pri prilagajanju trga dela in globalizacije, vendar poskrbel tudi za ustrezen dohodek in socialno varnost tistih, ki bi v teh procesih postali brezposelni, in zato da bodo tudi s pomočjo ukrepov aktivne politike zaposlovanja in vseživljenjskega učenja čim prej našli novo delo.

2/ nadaljnji prehod pasivnih v aktivne ukrepe na trgu dela, ki bodo zagotovili aktiviranje, zaposlovanje in socialno vključevanje,

Prejemniki denarnih nadomestil in denarnih pomoči ter denarno socialnih pomoči se spodbujajo k socialni in delovni vključenosti z ukrepom subvencioniranja delodajalcev, ki zaposlijo prejemnika za nedoločen ali določen čas ter z vezavo upravičenosti do pomoči na pripravljenost za opravljanje plačanega dela. Pomeni torej aktivnost, ki pasivni ukrep spreminja v aktivni.

(glej tudi III.D.1.2.3 Posodobitev sistemov socialne zaščite, str. 49)

3/ povečati mobilnost z vlaganjem v najemna stanovanja v regije, v katerih delovne sile primanjkuje

Notranja selitvena mobilnost je v Sloveniji precej nižja kot v EU. Velik delež lastniško zasedenih stanovanj in skromna ponudba zasebnih najemnih in socialnih in neprofitnih stanovanj zavirata mobilnost delovne sile. Število notranjih selitev narašča saj je bilo v letu 2005 je bilo za 6,5 % več notranjih selitev kot leta 2004.

V pripravi je Nacionalna stanovanjska strategija, katere namen je oblikovati celovit ciljev in ukrepov v stanovanjski oskrbi pri ponudi stanovanj in njenem financiranju le-te. V predlogu so med drugim navedeni cilji: (i) povečanje tržne ponudbe zazidljivih zemljišč za stanovanjsko gradnjo in znižanje cen zazidljivih zemljišč ter povečanje tržne ponudbe stanovanj za najem in nakup; (ii) povečanje ponudbe ugodnih stanovanjskih posojih ter razvoj modelov subvencioniranja in davčnih olajšav; (iii) zagotavljanje sredstev javnega sektorja za spodbujanje stanovanjske gradnje in prenove ter financiranje socialnih programov v okviru stanovanjske oskrbe. (glej tudi III.E.1. Boljše gospodarjenje s prostorom in stanovanjska politika, str. 62)

4/ z vseživljenjskim učenjem povečati sposobnosti zaposlenih za dolgotrajno ohranitev zaposlitve in zmanjšanje strukturnih neskladij glede na potrebe dela

Slovenija po kazalniku Eurostat o vseživljenjskem izobraževanju⁹⁶ na tem področju kaže ugodno stanje, saj je delež oseb (25-64 let), ki so vključeni v proces izobraževanje in usposabljanje znašal, 17,8 %, kar je precej višji odstotek od povprečja EU-25 (11 %). Zaradi zmanjševanja izobrazbenega primanjkljaja pri odraslih ter usposabljanja osipnikov poteka izobraževanje za odrasle, predvsem tiste z izobrazbenim primanjkljajem, ki imajo samo osnovno, nižjo ali srednjo poklicno izobrazbo, so nizko funkcionalno ali digitalno pismeni, osipnike in tiste, ki so zgodaj zapustili izobraževanje (starostna skupina 25-64, za brezposelne 15-64 let). Zaradi doseganja večje prilagodljivosti delavcev ter podjetij in drugih organizacij globalizacijskim trendom se izvajajo aktivnosti sofinanciranja usposabljanja in izobraževanja zaposlenih zaradi dviga izobrazbene ravni zaposlenih, pridobivanja ustreznega znanja in spretnosti, še zlasti temeljnih zmožnosti, ki jih morajo zaposleni dopolnjevati, zaradi ohranjanja delovnih mest in preprečevanjem prehoda presežnih delavcev v odprto brezposelnost (prekvalifikacije). (glej tudi III.B.2.1 Spodbujanje razvoja človeških virov in vseživljenjskega učenja, ukrep 2, str. 32)

Kot dodaten ukrep širjenja sistema kakovosti in prilagodljivosti v izobraževanju in usposabljanju je v Državnem razvojnem programu določena posebna prednostna naloga Karierno svetovanje. Namen je predvsem povezava sedanjih služb za karierno svetovanje in njihova izpopolnitev in vključitev v enoten informacijski in svetovalni sistem, ki bo omogočal pridobitev vseh pomembnih informacij na enem mestu in se bo uporabljal za graditev kariere posameznikov skozi vsa življenjska obdobja.

(glej tudi III.D.1.2.2 Aktivno staranje in ukrepi za reševanje problematike zaposlovanja starejših, ukrep 3, str. 48)

III.D.2.2 Zdravje in varnost pri delu

Prednostni ukrepi (smernica št. 21):

- 1/ izvajanje resolucije o nacionalnem programu zdravja pri delu,
- 2/ ozaveščanje delavcev in delodajalcev o pogojih zdravja pri delu in tveganjih,
- 3/ redno spremljanje stanja na področju varstva pri delu.

Slovenija izvaja ukrepe za uresničevanje ciljev zdravja in varnosti pri delu, ki so opredeljeni v resoluciji v skladu s finančnimi možnostmi. Pripravljene so bile praktične smernice za ocenjevanje tveganja pri delu s kemikalijami, organizirane so bile predstavitvene kampanje za varno delo v gradbeništvu in hrupu na delovnih mestih. Ob kampanji so bili izdani priročniki za varno delo, namenjeni delavcem. Vzpostavljen bo informacijski sistema na področju varnosti in zdravja pri delu, ki temelji na metodologijah dogovorjenih in sprejetih v EU. Ta projekt bo končan konec leta 2006.

V letu 2006 bo končan tudi projekt PHARE z naslovom: Čili za delo, ki je namenjen krepitvi zdravja na delovnem mestu in v tem delu pomeni izvajanje ukrepov, predvidenih v Resoluciji.

III.D.2.3 Povečanje privlačnosti dela

Prednostni ukrepi (smernica št. 22):

- 1/ postavitve novih temeljev za dodeljevanje transferjev,
- 2/ postopna odprava davka na izplačane plače,
- 3/ preučitev možnosti za dodatno razbremenjevanje plač.

⁹⁶ Evropska komisija opozarja na metodološko pomanjkljivost indikatorja

V letu 2006 sta bila sprejeta dogovora o rasti plač v zasebnem in javnem sektorju v 2006 in 2007, Vlada RS pa je sprejela predlog zakona o minimalni plači.

(glej tudi III.A.1 Usmeritve in ukrepi na makroekonomskem področju, ukrep 3, str. 7)

1/ postavitev novih temeljev za dodeljevanje transferjev

Spomladi 2006 je bil sprejet Nacionalni program socialnega varstva 2006–2010, ki predvideva ukrepe v smislu povečanja privlačnosti dela, v septembru 2006 pa je bil sprejet tudi Zakon o socialnem varstvu. Temeljna sprememba je motiviranje brezposelnih oseb in prejemnikov socialnih transferjev za aktivno iskanje dela ter sprejemanje tudi občasnih in začasnih zaposlitev (glej tudi III.D.1.2.3 Posodobitev sistemov socialne zaščite, str. 49)

2/ postopna odprava davka na izplačane plače

V okviru povečanja privlačnosti dela je v teku postopna odprava davka na izplačane plače, s čimer se bodo precej znižali stroški dela, dobili pa bomo dodatne razpoložljive vire narodnega gospodarstva namenjene razvoju visoke tehnologije

(glej tudi III.A.1 Usmeritve in ukrepi na makroekonomskem področju, ukrep 2, str. 6)

3/ preučitev možnosti za dodatno razbremenjevanje plač

Dodatno razbremenitev plač bo omogočil predvsem nov zakon o dohodnini, ki zmanjšuje število davčnih razredov s pet na tri, obenem pa se znižujejo tudi stopnje v posameznih davčnih razredih od najnižje 16% do najvišje v višini 41 %. Znižanje progresivnosti vzpostavlja boljše možnosti predvsem za zaposlovanje visoko izobraženih.

(glej tudi III.A.1 Usmeritve in ukrepi na makroekonomskem področju, ukrep 2, str. 6 in III.C.3 Razvojno prestrukturiranje javnih financ, ukrep 3, str. 42)

III.E. PETA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UKREPI ZA DOSEGANJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

III.E.1 BOLJŠE GOSPODARJENJE S PROSTOROM IN STANOVANJSKA POLITIKA

Prednostni ukrepi (smernica št. 13):

1/ povečanje razpoložljivost stavbnih zemljišč za gospodarstvo in stanovanjsko gradnjo,

2/ evidentiranje in tržna aktivacija zazidljivih zemljišč,

3/ doseči ažurnost katastrov in zemljiške knjige.

V letu 2006 je bil pripravljen predlog Zakona o prostorskem načrtovanju, katerega namen je zagotoviti najboljšo racionalizacijo postopkov sprejemanja prostorskih aktov. Vzporedno bodo pri prostorskem načrtovanju prenovljeni prostorski predpisi, ki se nanašajo na arhitekturno dejavnost, status in organiziranost načrtovalske in projektantske stroke ter na kakovost arhitekture v urbanih in ruralnih okoljih v Sloveniji.

Zagotavljanje ustreznih stanovanj je pomembno ne le z vidika stanovanjske politike v ožjem smislu, pač pa tudi širše z vidika ustvarjanja možnosti za izvajanje ciljev družinske in demografske politike države, pomembno pa vpliva tudi na gospodarstvo in mobilnost delovne sile. V letu 2006 so bile zato sprejete spremembe in dopolnitve Zakona o Nacionalni stanovanjski varčevalni shemi in subvencijah mladim družinam za prvo reševanje stanovanjskega vprašanja, ki je dal podlago za subvencijo⁹⁷ kot spodbudo za reševanje prvega stanovanjskega vprašanja z nakupom ali gradnjo stanovanja. Pospešeno bo treba tudi v prihodnjem obdobju graditi neprofitna najemna stanovanja ter cenovno dostopna tržna

⁹⁷ Upravičene so mlade družine, katerih dohodki se gibljejo v okviru zakonskega cenzusa.

stanovanja za mlade družine. Pri tem bo treba zlasti spodbujati gradnjo stanovanj⁹⁸ v okviru javno-zasebnega partnerstva.

1/ *povečanje razpoložljivost stavbnih zemljišč za gospodarstvo in stanovanjsko gradnjo,*
Za zagotavljanje ustreznih zemljišč za gospodarstvo in stanovanjsko gradnjo so v največji meri pristojne lokalne skupnosti. V stanovanjski gradnji je bila zato sprejeta odločitev o dodatnih aktivnostih⁹⁹ države prek Stanovanjskega sklada RS. Sklad bo zato predvidoma dokapitaliziran tudi s stvarnim premoženjem, to je z neaktivnimi zazidljivimi zemljišči v lasti države. (glej tudi III.A.2.2. Povečanje prilivov razvojno spodbudnih domačih in tujih naložb, ukrep 1, str. 10)

2/ *evidentiranje in tržna aktivacija zazidljivih zemljišč,*
V začetku maja 2006 je bil v Državnem zboru sprejet Zakon o evidentiranju nepremičnin na podlagi katerega bodo vzpostavljeni, vodeni in vzdrževani zemljiški kataster, kataster stavb in register nepremičnin. Novo evidenco registra nepremičnin bo vzpostavila Geodetska uprava RS. Register nepremičnin je javna evidenca o vseh nepremičninah, ki v evidenčnem smislu vzpostavlja nepremičnino ter zagotavlja uporabo podatkov o nepremičninah za namene prostorskega razvoja, davčne politike in izvajanja statističnih opazovanj.

Z vzpostavitvijo registra nepremičnin bodo kot del registra evidentirana tudi zazidljiva zemljišča. V register se bodo med drugim vnašali podatki o dejanski rabi nepremičnine ter vrednosti in uporabnosti zemljišča. S celovitimi ukrepi več politik, stanovanjske, davčne in politike prostorskega razvoja, bo mogoče začeti tudi aktivacijo zazidljivih zemljišč oziroma parcel.

3/ *doseči ažurnost katastrov in zemljiške knjige.*
Vzpostavitev registra nepremičnin je prvi pogoj za postopno usklajevanje podatkov in združitev različnih dosedanjih evidenc v vsebinskem in organizacijskem smislu. Na podlagi maja sprejetega Zakona o evidentiranju nepremičnin se naj bi popis nepremičnin začel v decembru 2006 in naj bi bil končan do aprila 2007.

III.E.2 POLITIKA VARSTVA OKOLJA

Slovenija dosega sorazmerno visoko raven okoljske razvitosti predvsem zaradi ugodne zemljepisne lege in izredno bogatih naravnih danosti. Slovenija ima med državami članicami EU največ ozemlja (35,5 %) opredeljenega kot NATURA 2000, pokritost z gozdom je blizu 60 % ozemlja, po biotski pestrosti pa sega v sam vrh na globalni ravni. V primarni energetski bilanci Slovenije delež obnovljivih virov znaša okrog 9 %, od tega vodna energija skoraj 5 % in biomasa 4 %; skoraj tretjino elektrike je pridobljena iz vodnega vira. V kmetijstvu je vedno višji delež integrirane pridelave in tudi delež ekološkega kmetijstva nenehno raste (2 %). Hkrati pa Slovenija dosega še vedno relativno visoko energetsko intenzivnost in še vedno ohranja emisijsko in energetsko intenzivno industrijo, hitro pa raste tudi poraba energije v vseh sektorjih. V prometu je z vidika pritiskov na okolje pomemben predvsem delež cestnega prometa, ki v Sloveniji pospešeno narašča. Z gospodarsko rastjo se povečujejo poraba naravnih virov in s tem pritiski na okolje.

⁹⁸ Stanovanjski sklad RS je v okviru partnerstva z občinami v letu 2005 zgradil 315 neprofitnih najemnih stanovanj, v gradnji pa je še 1023 stanovanj. Zgrajenih je že 284 tržnih stanovanj, v gradnji pa je še 877 stanovanj za prodajo na trgu.

⁹⁹ S tem v zvezi se pripravljata zagotovitev ustreznih normativnih podlag, in sicer bo v ta namen sprejeta posebna vladna uredba. V tej smeri je bil že izveden prenos zemljišča v Ljubljani, v bližini mestnega središča v skupni velikosti 2099 m².

Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja¹⁰⁰ je bila sprejeta v Državnem zboru novembra 2005. Osnovni cilj resolucije je splošno izboljšanje okolja in kakovosti življenja ter varstvo naravnih virov. Pripravljen je za obdobje do vključno leta 2012, pri čemer pa so za obdobje 2005–2008 ukrepi na področjih: (i) podnebne spremembe (zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, zaščita ozonskega plašča); (ii) narava in biotska raznovrstnost (Nacionalni program varstva narave, ki vključuje program upravljanja območij Natura 2000, spremljanje stanja gozdnih ekosistemov, varstvo tal in gensko spremenjeni organizmi); (iii) kakovost življenja (Nacionalni program upravljanja z vodami s programi na področju urejanja, varstva in rabe vode, varstvo zraka, ravnanje s kemikalijami, hrup, elektromagnetna sevanja in urbano okolje); (iv) odpadki in industrijsko onesnaževanje.

Prednostni ukrepi (smernica št. 11):

- 1/ izvajanje Operativnega programa zmanjševanja emisij toplogrednih plinov in operativnega programa za ohranjanje in izboljševanje kakovosti zunanjega zraka,
- 2/ izvajanje nacionalnega programa upravljanja voda v ustreznih operativnih programih,
- 3/ do 2008 uveljavitev vseh operativnih programov za ravnanje z odpadki,
- 4/ spodbujanje sodelovanja javnosti pri odločanju in okoljsko ozaveščanje ter izobraževanje,
- 5/ uveljavljanje okoljskih meril pri prenovi davčne zakonodaje, izvajanju gospodarske politike, uvajanje zelenih javnih naročil ter upoštevanje okoljskih vsebin v sektorskih politikah in pri prostorskem načrtovanju,
- 6/ izvajanje nacionalnega programa varstva narave.

1/ izvajanje Operativnega programa zmanjševanja emisij toplogrednih plinov in operativnega programa za ohranjanje in izboljševanje kakovosti zunanjega zraka

V oktobru 2006 je bila v javno razpravo posredovana novela Operativnega programa¹⁰¹, v kateri so zajete izboljšave evidenc toplogrednih plinov. Izdelane so bile namreč dodatne študije, ki potrjujejo, da Slovenija lahko izkoristi celoten dovoljen ponor CO₂. Ponovno so bile ocenjene tudi emisije iz odpadkov ter ubežne emisije. Emisije iz kmetijstva so bile ovrednotene z upoštevanjem Programa razvoja podeželja in ukrepov za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov.

V shemo trgovanja s pravicami do emisije toplogrednih plinov je v Sloveniji vključenih 94 upravljavcev naprav, ki jim je država podelila pravice do emisije toplogrednih plinov. Julija 2006 pa je bil poslan v javno obravnavo nov Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2008–2012, v katerega pa je vključeno 98 upravljavcev. Slovenija bo na podlagi sprejetega državnega načrta razdelila kupone upravljavcem naprav za novo obdobje do konca leta 2007.

Čezmerna onesnaženost zraka¹⁰² je poleg čezmernih emisij (vzroki so v glavnem v prometu, industriji in gospodinjstvih) posledica tudi neugodnih podnebnih in orografskih razmer. Zato Slovenija pripravlja programe načrtov in ukrepov o sodelovanju države in lokalnih skupnosti. Pri tem bo poseben poudarek namenjen prepoznavi in izkoriščanju sinergij z drugimi okoljskimi politikami, predvsem blažitvi podnebnih sprememb in trajnostnem razvoju urbanih območij.

¹⁰⁰ Okolje je urejeno v treh sistemskih zakonih, in sicer Zakonu o varstvu okolja, Zakonu o vodah in Zakonu o ohranjanju narave.

¹⁰¹ Operativni program zmanjševanja emisij toplogrednih plinov je bil sprejet julija 2003, dopolnjen julija 2004

¹⁰² Podatki o spremljanju kakovosti zunanjega zraka v Sloveniji kažejo preseganje mejnih vrednosti lebdečih delcev PM10 ter ciljnih vrednosti ozona na večini merilnih mest. Preseganje mejnih vrednosti žveplovega dioksida je lokalno močno omejeno in se zmanjšuje

2/ izvajanje nacionalnega programa upravljanja voda v ustreznih operativnih programih

Pri upravljanju voda so v preteklem letu potekale aktivnosti izdelave in sprejetja načrtov upravljanja voda. Tako je bila sprejeta uredba o podrobnejši vsebini in načinu priprave načrta upravljanja voda, hkrati pa še vedno teče poskusni projekt Krka, katerega osnovni cilj je tehnična pomoč pri izvajanju vodne direktive. Zaradi vzpostavitve enotnega sistema vodenja evidenc o upravljanju voda so se pričele aktivnosti za vzpostavitev vodnega katastra, v katerem se bodo v navezavi z drugimi evidencami vodili predvsem podatki o vodni infrastrukturi, vodnih in priobalnih zemljiščih, poplavnih območjih ter spremljajočih pravnih režimih. Aktivnosti, povezane z varstvom voda so bile predvsem usmerjene v varstvo pitnih voda z vzpostavljanjem vodovarstvenih območij in ureditev kopalnih voda. Zaradi urejanja voda, predvsem zaradi preprečevanja škodljivega delovanja voda, se je v letu 2005 začela priprava pravilnika o določanju poplavnih in erozijskih območij in načinu razvrščanja v razrede ogroženosti. V skladu s programom sklada za vode so se odvijale aktivnosti na področju investicijskega vzdrževanja sedanje infrastrukture in izdelave prostorske dokumentacije za izgradnjo nove vodne infrastrukture.

3/ do 2008 uveljavitev vseh operativnih programov s področja ravnanja z odpadki

Za izvedbo Operativnega programa odstranjevanja odpadkov zaradi zmanjšanja količin biorazgradljivih odpadkov so se v letu 2004 in 2005 že začela zapirati preobremenjena in tehnično neustrezno urejena odlagališča nenevarnih odpadkov, od tega jih osem spada k ureditvi starih bremen. Zapiranje bo potekalo vsaj tri leta. V ta namen je ministrstvo namenilo sredstva v višini 361,5 mio SIT (1,51 mio EUR).

Ravnanje z ločeno zbranimi komunalnimi odpadki ureja predpis o ravnanju z ločeno zbranimi odpadki pri opravljanju javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki. V letu 2005 je bilo zgrajenih več zbirnih centrov¹⁰³ za ravnanje z odpadki, prav tako pa večina slovenskih občin pospešeno uvaja ločno zbiranje odpadkov pri izvoru in v zvezi s tem v svoja urbana okolja postavlja ustrezno infrastrukturo. Poleg teh objektov se gradijo pomembni regionalni centri¹⁰⁴ za ravnanje z odpadki, v letu 2005 pa je začelo delovati več večjih čistilnih naprav¹⁰⁵ za odpadne vode.

Sprejeta je bila tudi vrsta izvedbenih predpisov, ki urejajo ravnanje z ladijskimi odpadki, izrabljenimi motornimi vozili, odpadno električno in elektronsko opremo ter čezmejno pošiljanje odpadkov. Vzpostavljen je okvir za izvajanje obvezne državne gospodarske javne službe zbiranja odpadkov s plovil na območju koprskega pristanišča. Vlada RS je sprejela predpis, s katerim je uvedla plačilo okoljske dajatve za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil in uporabe mazalnih olj in tekočin. S spremembo Uredbe o načinu, predmetu in pogojih opravljanja gospodarske javne službe ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili je bilo decembra 2005 ukinjeno plačevanje storitev razgradnje izrabljenih motornih vozil, kar so morali do zdaj plačevati zadnji lastniki vozil. Stroške izvajanja te gospodarske javne službe bo pokrival proračun, v katerega dotekajo sredstva za ta namen iz okoljske dajatve za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil.

V začetku leta 2006 je Vlada RS sprejela Operativni program ravnanja z odpadno električno in elektronsko opremo. Pravilnik določa individualno odgovornost proizvajalcev te opreme, mogoče pa je tudi izpolnjevanje teh obveznosti v okviru skupnega načrta ravnanja z odpadno električno in elektronsko opremo.

¹⁰³ V občinah Ljubljana, Ptuj, Postojna, Ljutomer, Radovljica, Škofja Loka, Kranj, Trzič, Šenčur. Vsi navedeni projekti so bili financirani pretežno iz okoljskih dajatev ter proračunov občin.

¹⁰⁴ Bukov žlak za Savinjsko regijo, Puconci za območje Pomurja, Dolenjski regionalni center, regionalni center za Koroško in regionalni center Unično za Zasavje. Usklajevanja potekajo pri umeščanju regionalnega centra za ravnanje z odpadki v Gorenjski in Obalno kraški regiji.

¹⁰⁵ Med njimi so Ljubljana, Ljutomer, Slovenj Gradec, itd., kar pomeni 450.000 PE očiščene odpadne vode.

Za sofinanciranje izgradnje objektov lokalne gospodarske infrastrukture na področju varstva okolja za obdobje 2004–2006 s sredstvi proračuna RS je bilo odobrenih 46 investicijskih projektov, in sicer za oskrbo prebivalstva s pitno vodo, odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda in ravnanja z odpadki. V letu 2005 je bilo za te projekte namenjenih skupno 1,388 mrd SIT (5,79 mio EUR).

4/ spodbujanje sodelovanja javnosti pri odločanju in okoljsko ozaveščanje ter izobraževanje

V skladu z načeli t. i. Aarhuške konvencije se sodelovanje javnosti pri odločanju o okoljskih zadevah spodbuja z objavo osnutkov dokumentov na spletu ministrstva za okolje ter s pozivom k javni obravnavi. Pripombe in predloge se pregledajo in seveda ustrezno upošteva (približno 100 letno). Ministrstvo organizira tudi različna posvetovanja in informativne sestanke z zainteresiranimi.

Pri ozaveščanju je velik poudarek na sodelovanju z nevladnimi organizacijami; med drugim redno letno srečanje ministra z njimi, sofinanciranje programov dela nevladnih organizacij (32 mio SIT (133.533 EUR) v letu 2005), sodelovanje pri posameznih projektih, tečejo dogovori za vzpostavitev okoljskega centra. Ministrstvo za okolje in prostor sistemsko sofinancira program Eko šol (3 mio SIT (12.581 EUR) letno). Sodeluje tudi pri izobraževanju okoljskih učiteljev. V preteklem letu je bilo izpeljanih več ozaveščevalnih okoljskih projektov; npr. Slovenija znižuje CO₂, Evropski teden mobilnosti, Flupi, Postani donavski umetnik, »Vzemite manj. Imejte več.« ipd.

Ministrstvo za okolje in prostor je opravilo tudi številna posvetovanja z mestnimi občinami in pripravilo smernice, v katerih so določeni vsebinski okvir in potrebni ukrepi za pripravo občinskih programov varstva okolja. Glavni poudarek je na celostni obravnavi pri okoljskem načrtovanju in upravljanju v lokalnih skupnostih.

5/ uveljavljanje okoljskih meril pri prenovi davčne zakonodaje, izvajanju gospodarske politike, uvajanje zelenih javnih naročil ter upoštevanje okoljskih vsebin v sektorskih politikah in pri prostorskem načrtovanju

Celovita presoja vplivov na okolje

Cilj izvedbe celovite presoje vplivov na okolje je zagotoviti visoko raven varstva okolja in prispevati k vključevanju okoljskih vidikov v pripravljane in sprejemanje načrtov in programov, zato da se spodbuja trajnostni razvoj. S celovito presojo vplivov na okolje je mogoče zmanjšati aktivnosti, ki lahko bistveno škodljivo vplivajo na okolje in varovana območja, s čimer se uresničujejo načela trajnostnega razvoja, celovitosti in preventive. Presojajo se vsi plani, programi, načrti, prostorski ali drugi akti ter njihove spremembe ali dopolnitve, ki lahko vplivajo na okolje. V postopku je zagotovljeno sodelovanje vseh pristojnih državnih organov in organizacij ter obveščanje in sodelovanje javnosti.

Kmetijstvo

Okolju prijazni načini pridelave, ki se kažejo v ohranjanju rodovitnosti tal, varovanju okolja, ohranjanju biotske pestrosti in tradicionalne podeželske krajine, so glavne prednostne naloge, ki izhajajo tudi iz okoljskih strateških dokumentov na ravni EU in Slovenije in se vključujejo v Nacionalni strateški načrt ter Program razvoja podeželja 2007–2013. Operativni program za varstvo voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijske proizvodnje (2004–2008) in Program za zmanjšanje tveganja uporabe pesticidov¹⁰⁶ določata načine za zmanjševanje degradacije tal in uvajanje okolju prijaznih oblik rabe kmetijskih zemljišč. Varovanje tal pred kmetijskimi vplivi je posredno vključeno v aktivnosti razvoja podeželja, kajti določila nitratne direktive se navezujejo na izvajanje vseh ukrepov kmetijske politike. K trajnostni rabi energije zelo

¹⁰⁶ Oba programa sta dela Resolucije o nacionalnem programu varstva okolja

pripomoreta tudi kmetijstvo in gozdarstvo. Z naložbami je omogočeno lažje in učinkovitejše izkoriščanje, predelava in obdelava obnovljivih virov energije. To se kaže v aktivnostih prve in tretje osi Nacionalnega strateškega načrta za 2007–2013.

Znanost

V Resoluciji o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006–2010 med prednostna področja raziskav in tehnološkega razvoja v Sloveniji uvrščajo tudi tehnologije za trajnostno gospodarstvo.

Promet

Ministrstvo za promet izvaja infrastrukturne projekte v skladu z notranjo zakonodajo in zakonodajo EU o varstvu okolja. Stalni ukrepi pa se izvajajo v zvezi z državnimi cestami, saj je cilj med drugim zmanjšati obremenjenost okolja s hrupom zaradi cestnega prometa; torej ukrepi proti zvočnemu onesnaževanju okolja oziroma onesnaževanju okolja s hrupom.

Učinkovita raba in obnovljivi viri energije

Za finančne spodbude za naložbe v učinkovito rabo energije in izrabo obnovljivih virov energije je bilo v letu 2005 namenjenih dobrih 500 mio SIT (2,09 mio EUR), s čimer je bilo spodbujenih za okoli 2,3 mrd SIT (9,59 mio EUR) investicij. Njihova posledica je zmanjšanje porabe fosilnega goriva za okoli 38.650 MWh in s tem zmanjšanje emisij CO₂ za 12.000 ton na leto (predhodna ocena).

Ustanovljena bo medresorska skupina, ki bo proučila možnosti izrabe biomase za pridobivanje bio-etanola kot nadomestka fosilnim gorivom. Pri tem bo tudi preučila ali bi lahko gozdno biomaso in drugo biomaso zaraščajočih se površin ob trenutnem stanju tehnike sodobne biotehnologije, učinkovito izkoristili za pridobivanje bio-etanola v Sloveniji.

V okviru finančnih spodbud za pripravo naložb je bilo odobreno sofinanciranje 35 energetskih pregledov podjetij in ustanov in študij izvedljivosti projektov učinkovite rabe energije ter izdelavo energetskih zasnov, za kar je bilo namenjenih 82,3 mio SIT (343.431 EUR).

V okviru projekta Sklada za svetovno okolje (Global Environment Facility–GEF) Odstranjevanje ovir za povečano izrabo lesne biomase kot energetskega vira sta bila v letu 2005 izvedena dva projekta daljinskega ogrevanja na lesno biomaso (DOLB), hkrati pa so v pripravi še naložbe v tri manjše sisteme.¹⁰⁷

6/ izvajanje nacionalnega programa varstva narave

Pri ohranjanju biotske pestrosti je bila posebna pozornost posvečena območjem Natura , zlasti pripravi operativnega programa in akcijskega načrta ohranjanja biotske raznovrstnosti s programom upravljanja območij Natura 2000. Veliko aktivnosti v zvezi s tem je potekalo v obliki vključevanja aktivnosti ohranjanja območij Natura 2000 in upravljanja z območji Natura 2000 na druga področja¹⁰⁸. Potekale so tudi priprave za vzpostavitev informacijskega sistema za ohranjanje Nature 2000. Ponovno so oživelili projekti ustanavljanja novih naravnih parkov, leta 2005 pa je začela delovati javna služba za upravljanje Krajinskega parka Goričko. Organizirano je bilo tudi usposabljanje o povezanosti narave in turizma. Ministrstvo za okolje in prostor je v letu 2005 prevzelo pristojnost nad velikimi zvermi.

¹⁰⁷ Na Vranskem in v Kočevju v skupni višini 1,2 mrd SIT (5 mio EUR). Predvidena poraba fosilnih goriv se bo tako zmanjšala za 28.590 MWh, emisije CO₂ pa za 5.020 ton/leto. V zadnji fazi priprave je naložba (310 mio SIT (1,29 mio EUR)) v tri manjše sisteme DOLB v občinah Luče in Mozirje. Pripravljeni pa so tudi investicijski programi za DOLB v 33 drugih občinah ter projektna dokumentacija za pridobitev gradbenega dovoljenja za projekt v občini Pivka.

¹⁰⁸ Zlasti kmetijstvo (v kontekstu izvajanja programov programskega obdobja 2004–06, priprave za novo programsko obdobje 2007–2013), gozdarstvo (priprave za novo programsko obdobje 2007–2013) in regionalni razvoj (priprave za novo programsko obdobje 2007–2013).

III.E.3 REGIONALNI RAZVOJ

Prednostni ukrepi:

- 1/ ustanoviti pokrajine, ki bodo imele pristojnosti in sredstva (po načelu proračunske decentralizacije) za spodbujanje lastnega razvoja,
- 2/ krepiti razvoj policentričnega urbanega sistema, razvoja regionalnih središč (zlasti središč narodnega pomena), oblikovati mestne (inovativne) regije in spodbujati regionalne ekonomije s tehnološkimi parki in podjetniškimi inkubatorji.

1/ ustanoviti pokrajine, ki bodo imele pristojnosti in sredstva (po načelu proračunske decentralizacije) za spodbujanje lastnega razvoja

Z Ustavo RS je bila predvidena vzpostavitev lokalne samouprave na dveh ravneh z dvema vrstama lokalnih skupnosti – z občinami in pokrajinami. Normativne priprave za ustanovitev pokrajin so se začele skupaj s pripravami za ustanovitev občin – z Zakonom o lokalni samoupravi, ki je bil sprejet konec leta 1993. Državni zbor RS je junija 2006 razglasil ustavni zakon¹⁰⁹, s tem pa so zagotovljene ustavne možnosti za decentralizacijo države. Glavni cilji normativnega urejanja druge ravni lokalne samouprave so: (i) ureditev položaja pokrajinske samouprave v sistemu delitve oblasti; (ii) vzpostavitev razmerij med ravnmi upravljanja – država, pokrajine, občine; (iii) decentralizacija pristojnosti z ravni države na raven pokrajine; (iv) finančna decentralizacija; (v) ustanovitev pokrajin na območju cele države; (vi) ureditev vloge občin pri ustanovitvi in delovanju pokrajin.

V letu 2005 je bil dopolnjen Zakon o financiranju občin. Novela v letu 2006 že vpliva na investicijsko dejavnost v občinah. V državnem proračunu je zagotovljenih 6,2 mrd SIT (25,87 mio EUR) dodatnih sredstev za investicijske projekte občin, kar pomeni 3 % skupne primerne porabe vseh občin. Poleg tega je zakon omogočil pomembno racionalizacijo poslovanja občin ter dotacijo države, tako da več občin ustanovi organ skupne občinske uprave. Občinam, ki organizirajo skupno opravljanje posameznih nalog občinske uprave, država v tekočem letu zagotavlja dodatno dotacijo iz sredstev državnega proračuna v višini 50% v preteklem letu realiziranih odhodkov občinskih proračunov za financiranje skupnega opravljanja nalog. Država bo v letu 2006 iz tega naslova občinam zagotovila 100 mio SIT (417.292 EUR).

V normativnem programu dela Vlade RS do konca leta 2006 je nov predlog Zakona o financiranju občin, ki bo oblikoval vertikalno davčno strukturo, s katero bo večina občin v celoti sposobna z lastnimi finančnimi viri brez dodajanja iz državnega proračuna, pokrivati opravljanje nalog in pristojnosti. Nov model financiranja lokalnih skupnosti bo bolj upošteval načelo fiskalne decentralizacije, avtonomijo lokalnih financ in priporočila Evropske listine lokalne samouprave (MELLS).

2/ krepiti razvoj policentričnega urbanega sistema, razvoja regionalnih središč (zlasti središč nacionalnega pomena), oblikovati mestne (inovativne) regije in spodbujati regionalne ekonomije s tehnološkimi parki in podjetniškimi inkubatorji

Z novim zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja so bile uvedene razvojne regije, zasnovane na zvezi občin, s svetom regije kot političnim organom odločanja in regionalnim razvojnim svetom kot partnerskim organom, ki naj pritegne gospodarstvo in nevladni sektor. Taka razvojna regija ima pravno subjektiviteto, lahko ustanovi svoj finančni račun in ima z zakonom določeno pristojnost upravljanja razvoja. To je zagotovilo, da bodo regije lahko bolj začele prevzemati odgovornost za svoj razvoj.

Spodbujanje regionalne ekonomije je bilo v obdobju 2005–2006 podprto s sredstvi neposrednih regionalnih spodbud, ki so bila namenjena prednostnim projektom v posameznih razvojnih regijah, kot so gradnja poslovno–industrijskih con in podjetniških inkubatorjev ter oblikovanje tehnoloških parkov v nekaterih regionalnih središčih (Ljubljana, Celje, Nova

¹⁰⁹ Z ustavnim zakonom so bili spremenjeni 121., 140. in 143. člen Ustave RS.

Gorica, Koper), kjer obstajajo visokošolski programi ter ustrezne inovacijske zmogljivosti. Gradnja poslovno-industrijskih con je bila podprta tudi v okviru Enotnega programskega dokumenta 2004-2006.

Skladno z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja bo v naslednjem programskem obdobju 2007–2013 povečan obseg regionalnih spodbud v državnem proračunu, ki naj bi dosegel 1,5 % BDP in zajema tudi razvojna sredstva strukturnih skladov EU ter hkrati predvideva postopno povečanje izdatkov za posebne ukrepe regionalne politike na 0,25 % BDP. Povečanje sredstev za te namene izhaja iz potrebe po dodatnih sredstvih za pripravo projektov za novo finančno perspektivo EU, kar je pogoj za ustrezno absorpcijsko sposobnost Slovenije v naslednji finančni perspektivi. Vezano je tudi na pričakovano ustanovitev pokrajin ter zagotavljanje njihove avtonomije in odpravljanje notranjih razvojnih razlik, ki bo ob odločanju po načelu subsidiarnosti učinkovitejše. Navedeno povečanje sredstev je deloma že zagotovljeno v proračunu za leto 2007.

Dosedanje sofinanciranje izvedbenih delov regionalnih razvojnih programov v 12 razvojnih regijah po Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja ter zagotavljanje sredstev za sofinanciranje izvajanja nalog v javnem interesu, ki jih regionalne organizacije (sveti regij, regionalni razvojni sveti in regionalne razvojne agencije) morajo opravljati se v letu 2006 sofinancira s sprejetim proračunom Službe vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko v obsegu 3,2 mrd SIT (13,53 mio EUR). S pričakovano večjo dostopnostjo razvojnih sredstev EU v novi finančni perspektivi bo ta postavka razbremenjena sofinanciranja večjih razvojnih projektov regij. Sredstva bodo zato lahko usmerjena predvsem v pripravo projektov, posebne regionalne spodbude v prednostnih območjih, ki najbolj zaostajajo v razvoju ali se srečujejo z velikimi strukturnimi problemi in za zagotavljanje lastne udeležbe pri programih Evropskega sklada za regionalni razvoj v manj razvitih regijah.

V letu 2006 poteka priprava nove generacije regionalnih razvojnih programov v 12 razvojnih regijah, na podlagi katerih bodo regije pri razvojnem programiranju utrdile sodelovanje med urbaniziranimi in podeželskimi območji. Cilj je doseganje trajnostnega razvoja ter z vključevanjem vseh mogočih partnerjev (gospodarstva, sindikatov, nevladnih organizacij) omogočiti soglasno določitev prednostnih regionalnih projektov, s katerimi bodo regije odgovorile na izzive prihodnosti. Krepitev policentričnega koncepta pomeni zmanjševanje pritiskov na okolje, učinkovitejše obvladovanje prometnih tokov in mobilnosti ter omogoča ohranjanje poseljenosti, ob hkratni krepitvi razvojnih zmožnosti.

IV. POVEZAVA PROGRAMA REFORM S KOHEZIJSKO POLITIKO

Strategija uporabe evropskih sredstev temelji na Strategiji razvoja Slovenije (SRS) v ospredju katere je celovita blaginja državljanov. Zato se ne osredotoča samo na gospodarska vprašanja, temveč vključuje socialna, okoljska, politična in pravna ter kulturna razmerja. Zaradi take postavitve ciljev je SRS po svoji vsebini tudi strategija trajnostnega razvoja Slovenije, hkrati pa pomeni tudi prenos ciljev Lizbonske strategije v nacionalno okolje, ob upoštevanju posebnih razvojnih možnosti in zaostankov Slovenije.

Kohezijsko politiko v Sloveniji usklajuje Služba vlade RS za lokalno samoupravo in regionalni razvoj¹¹⁰, ki si prizadeva čim bolj zagotoviti skladnost sofinanciranih ukrepov z usmeritvami Lizbonske strategije in programa reform.

Usklajenost med SRS in prenovljeno Lizbonsko strategijo na ravni njunih strateških ciljev – celovita blaginja prebivalstva – se nadaljuje tudi na področju ekonomskih razvojnih ciljev.

¹¹⁰ Nastopa kot organ upravljanja Enotnega programskega dokumenta 2004–2006, organ upravljanja izvajanja kohezijskega sklada ter kot nacionalni koordinator pobude Interreg ter organ upravljanja Sosedskega programa Slovenija/Madžarska/Hrvaška

Oba dokumenta namreč opredeljujeta gospodarsko rast in zaposlovanje kot ključna cilja na tem področju. Ključni ekonomsko–razvojni cilj SRS je, da Slovenija v desetih letih preseže povprečno raven ekonomske razvitosti EU (merjeno z BDP na prebivalca v pariteti kupne moči) ter poveča zaposlenost v skladu s cilji Lizbonske strategije.

Razvojne prednostne naloge, ki jih je opredelila SRS, so okvir za programe in ukrepe Državnega razvojnega programa, ki sicer ni edini dokument za izvedbo SRS, je pa ključni na področju investicij v razvoj. Razvojno-investicijske prednostne naloge tega programa so zato enake predstavljenim petim razvojnim prednostnim nalogam SRS, medtem ko struktura operativnih programov in njihovih razvojnih prednostnih nalog upošteva tudi logiko in prednostne naloge kohezijske politike in EU nasploh.

Prednostne naloge Strategije razvoja Slovenije in Programa reform se v celoti prekrivajo. Razvojne prednostne naloge in cilji se bodo uresničevali z izvajanjem kohezijske politike – z izvajanjem Nacionalnega strateškega referenčnega okvira in posameznih operativnih programov. Kohezijska politika v Sloveniji bo v naslednjem programskem obdobju nadaljevala sedanjo usmeritev v prednostno uresničevanje ciljev gospodarske rasti in zaposlovanja. Lizbonska naravnost kohezijske politike se kaže v pomembnem obsegu sredstev, ki jih Slovenija namenja za programe Evropskega socialnega sklada ter podporo programom spodbujanja konkurenčnosti in inovativnosti. Drugi način vključevanja lizbonskih ciljev v kohezijsko politiko je dopolnjevanje ukrepov za povečevanje gospodarske rasti in zaposlovanja z ukrepi iz različnih drugih področij.

Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013

Državni razvojni program 2007–2013 pomeni načrtovanje celotne nacionalne razvojne politike držav in je instrument za prenos strateških usmeritev v konkretne in s proračunskimi možnostmi skladne razvojno-investicijske programe in projekte. Glede svoje vsebine, torej glede prednostnih nalog in časovnega obdobja na katerega se nanaša je Državni razvojni program usklajen s Strategijo razvoja Slovenije, glede financiranja pa z državnim in občinskimi proračuni ter tudi s sredstvi iz strukturnih in kohezijskih skladov. Državni razvojni program je osnova za pripravo Nacionalnega strateškega referenčnega okvira in operativnih programov za izvajanje kohezijske politike EU v Sloveniji v obdobju 2007–2013.

Na podlagi Državnega razvojnega programa in usmeritev Nacionalnega strateškega referenčnega okvira so bili opredeljeni ti cilji: (i) spodbuditi podjetništvo, inovativnost in tehnološki razvoj s krepitvijo naložb za povečanje konkurenčnosti, vključno z razvojem človeških virov; (ii) izboljšati kakovost sistema izobraževanja in raziskovalno-razvojne dejavnosti, njune dostopnost in prilagojenosti potrebam gospodarstva; (iii) izboljšati fleksibilnost trga dela ob zagotavljanju varnosti zaposlitve še posebej z ustvarjanjem delovnih mest; (iv) zagotoviti možnosti za gospodarsko rast z zagotavljanjem trajnostne mobilnosti, izboljšanjem kakovosti okolja in ustrezno infrastrukturo; (v) skladen regionalni razvoj na ravni kohezijskih in statističnih regij.

Cilje Nacionalnega strateškega referenčnega okvira bo Slovenija dosegla z izvedbo operativnih programov: (i) Operativni program za krepitev regionalnih razvojnih potencialov; (ii) Operativni program razvoja človeških virov; (iii) Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture.

Tabela št. 2: Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013 – sredstva EU v obdobju 2007–2013 v mio EUR, stalne cene 2004)

#	Operativni program	Sklad	Sredstva EU	%	%	%
1	Operativni program za krepitev regionalnih razvojnih potencialov	ESRR	1546	41,5	42,5	64,4
2	Operativni program razvoja človeških virov	ESS	655	17,6	18,0	27,3
3	Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture	KS	1236	33,1	34,0	
		ESRR	200	5,4	5,5	8,3
4	Čezmejni operativni programi	ESRR	86	2,3		
5	Transnacionalni operativni programi	ESRR	6	0,2		
	Skupaj:		3729	100,0	100,0	100,0

Legenda: ESRR – Evropski sklad za regionalni razvoj; ESS – Evropski socialni sklad; KS – Kohezijski sklad

Sredstva kohezijskega sklada bodo uravnoteženo razdeljena med področji okolja in transporta, torej bo programom na področju transportne infrastrukture namenjenih 148 mrd SIT (618 mio EUR) sredstev kohezijskega sklada in 26 mrd SIT (109 mio EUR) lastnega sofinanciranja (del tega bo namenjen tudi za tehnično pomoč), enaka zneska pa bosta namenjena tudi za programe s področja okolja in energije. Glede na analizo potreb področje prometa sicer po velikosti investicijskih potreb precej presega področje okolja, kljub temu pa se je Slovenija, glede na pomen okolja in trajnostnega razvoja odločila, da področjema nameni uravnotežen delež. V okviru prometnega dela operativnega programa bo dana posebna teža tistim investicijam, ki imajo pozitivne okoljske učinke.

Obseg sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) ter Evropskega socialnega sklada (ESS) znaša 575 mrd SIT (2.401 mio EUR) - brez teritorialnega sodelovanja. Za ESS se namenja 157 mrd SIT (655 mio EUR) s čemer dosežemo razmerje okoli 73 % : 27 % med obeh skladov. Učinkovita poraba sredstev ESS je v Sloveniji pogojena od reform za zaposlovanje in izobraževanje in z vzpostavljanjem zmogljivosti za izvajanje novih programov. Predlagani obseg vlaganj v človeške vire v obdobju 2007–2013 predstavlja na letni ravni 3,7-kratno povečanje sredstev glede na razpoložljiva sredstva ESS v EPD 2004–2006. Obenem pa je potrebno še upoštevati, da se bodo na podlagi operativnih programov za krepitev regionalnih razvojnih zmogljivosti financirale tudi investicije v visokošolsko infrastrukturo ter medpodjetniške izobraževalne centre, kar neposredno prispeva k uresničevanju ciljev na področju razvoja človeških virov in zaposlovanja. Upoštevajoč tudi ta sredstva, na vsebine ESS odpade 32% sredstev strukturnih skladov¹¹¹, upoštevajoč navedeno, bo delež vsebin ESS dejansko znašal eno tretjino strukturnih skladov, kar kaže bistveno povečano prizadevanje Slovenije pri razvoju človeških virov in doseganju Lizbonskih ciljev, ki bistveno presega obseg sredstev za to področje, ki ga namenjajo druge države članice.

Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023

Vlada RS pripravlja resolucijo o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023, ki predstavlja (velike) razvojno-investicijske projekte v tem obdobju. Resolucija je ključnega pomena za hitrejši gospodarski zagon in uresničenje gospodarskih razvojnih ciljev, saj pomeni ambiciozno in povezano načrtovanje investicij z več področnimi učinki in daje posebno težo t. i. velikim osrednjim projektom. To so tisti razvojno-investicijski projekti države, katerih izvedba bo na državni in na regionalni ravni zbrala razvojne pobude in

¹¹¹ Dodatna sredstva za usposabljanje bodo na razpolago iz programa ESRR, pri čemer bodo prejemniki sredstev za investicije in opremo vsa potrebna usposabljanja izvedli na podlagi 34. splošne uredbe.

sredstva ter z njimi dosegla razvojne preboje države kot celote. Namen resolucije je z jasno postavitvijo prednostnih državnih razvojnih projektov od leta 2007 do leta 2023 zagotoviti hitrejše doseganje ciljev Strategije razvoja Slovenije in Državnega razvojnega programa.

V nabor razvojno-investicijskih projektov Resolucije so bili uvrščeni projekti, katerih finančna vrednost presega 11,98 mrd SIT (50 mio EUR), katerih učinki segajo čez meje ene regije, projekti dosegajo čez-sektorske učinke in so sposobni koncentrirati vsebine in usmeritve več sektorjev. Ključna področja, na katere se nanašajo osrednji razvojno-investicijski projekti Resolucije, so tako: (i) razvojna mreža Slovenije; (ii) povezovanje naravnih in kulturnih zmogljivosti; (iii) učinkovito upravljanje okolja in trajnostna energetika; (iv) mobilnost za podporo gospodarskemu razvoju; (v) institucionalna in administrativna usposobljenost.

Pobuda za Resolucijo temelji na zasnovi osrednjih projektov iz Okvira gospodarskih in socialnih reform; med drugim gre tudi za prizadevanja po koncentraciji EU sredstev ter izboljšanju administrativne absorpcijske sposobnosti. Resolucija je zato zaokrožena celota, ki povezuje ključne razvojne dokumente države.

PRILOGE

PRILOGA 1 – Pregled strukturnih kazalnikov

STRUKTURNI KAZALNIKI LIZBONSKEGA PROCESA (14) – POLOŽAJ SLOVENIJE IN SPREMEMBA GLEDE NA PREDHODNO LETO		
	SLOVENIJA SE UVRŠČA BOLJE ALI OKROG POVPREČJA EU-25	SLOVENIJA ZAOSTAJA ZA POVPREČJEM EU-25
IZBOLJŠANJE (GLEDE NA PREJŠNJE LETO)	<ul style="list-style-type: none">❖ Stopnja zaposlenosti, 2005 (SLO: 66,0 %, EU-25: 63,8 %, EU-15: 65,2 %)❖ Stopnja izobrazbe mladine¹¹², 2005 (SLO: 90,6 %, EU-25: 76,9 %, EU-15: 74,1 %)❖ Stopnja tveganja revščine po socialnih transferjih, 2003 (SLO: 10 %, EU-25: 15 %, EU-15: 15 %)❖ Stopnja dolgotrajne brezposelnosti, 2005 (SLO: 3,1 %, EU-25: 3,9 %, EU-15: 3,3 %)❖ Poslovne naložbe¹¹³, 2004 (SLO: 21,7 % BDP, EU-25: 17,1 % BDP, EU-15: 17 %)	<ul style="list-style-type: none">❖ BDP p.c. PPS, 2005 (EU-25=100) (SLO: 80,6, EU-15: 108,3)❖ Produktivnost dela v PPS, 2005 (EU-25=100) (SLO: 76,9, EU-15: 106)❖ Stopnja zaposlenosti starejših oseb, 2004 (SLO: 30,7 %, EU-25: 42,5 %, EU-15: 44,1 %)❖ Energetska intenzivnost gospodarstva, 2004 (SLO: 329,16 kgoe/1000 EUR; EU-25: 204,89 kgoe/1000 EUR, EU-15: 187,48 kgoe/1000 EUR)❖ Emisije toplogrednih plinov, 2003 (1990=100) (SLO: 98,1, EU-25: 92, EU-15: 98,3)
POSLABŠANJE (GLEDE NA PREDHODNO LETO)	<ul style="list-style-type: none">❖ Relativna raven cen, 2005 (EU-25=100) (SLO: 76,4, EU-15: 103,7)❖ Obseg tovarnega prometa glede na BDP, 2004 (1995=100) (SLO: 101,1, EU-25: 104,7, EU-15: 105,3)	<ul style="list-style-type: none">❖ Bruto domači izdatki za RRD, 2004 (SLO: 1,45 % BDP, EU-25: 1,86 % BDP, EU-15: 1,92 % BDP)

Vir podatkov: Eurostat, zbirka podatkov New Cronos, september 2006.

Opomba: Za kazalnik medregionalne variacije v stopnji zaposlenosti za Slovenijo ni podatka.

¹¹² Delež populacije med 20 in 24 let, ki je dokončala vsaj srednjo šolo.¹¹³ Delež bruto domačega proizvoda, ki ga zasebni sektor nameni za investicije.

PRILOGA 2 – Pregled odhodkov po prednostnih razvojnih nalogah, skupno proračun in sredstva iz EU

PREGLED ODHODKOV PO PREDNOSTNIH RAZVOJNIH NALOGAH, SKUPNO PRORAČUN IN SREDSTVA IZ EU (PO PROGRAMIH NRP) V MIO EUR					
	2005	2006	2007	2008	SKUPNO PO LETIH
PRVA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA	131,91	113,09	145,09	217,47	607,56
– PODJETNIŠTVO	21,90	38,14	40,62	73,25	173,92
– PROMETNA INFRASTRUKTURA ¹¹⁴	96,17	50,27	73,47	109,71	329,62
DRUGA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA¹¹⁵	525,46	588,44	621,07	651,32	2.386,29
– RAZISKAVE IN RAZVOJ, JAVNA VLAGANJA	179,74	225,88	244,44	255,36	905,42
– VISOKO IZOBRAŽEVANJE	345,72	362,56	376,63	395,96	1.480,87
TRETJA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA	0,00	1,26	1,68	1,62	4,56
ČETRTA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA	63,63	90,31	77,53	100,58	332,05
– AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA	60,80	86,19	73,52	96,48	316,98
PETA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA	16,24	50,01	101,18	115,96	283,38
SKUPNO PO PREDNOSTNIH RAZVOJNIH NALOGAH	737,24	843,11	946,55	1.086,95	3.613,85
INDEKS RASTI	100,0	114,4	112,3	114,8	
INDEKS RASTI V OBDOBJU 2005–2008 (2005=100)					147,4
DELEŽ SREDSTEV PO UKREPIH PROGRAMA REFORM V BDP	2,67	2,86	2,99	3,22	

Vir podatkov: MF, resorna ministrstva, UMAR, preračuni UMAR

Po ocenjeni realizaciji bo v letu 2006 glede na 2005 delež javnofinančnih odhodkov v BDP narasel za 0,5 odstotne točke, v letu 2007 pa se bo znižal za 0,8 odstotne točke, v letu 2008 še za nadaljne 0,8 odstotne točke.

Delež javnofinančnih prihodkov v BDP je po ocenjeni realizaciji v letu 2006 glede na 2005 narasel za 0,3 odstotne točke, do leta 2008 pa se bo delež v BDP postopoma zmanjševal, in sicer za 0,5 odstotne točke v letu 2007 in 0,7 odstotne točke v letu 2008. S predlaganimi spremembami davčnih zakonov bodo dosežene določene razbremenitve in sicer najpomembnejša pri davku na izplačane plače, kjer bo postopno odpravljanje tega davka zmanjšalo njegov delež v BDP od 1,8 % BDP v letu 2005 na ocenjenih 1,5 % v letu 2006, na 1,2 % v letu 2007 in na 0,6 % BDP v letu 2008.

Delež prihodkov od dohodnine v BDP se bo po predvideni spremembi zakona v letu 2007 zmanjšal od 6,1 % BDP v 2006 na 5,6 % BDP v letu 2007 (za 0,5 odstotne točke). Zaradi poenostavitve in zmanjšanja progresivnosti bodo javnofinančni prihodki iz dohodnine nižji,

¹¹⁴ Znesek ne vsebuje najema posojil za izgradnjo avtocest ter železnic

¹¹⁵ Ocena Ministrstva za visoko šolstvo

razbremenile pa se bodo predvsem najvišje plače. Po predlagani spremembi zakona o davku na dohodek pravnih oseb se bo v letu 2008 delež prihodkov davka na dohodek pravnih oseb zmanjšal od 3,2% BDP v letu 2007 na 2,8% BDP (za 0,4 odstotne točke). Prihodki od trošarin se bodo po napovedih povečevali v letu 2007 nekoliko hitreje, v letu 2008 pa približno skladno z napovedano rastjo BDP. Njihov delež v BDP se bo povečal od ocenjenih 3,3 % BDP v letu 2006 na 3,5% BDP v letu 2007.

Podatki bodo podrobneje prikazani v programu stabilnosti.

PRILOGA 3 - Posvetovanje z zainteresiranimi javnostmi

Vlada RS je v letu 2005 izvedla posvetovanje o Programu reform za izvajanje Lizbonske strategije po sprejetju širšega okvirja gospodarskih in socialnih reform. Priprava teh reform je potekala vzporedno s pripravo Programa reform za izvajanje Lizbonske strategije, hkrati pa je program reform že vseboval tisti del predlaganih gospodarskih in socialnih reform, ki so se v razpravi pokazale kot najmanj sporne.

Odbor za gospodarstvo in Odbor za zadeve EU Državnega zbora RS sta se na skupni seji novembra 2005 seznanila s programom, v sklepih pa tudi izrazila podporo usmeritvam programa. Med drugim je bila poudarjena potreba po ustrezni organiziranosti vlade, ki bo omogočila učinkovito in usklajeno izvajanje sprejetega programa reform, kar je bilo z ustanovitvijo Službe za razvoj tudi uresničeno. Socialni partnerji so se s programom seznanili na decembrski seji Ekonomsko-socialnega sveta. Na seji delodajalci in sindikati opozorili, da niso neposredno sodelovali pri nastajanju dokumenta.

Javna razprava v letu 2006

Poročilo o uresničevanju programa reform za Lizbonsko strategijo je bilo septembra 2006 obravnavano na pristojnih odborih Državnega zbora RS, na seji Ekonomsko-socialnega sveta in na seji Sveta za trajnostni razvoj. Uvodoma je status in vsebino dokumenta kot predstavnik Vlade RS predstavil nacionalni koordinator za Lizbonsko strategijo. Med javno obravnavo je bil osnutek poročila tudi dostopen na spletnih straneh Vlade RS.

Državni zbor

Odbor za zadeve Evropske unije, Odbor za gospodarstvo in Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide so na skupni seji obravnavali osnutek poročila o uresničevanju Programa reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji. Večina članov vseh treh odborov je pohvalila poročilo o izvajanju programa reform za izvajanje Lizbonske strategije v Republiki Sloveniji kot dober dokument. Pri tem pa je bilo posebej poudarjeno, da navedeni dokument prikazuje tiste dejavnosti, ki so bile realizirane, tiste, ki še bodo in tudi tiste, ki se še ne uresničujejo. Odbori so tudi izrazili zadovoljstvo, da je letos vlada odborom državnega zbora pravočasno predložila osnutek poročila, to je še preden ga bo poslala Evropski komisiji. Na ta način jim je omogočila, da dejavno sodelujejo pri pripravi njegovega dokončnega besedila. Člani odborov so tudi izrazili potrebo po čimprejšnji pripravi vseh predlogov zakonov in drugih aktov, ki so nujni za izvedbo Lizbonske strategije ter uresničitve njenih ciljev (zlasti delovnopravne zakonodaje, ki je še posebej občutljiva).

V razpravi so člani obeh odborov med drugim opozorili tudi na:

- vključenost Lizbonske strategije v pripravo reform in predlogov zakonov, ki jih trenutno sprejema
- pomembnost povezanosti politike izobraževanja s potrebami gospodarstva;
- premajhno ambicioznost pri povečanju konkurenčnosti našega gospodarstva in resnejšem zmanjševanju javne porabe. Ob tem bi bilo pomembno predvsem izboljšati možnosti za vlaganje v gospodarstvo;
- nujnost sistematičnega pregleda porabe vseh proračunskih uporabnikov, po vseh postavkah, in sicer zaradi uresničevanja cilja večje racionalnosti, ki je nuja za dolgoročno vzdržnost javnih financ;
- prepočasno privatizacijo in umik države iz gospodarstva;
- vprašljivost predvidene ukinitve davčne olajšave za zaposlovanje mladih, glede na to, da je prav zaposlenost tega prebivalstva eden večjih problemov;
- pripravo pokojninske reforme, ki ni samo v podaljšanju delovne dobe ali radikalnem poseganju v rast pokojnin, ampak je potrebna določena prožnost, ki bo omogočala ustrezne prehode in oblike v podaljšanju možnosti dela, predvsem starejšega prebivalstva.

Ekonomsko socialni svet

S poročilom so se socialni partnerji seznanili na septembrski seji Ekonomsko-socialnega sveta ter se strinjali, da dokument realno prikazuje uresničevanje lizbonskega programa. Obenem so socialni partnerji opozorili, da morajo pri nastajanju takega dokumenta v konstruktivnem socialnem dialogu sodelovati vsi socialni partnerji, sicer bo naloge težko uresničiti. Socialni partnerji so s svojimi mnenji dejavno sodelovali tudi pri pripravi ukrepov za doseganje Lizbonske strategije skozi pogajanja o novem socialnem sporazumu, davčni reformi ter novi zakonodaji o delovnih razmerjih

Sindikati menijo, da je poročilo nedorečeno v nekaterih ključnih točkah:

- vprašanje makroekonomskega okolja, še posebno javnih financ. Pri tem se zastavlja vprašanje ali so cilji, ki so bili že usklajeni v okviru socialnega sporazuma še veljavni. Ob tem je omenjeno predvsem, da v naslednjem letu ne bo povišanja DDV ter zmanjšanja javni dolg za 2 odstotni točki;
- sindikati tudi pogojujejo svojo podporo davčnim reformam z ustreznim dogovorom na področju javnih financ;
- privlačnost za delo je treba spodbuditi z višjimi plačami (v nižjih plačnih razredih) ter zmanjšanjem davčne obremenitve stroškov dela z davki;
- preveč je zaposlovanja za določen čas, kar tudi negativno vpliva na trg dela;
- najavljene spremembe pokojninske reforme, ki še niso bile poslane socialnim partnerjem.

Delodajalci na drugi strani podpirajo poročilo ter ugotavljajo, da spremembe najavljene v programu reform potekajo prepočasi. Hkrati obžalujejo, da zaradi časovne stike niso mogli bolj sodelovati pri pripravi Programa reform. Tudi delodajalci omenjajo pomembnost primerne javnofinančnega okvirja v katerem potekajo reforme. Gospodarska zbornica je v marcu 2006 pripravila lasten program uresničevanja ciljev programa reform. Poglavitni poudarki programa GZS za podporo Lizbonskim ciljev, ki sledi tudi vsebinsko programu reform so:

- *vsestranska podpora investicijskih aktivnosti, ki podpirajo gospodarsko rast, s poudarkom na razvojne investicijske zmogljivosti podjetij, zagotavljanje storitev za tuje in domače investitorje ter izvajanje široke izbire akcij v podporo trženja Slovenije kot primerne države za tuje in domače naložbe;*
- *aktivnosti za povečanje pretoka znanja med raziskovalnim področjem in gospodarstvom so usmerjene v spodbujanje inovacijske aktivnosti, oblikovanje razvojnih rešitev v okviru tehnoloških platform in strategij za vlaganja v raziskave in razvoj, vzpostavitev delovanja Borze znanja ter podpora pobudam za povezovanje podjetij in razvojno-raziskovalnih institucij v grozdih in tehnoloških mrežah. V načrtu je tudi razvijanje zbirke primerjalnih analiz dobrih poslovnih praks;*
- *izobraževalne aktivnosti, seminarji in delavnice;*
- *aktivnosti v podporo razvojnim strategijam, vključno z graditvijo in razvojem infrastrukture (prometne, energetske, poslovnih in industrijskih con) ter ekologiji, v podporo konkurenčnosti podjetij pa bo GZS dejavno sodelovala med drugim tudi v pripravi na uvedbo evra kot domače valute.*
- *podjetništvu je namenjena cela vrsta neposrednih in posrednih aktivnosti zbornice – od povezovanja institucij inovativnega okolja za podporo malim in srednjim podjetjem, programov izobraževanja in usposabljanja za nova in mala inovativna podjetja, do srečanj velikega in malega gospodarstva, oblikovanja kodeksov dobrih poslovnih običajev, pa tudi vzpostavitev vrste vstopnih točk VEM, ki so namenjene majhnim in prihodnjim poslovnim subjektom.*

Svet za trajnostni razvoj

Svet za trajnostni razvoj je osrednje posvetovalno telo Vlade RS za trajnostni razvoj, kot razvoja in je namenjen dialogu s civilno družbo o vseh temeljnih razvojnih vprašanjih. Na septembrski seji sveta je bilo predstavljeno tudi poročilo o uresničevanju programa reform. Predstavniki občin si želijo močnejše sodelovanje med lokalnimi skupnostmi in državo. Pričakujejo močno sodelovanje pri reševanju pomembnih razvojnih vprašanj, še posebno na področjih prometa in prometne infrastrukture, načrtovanja razvoja industrijskih con ter varstva okolja. Poudarjajo, da so občine pomembni partnerji pri doseganju ciljev Lizbonske strategije in s tem uresničevanju reform na mikro ravni.

PRILOGA 4 – EK Ocena programa reform za izvajanje lizbonske strategije v Sloveniji

Januarja 2006 je Evropska komisija predstavila ocene programov reform vseh članic EU. Glavne ugotovitve Komisije glede slovenskega programa reform so:

- *makro*

Program zajema celovit pristop, kako se odzvati na izzive uspešne uvedbe evra. Toda politični ukrepi, ki jih je treba uveljaviti za izboljšanje javnih financ, ostajajo nenatančni in ne omogočajo ocene izvedljivosti strategije. Problematična je zlasti dolgoročna vzdržljivost javnih financ.

- *mikro*

Na splošno je program prepričljiv odziv na glavne mikroekonomske izzive. Kljub temu pa bo potrebnih več ukrepov za spopadanje z določenimi izzivi, kot so izboljšanje medsebojnega sodelovanja raziskovalnih dejavnosti in industrije, krepitev Urada za varstvo konkurence in povečanje učinkovite konkurence na trgu z električno energijo.

- *zaposlovanje*

Na splošno obravnava program prave prednostne naloge. Toda glavne reforme, ki so bile napovedane, še niso dovolj dobro opredeljene, da bi bila mogoča ocena njihovih mogočih rezultatov, številni posamezni ukrepi pa so predstavljeni preveč ohlapno, da bi lahko določili njihovo izvedljivost.

Po mnenju Komisije glavne prednosti programa vključujejo: (i) ukrepe za izboljšanje pravne ureditve, vključno s poenostavitvijo zakonodaje in zmanjševanjem administrativnih obremenitev za podjetja; (ii) prizadevanja za podporo razvoju in internacionalizaciji MSP-jev, tudi z izboljšanjem njihovega dostopa do financ. Več pozornosti pa bo po mnenju Komisije treba nameniti: (i) strožjim ukrepom za zagotovitev dolgoročne trajnosti pokojninskih sistemov in spodbujanja aktivnega staranja; (ii) skladnejši strategiji za raziskave, razvoj in inovacije

Kratkoročni ukrepi za povečanje vzdržnosti javnih financ zniževanja primanjkljaja in odhodkov glede na sprejeti proračun.

Na področju javnih financ Vlada RS uresničuje cilj zniževanja javnofinančnih odhodkov in javnofinančnega primanjkljaja. Delež javnofinančnih odhodkov v BDP naj bi v skladu s sprejetim proračunom od leta 2006 do leta 2008 upadel za 1,5 odstotno točko. Javnofinančni saldo se bo v letu 2007 glede na leto 2006 (ocena 1,1 % BDP) znižal na 0,9% BDP, v letu 2008 pa na 0,8 % BDP.

Dolgoročna vzdržnost pokojninskega sistema in aktivno staranje

V Sloveniji že poteka pokojninska reforma, ki pomeni postopno prilagajanje ključnih parametrov sistema, kot so upokojitvena starost in odmerna stopnja, ter uvajanje drugega stebra. Učinki te reforme so tudi glavni razlog, da do leta 2020 ne pričakujemo bistvene zaostitve javno-finančnih razmer. Prvi del reforme vsebuje parametrične spremembe, drugi del pa je bil sistemske narave. Uvedena je bila možnost kapitalsko kritega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki se financira s premijami delojemalcev, delodajalcev ali s kombinacijo obeh.

Problematika aktivnega staranja in zaposlenosti starejših s ciljem dolgoročnega dvigovanja aktivnosti starejših se rešuje s temi ukrepi: (i) podaljševanje delovne aktivnosti starejših (55–64) je usmerjeno k dvigovanju starostne meje odhoda s trga dela v skladu s pokojninsko reformo; (ii) izdelava celovite strategije aktivnega staranja, ki bo predvidoma pripravljena do konca leta 2006; (iii) zagotavljanje bolj usposobljene in bolj izkušene delovne sile v smislu dostopnosti izobraževanja in usposabljanja ter vseživljenjskega učenja.

Pokojninsko reformo je treba podpreti tudi z drugimi politikami. Predvsem mora biti cilj povečanje dejanske upokojitvene starosti ter povečanje aktivnosti in zaposlenosti starejših oseb, kar pa se lahko doseže že z npr. bolj pravično določitvijo pogojev za odmero pokojnin (daljšanje obdobja kot osnove za odmero) ter spodbujanjem ljudi k daljši aktivnosti oziroma destimulacijo zgodnjega upokojevanja (t. i. sistem bonusov in malusov), predvsem pa z nadaljnjim ozaveščanjem ter spodbujanjem ljudi k vključitvi v dodatna pokojninska zavarovanja.

poznejšem kasnejšem obdobju, so bili v Okviru gospodarskih in socialnih reform predvideni naslednji ukrepi: (i) v 1. stebru so ukrepi predvsem posvečeni ciljem povečanja aktivnosti in zaposlenosti starejših oseb ter posledično zvišanje dejanske upokojitvene starosti; (ii) v 2. stebru pa po eni strani povečanje števila vključenih v dodatno pokojninsko zavarovanje, po drugi strani pa povečati višino premij ter sredstev posameznikov.

Ko bodo ti ukrepi izvedeni in dali rezultate, bo možno ponovno oceniti vzdržnost sedanjega pokojninskega sistema in oceniti, ali so potrebni tudi posegi v parametre, ki določajo višino pravic ali njihovega usklajevanja. Na podlagi take realne ocene in ob zavesti, da so bili narejeni vsi drugi potrebni ukrepi, pa bo mogoče ustvariti tudi potrebno soglasje in razumevanje za spremembe, na primer pri usklajevanju pokojnin, če bi se te pokazale za potrebne.

Strategija na področju znanosti in raziskav, povezave med raziskavami in industrijo ter vlaganja zasebnega sektorja v znanost in raziskave.

Slovenija je decembra 2005 sprejela Nacionalni raziskovalno razvojni program 2006–2010 (NRRP). Zajema vse spodbude od izboljšanja kakovosti raziskovalnega dela in raziskovalne infrastrukture na javnem raziskovalnem področju, do krepitve raziskovalne in inovacijske moči poslovnega sektorja. V zvezi z izboljšanjem povezave med raziskavami in industrijo ter povečanjem vlaganja zasebnega sektorja v znanost in raziskave predvideva nacionalni razvojno-raziskovalni program v ta namen številne ukrepe, od davčnih spodbud za podjetja za njihovo vlaganje v raziskave in razvoj, do krepitve dostopa podjetij do virov financiranja za raziskave in razvoj, izobraževanja mladih raziskovalcev za potrebe podjetij in povezovanja raziskovalcev iz javnega ter zasebnega sektorja. Ukrepi industrijske politike za spodbujanje sodelovanja med raziskovalno in razvojno dejavnostjo in poslovnim sektorjem so podrobneje vsebovani v Programu ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007–2013.

Predvideni znesek javnih sredstev za raziskave in razvoj v BDP (namenskih sredstev v državnem proračunu in sredstev EU) se do leta 2008 postopno povečuje. Ob tem je treba poudariti, da javna sredstva za raziskave in razvoj pozitivno vplivajo tudi na povečanje zasebnih sredstev za raziskave in razvoj.

Konkurenca na področju mrežnih dejavnosti

Uvajanje konkurence in zagotavljanje ustreznih cenovnih razmerij za telekomunikacijske storitve potekata prek neodvisnega regulatornega organa Agencije za pošto in elektronske komunikacije, prvi rezultati pa so že vidni. Vzpostavljena je vrsta mehanizmov za uravnavanje odnosov na trgu, agenciji pa so naložene večje obveznosti pri zagotavljanju konkurence ter sodelovanje z Uradom RS za varstvo konkurence in regulatornimi organi v EU.

V energetiki sta predvidena uvedba in postopen dvig standardov za kakovost in zanesljivost oskrbe. Predvidene so tudi okrepitve prenosnega sistema (dodatna 400-kilovoltna povezava z Italijo (Okroglo–Videm), okrepitev notranjega omrežja (Beričevo–Krško) in nova 400-kilovoltna povezava z Madžarsko (Cirkovce–Hevitz)). Tudi pri zemeljskem plinu je predvidena prenova magistralnega plinovoda, ki nas povezuje z Avstrijo, Italijo in Hrvaško.

PRILOGA 5 - Odziv na sklepe Evropskega sveta marca 2006

Evropski svet je marca 2006 določil štiri ključna področja, ki bi se jim morale države članice in ustanove EU prednostno posvetiti do leta 2008.

Več naložb v znanje in inovacije

Povečanje vlaganj v raziskovanje in inovacije bo uresničilo evropske zmogljivosti za proizvodnjo konkurenčnega blaga in storitev. Predvsem je treba vzpostaviti okolje, v katerem bo pot od znanstvenega odkritja do inovacije kratka in brez ovir ter poleg tega izboljšati sodelovanje med raziskovalnimi institucijami in gospodarstvom. Slovenija je že predvidela ustrezne ukrepe, predvsem s sprejetjem Nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa.

Vlaganje zasebnih sredstev v znanje in konkurenčno delovno silo naj bi postala med podjetniki ena od prednostnih nalog, zato je treba ustvariti okolje, ki bo spodbudno za zasebne naložbe v raziskave in razvoj. Ta sestavina bi morala biti poudarjena in podprta tudi v evropskem okviru na najvišji ravni ter ob zavedanju vedno močnejše globalizacije ter mogočega nazadovanja za drugimi pomembnimi svetovnimi akterji ob nezadostnih ali neustreznih ukrepih na omenjenem področju.

Nacionalni raziskovalno-razvojni program 2006–2010 opredeljuje ukrepe in spodbude na področju raziskav in razvoja, vključno z dviganjem kakovosti raziskovalnega dela in raziskovalne infrastrukture na javnem raziskovalnem področju, do krepitve raziskovalne in inovacijske moči poslovnega sektorja. Predvideni znesek javnih sredstev za raziskave in razvoj se v državnem proračunu do leta 2008 postopno povečuje, to pa naj bi skupaj z ukrepi Nacionalnega raziskovalno-razvojnega programa ter ustrezno davčno politiko tudi pozitivno vplivalo na vlaganja poslovnega sektorja v raziskave in razvoj.

Izkoriščanje zmožnosti podjetij, zlasti malih in srednje velikih podjetij

Ustvariti poslovne razmere, v kateri bo lahko ustanoviti in razvijati podjetje. Države članice morajo olajšati razvoj podjetjem na vseh razvojnih stopnjah, zmanjšati birokracijo in omogočiti malim in srednjim podjetjem razvoj doma in v zamejstvu, predvsem pa jim olajšati dostop do potrebnega kapitala. Zmanjševanje ovir za mala in srednja podjetja je privabilo potencialno delovno silo in omogočilo rojstva novih podjetij z novimi delovnimi mesti.

V podjetništvu je Slovenija že sprejela ustrezne ukrepe predvsem v smislu zmanjševanja administrativnih ovir, hkrati pa vzpostavlja tudi sistem VEM. V letu 2006 sprejeti Program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007–2013 je podlaga za usmerjanje dejavnosti in porabo proračunskih sredstev pri spodbujanju podjetništva in konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. Poleg tega so se že začele dejavnosti za sprejetje metodologije in začetek postopka ocenjevanja učinkov predpisov.

Povečanje zaposlitvenih možnosti za prednostne kategorije

Starajoče se prebivalstvo zahteva ustrezno delovanje politik, da bo lahko več ljudi zaposlenih daljše obdobje, predvsem pa na način, po katerem bodo izkoriščeni njihovi talenti in izkušnje. To pomeni politiko zaposlovanja, ki bo pomagala ljudem najti delo na vsaki točki njihove poklicne poti. Ljudje potrebujejo pravo znanje ob pravem času, potrebujejo pomoč pri spopadanju z izzivi, da bi lažje vključili zahteve po nenehnem kariernem razvoju v svoj življenjski slog. Kakovosten, povezan in dovolj razvejan sistem vseživljenjskega kariernega svetovanja skupaj s sistemom vrednotenja in priznavanja neformalno in priložnostno pridobljenega znanja predstavlja eno od pglavitnih sestavin sistema varne fleksibilnosti.

Slovenija se zaveda problematike aktivnega staranja ter je med svoje ukrepe uvrstila strategijo aktivnega staranja ter strategijo vseživljenjskega učenja, ki naj bi bile pripravljene do konca leta 2006. Slednje je eden od pogojev za večjo konkurenčnost in predvsem zaposljivost delovne sile. Poleg tega je Slovenija na področju zaposlovanja invalidov uvedla kvotni sistem, kar je že prineslo pozitivne rezultate pri njihovem zaposlovanju.

Energetska politika za Evropo

Zadostna energija po dostopni ceni je ključna odskočna deska razvoja. Toda energija je omejen vir, s katerim je treba varčevati. Zato potrebujemo evropsko energetska politiko za maksimiranje energetske učinkovitosti in kar največje mogoče izkoriščanje obnovljivih virov.

Slovenija podpira cilje in ukrepe v energetiki, hkrati pa dejavno sodeluje v reševanju problemov. Evropski ukrepi se ujemajo z Resolucijo o nacionalnem energetskega programu v Sloveniji in s cilji, ki smo jih glede energetike zapisali v drugih slovenskih razvojnih dokumentih.